

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI'NIN
İNCELENMESİ VE TRANSKRİPSİYONU

Ayşe DEMİRBAKAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2022

©2022- Ayşe Demirbacak

T.C.

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

**OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECCMUASI'NIN
İNCELENMESİ VE TRANSKRİPSİYONU**

**ANALYSIS AND TRANSCRIPTION OF THE OTTOMAN
YOUTH ASSOCIATIONS MAGAZINE**

Hazırlayan

Ayşe Demirbacak

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Cihat TANIŞ

KIRŞEHİR-2022

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Ayşe DEMİRBACAK tarafından hazırlanan "Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası'nın İncelenmesi ve Transkripsiyonu" adlı tez çalışması 10.01.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Cihat TANIŞ

Üye..... (İmza)

Doç. Dr. Muhammed KÖSE

Üye..... (İmza)

Prof. Dr. Veli ÜNSAL

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2022

(İmza)

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2022

Öğrecinin Adı Soyadı

İmza

ÖZET
OSMANLI GENÇ DERNEĞİ MECMUASI'NIN İNCELENMESİ VE
TRANSKRİPSİYONU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Ayşe DEMİRBAKAK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cihat TANIŞ

2022 - (XXII+79)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Cihat TANIŞ

Doç. Dr. Muhammed KÖSE

Prof. Dr. Veli ÜNSAL

Tarih araştırmaları içerisinde basın tarihinin büyük bir önemi vardır. nk gazeteler, dergiler yayımlandıkları dönemin Şartlarını en iyi Şekilde gösterebilen kaynaklardır. Bu nedenle gazetelerin taranarak incelenmesi araştırmalara yol göstermektedir. Osmanlı Devleti diğer çağdaşlarına nazaran matbaa ile geç tanışmıştır. Modernleşme doğrultusunda atılan adımlar sayesinde ilk Türk matbaası 1727 yılında İbrahim Müteferika tarafından kurulmuştur. Devlet desteği ile yayımlanan ilk gazete Takvim-i Vekayi olurken ilk dergi ise Vaka-yı Tıbbiye olmuştur. Daha sonraları gazete ve dergilerin yayımlanmasında artışlar yaşanmıştır.

Osmanlı Genç Dernekleri'nin sözcülüğünü yapan ve aynı ismi kullanan mecmua 1917 yılında yayım hayatına başlamıştır. Mecmua'nın elimizde Hakkı Tarık Us arşivinden edinilmiş 26 sayısı ve derneğin müfettiş yardımcılığını yapan Von Hoff 'un çıkarmış olduğu Osmanlı Genç Derneği cep kitapçı mevcuttur. Bu doğrultuda bu 26 sayı ve cep kitapçının incelenmesi çalışmanın konusunu oluşturacaktır.Genç Dernekleri mecmuası, ayda bir çıkan ve 10 nüshadan meydana gelen eğitici bir mecmuadır. Yazar kadrosuna bakıldığında yazıların genellikle Osmanlı Genç Derneğinin mfettişliğini yapmakta olan Selim Sırrı ve müfettiş yardımcılığı görevini slenen Von Hoff tarafından kaleme alındığı görülmektedir.

Tezimin konusunu oluşturan Osmanlı Genç Derneği, I. Dünya Savaşının devam ettiği dönemde Türk - Alman işbirliği neticesinde faaliyete başlamıştır. Amaç olarak da dönemin Şartları doğrultusunda gençleri hem fiziksel hem de ruhsal yönden sağlıklı yetişmeleri hedeflenmiştir. Bunun için beden terbiyesi, ruhi terbiye, hıfzıssıhha gibi eğitilmelere ağrılık verilmiştir. Derneğin kurulmasından bir yıl sonra çıkarılan mecmuadan beklenen ise yeni rehberlerin yetişmesine katkı sağlamak ve derneğe ulaşamayan gençlere seslerini duyurabilmek olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Genç Dernekleri, Basın, Mecmua.

ABSTRACT

ANALYSIS AND TRANSCRIPTION OF THE OTTOMAN YOUTH

ASSOCIATIONS MAGAZINE

M. Sc. Thesis

Preparer: Ayşe DEMİRBAÇAK

Advisor: Asst. Prof. Dr. Cihat TANIŞ

2022 - (XXII-79)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

History Department

Jury

Asst. Prof. Dr. Cihat TANIŞ

Assoc. Dr. Mumammed KÖSE

Asst. Prof. Dr. Veli ÜNSAL

The history of the press has great importance in historical studies. Because newspapers and magazines are the sources that can best show the conditions of the period in which they were published. For this reason, scanning the newspapers guides the research. Compared to other contemporaries, the Ottoman state met with the printing press late. Thanks to the steps taken in the direction of modernization, the first Turkish printing house was established in 1727 by İbrahim Müteferika. The first newspaper published with the support of the state was Takvim-i Vekayi, and the first magazine was Vaka-yı Tıbbiye. Then there was an increase in the publication of newspapers and magazines.

The journal, which was the spokesperson of the Ottoman Youth Associations and used the same name, started its publication life in 1917. We have the number 26 of the assembly, the right of which was obtained from the Tarik Us archive, and the pocket booklet of the Ottoman Youth association, which was issued by Von Hoff, who was the deputy inspector of the association. Accordingly, the review of these 26 issues and pocket booklets will be the subject of the study. Youth associations magazine is an educational magazine that comes out once a month and consists of 10 copies. When looking at the author's staff, it can be seen that the articles are usually written by Selim Sırrı, who is the inspector of the Ottoman Youth Association, and Von Hoff, who is the deputy inspector.

The Ottoman Youth Association, which is the subject of my thesis, started its activities as a result of Turkish-German cooperation during the period when the First World War was ongoing. As a goal, it was aimed to educate young people healthy both physically and spiritually in accordance with the conditions of the period. For this purpose, training such as physical education, spiritual education, psychohygiene has been given weight. What was expected from the magazine, which was published 1 year after the establishment of the association, was to contribute to the training of new guides and to make their voices heard by the young people who did not reach the association.

Key Words: Ottoman Youth Association, Press, Magazine.

ÖNSÖZ

İletişimin bir gerekliliği olarak ortaya çıkan basın, tarihsel bakımdan önemli bir yere sahiptir. Geçmişini anlamak ve gelecek hakkında planlar yapabilmek için insanların iletişim halinde olması gerekmektedir. Modern anlamda matbaa'nın icat edilmesiyle birlikte toplumsal anlamda büyük bir değişim ve gelişim yaşanmıştır. Osmanlı Devleti'nin matbaa ile tanışması çağdaşlarına nazaran daha geç olmuştur. Öncelikle Museviler tarafından kullanılan matbaa daha sonra Rum ve Ermenilerin kendi dillerinde eserler çıkarması ile devam etmiştir. Türkler arasında ise III. Ahmet'in modernleşme faaliyetleri kapsamı içerisinde 1727 yılında kurulabilmiştir. Süreç içerisinde giderek önemini artıran basın, içinde bulunduğu dönemin şartlarının daha iyi anlaşılabilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle gazete ve mecmuaların incelenmesi tarih çalışmaları açısından büyük bir öneme sahiptir.

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyıl basın alanında olduğu kadar dernekleşme faaliyetleri içinde bir altın çağ olmuştur. Özellikle Osmanlı'nın Balkan Savaşı'nda yenik ayrılmasının ardından İttihat ve Terakki yöneticilerinin "Millet-i Müselleha" yaratma arzusu ile bir takım gençlik derneklerinin kurulmasına destek verilmiştir. Bunlar arasında Osmanlı Türk Gücü Derneği, İzciler Ocağı, Osmanlı Güç Derneği ve Osmanlı Genç Derneği vardır. Bu kurulan derneklerin amacı vatan savunması için gençleri eğitmektir. Bu düşüncüyü hayata geçirmenin yolu da sadece fiziksel olarak değil ruhen de savaşılmaya hazır vatanperver gençlerden geçmektedir.

Tezimin asıl konusunu oluşturan Osmanlı Genç Dernekleri, I. Dünya Savaşı devam ederken Türk - Alman işbirliği neticesinde kurulmuştur. Derneğin sözcülüğünü yapan ve aynı ismi kullanan mecmuada verilen bilgiler doğrultusunda dernekte verilen eğitimin orduya katılmak için hazır gençler yetiştirilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Hakkı Tarık Us Arşivinden edinilen mecmuanın 26 sayısı ve derneğin müfettiş yardımcılığını yapan Von Hoff'a ait derneğin genç kitapçığının incelemesi yapılarak dernek faaliyetleri ayrıntılı şekilde analiz edilmiştir.

Giriş bölümünde; Osmanlı Devleti'nde basın ve dernekleşme faaliyetlerinin gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde; Osmanlı'da Genç Derneklerinden önce aynı amaç doğrultusunda kurulmuş olan dernekler hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde; Osmanlı Genç Derneği mecmuası'nın genel özellikleri, yayımlanmakta ki amacı ve

mecmua'nın içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde; derneğin eğitim politikası beş ana başlıkta incelenmiştir. Bunlar benden terbiyesi, ruhi ve ahlaki terbiye, oyun olarak terbiye, hıfzısıhha eğitimi, derneğin postası ve kıyafeti şeklinde dir. Dördüncü ve son bölümde ise mecmua da yayımlanan makalelerden seçme metinlere yer verilmiştir. Sonuç bölümünde dernekler hakkında kısa değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu tezi almam da bana yardımcı olan ve araştırmamın her safhasında benden desteğini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Cihat TANIŞ'a ve bu süreçte desteklerini esirgemeyen Oğuzhan Emre Öz'e ve Ümmehan Öz'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşe DEMİRBACAK

Kırşehir - 2022

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1
A) Osmanlı Devleti'nde Basının Gelişimi.....	1
B) Osmanlı Devleti'nde Dernekleşme/Cemiyetleşme Faaliyetlerinin Gelişimi.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE KURULAN GENÇ DERNEKLERİ

A) OSMANLI TÜRK GÜCÜ DERNEĞİ.....	6
B) OSMANLI'DA İZCİLER OCAĞI.....	8
C) OSMANLI GÜÇ DERNEĞİ.....	11
D) OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI

A) OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	16
1) Genç Derneği Mecmuası'nın Teknik Özellikleri	16
2) Genç Dernekleri Mecmuası'nın Amacı ve İçeriği	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI'NIN EĞİTİM POLİTİKASI

A) BEDEN TERBİYESİ EĞİTİMİ	19
1) Talim Meydanları	22
2) Arazi Talimleri	23
3) Dinçlerin Talimi	25
5) Dinçlerin Ehliyetname Sınavları	27
6) Tatbikatlar.....	29
B) BEDEN TERBİYESİ EĞİTİMİNDE OYUN	32
1) Çelme	32
2) Çukur Topu.....	33
3) Daire Topu.....	33
4) Havalama.....	34
5) Kale Topu	34
6) Yumruk Topu	35
C) GENÇ DERNEKLERİ'NDE RUHİ VE AHLAKİ TERBİYE	35
1) Genç Dernekleri'nde Ahlaki Terbiye.....	36
2) Genç Dernekleri'nde Ruhi Terbiye	39
D) HIFZISSİHHA EĞİTİMLERİ	43
1) Verem	46
2) Kolera	47
3) Sıtma.....	48
4) Veba.....	50
5) Lekeli Humma	51
6) Frengi.....	52
7) İspanyol Nezlesi	53
E) OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI'NDA KIYAFET VE POSTA	54
1) Osmanlı Genç Dernekleri'nde Kıyafet.....	54
2) Osmanlı Genç Dernekleri'nde Posta.....	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SEÇİLMİŞ METİNLER

A) İNTİZAM	59
B) ALMANYA'DA TERBİYE BEDENİYE	61
C) JİMNASTİKTE İNTİZAM-İNİZBAT	63
D) GENÇLİK VE HARP	64
E) ZAMAN VE MEKAN.....	66
KAYNAKÇA	71
EKLER	75
ÖZGEÇMİŞ.....	79

KISALTMALAR

Bkz. : Bakınız

Bs. : Baskı

C. : Cilt

Ed. : Editör

nr. : Numara

s. : Sayfa

S. : Sayı

Yay. : Yayınları

yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

A) Osmanlı Devleti'nde Basının Gelişimi

Modern anlamda matbaanın icat edilmesiyle birlikte basın-yayın faaliyetleri hızlı bir dönüşüm geçirmiştir. Osmanlı Devleti de özellikle 19. yüzyıldan sonra bu dönüşümden fazlasıyla etkilenmiştir. Nitekim Osmanlı Devleti'nin matbaa ile tanışması çağdaşlarına nazaran daha geç tarihlere rastlamıştır. Osmanlıya matba ilk kez 1493 yılında İspanyadan göç eden Yahudiler ile gelmiştir. Daha sonra Ermeni (1567) ve Rum (1627) gibi gayrimüslümler arasında kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır.¹ Osmanlı Müslümanlarının matba ile tanışması ise 1726 yılında İbrahim Müteferika ve Mehmet Sait Efendi'nin gayretleri sonucu olmuştur.²

Osmanlı Devleti'nde ilk gazeteler yabancılar tarafından çıkarılmaya başlamıştır. Bunlardan ilki Fransız Büyükelçiliği tarafından 1795'te yayımlanan Bulletin De Nouvelles'tir.³ Gazete'nin amacı Fransız İhtilali'nin yaklaştığı dönemde özgürlükçü düşünceler yayarak destek toplamak olmuştur.⁴ Bunun dışında yine Fransızlar tarafından yayımlanan Françise De Constantinople, Le Spectateur Orientan, Le Smyrneen, Le Moniteur Ottoman gibi gazeteler mevcuttur.⁵

Türkçe olarak yayımlanan ilk gazete ise 1828 yılında Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa tarafından çıkarılan Vaka-yı Mısıriyye'dir. Gazetede Türkçenin yanı sıra Arapçaya da yer verilmiştir.⁶ Bir diğer gazete ise Girit'in alınmasının ardından 1830 yılında çıkarılan Vakayi-i Giridiye'dir. Yayın dili olarak Türkçe ile beraber Yunancaya da yer verilmiştir.⁷ Osmanlı devleti'nde II. Mahmut'un modernleşme faaliyetleri arasında yer alan ilk resmi nitelikli gazete 1831 yılında yayına başlayan Takvim-i Vekayi'dir. Bu gazete de devletin resmi haberlerini halka duyurmak amaçlanmıştır.⁸ Gazete de ağıdalı bir dil kullanılmış ve noktalama işaretlerine dikkat edilmemiştir. Ayrıca haftada bir yayımlanacağı belirtilirken

¹ Mehmet Ali Karaman, "Osmanlı Modernleşmesinde Basın", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ağustos 2014, S. 32, s. 133; Alpay Kabacalı, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın ve Yayın*, Literatür Yay., İstanbul, 2000, s. 9.

² Hasan Refik Ertuğ, *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1970, s. 94-95.

³ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Türk Tarik Kurumu Basımevi, 2004, s. 95.

⁴ M. Nuri İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi*, Der Yay., İstanbul 2005, s. 166.

⁵ Atilla Girgin, *Türk Basın Tarihi'nde Yerek Gazetecilik*, İnkılap Kitapevi, İstanbul 2000, s. 10-13.

⁶ Cihat Tanış, *Şarki Rumeli Tğrkleri'nin Sesi Emniyet Gazetesi (1896- 1897)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2011, s. 5.

⁷ Hıfzı Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basını Tarihi, Remzi Kitapevi, İstanbul 2003, s. 15.

⁸ Kenan Demir, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 5, Nisan 2014, s. 62.

düzenli bir yayın faaliyeti sürdürememiştir.⁹ Osmanlının ikinci gazetesi ise 1840 tarihli Ceride-i Havadis'tir. İngiliz tüccar William Churchill tarafından çıkarılan gazete ilk etapta iyi satış yapamamış ve devletten destek almıştır. Bu nedenle yarı resmi bir nitelik taşımaktadır. Gazetede haberler genel olarak iç ve dış haberler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Ayrıca ilanlar diye bir bölüm ayrılmış ve en ilgi çekenini ise ölüm ilanları olmuştur.¹⁰

Osmanlı basını 1960'lara gelindiğinde büyük bir ivme kazanmıştır. Devletin ilk özel gazetesi olan Tercüman-ı Ahval Ağâh Efendi tarafından yayım hayatına başlamıştır.¹¹ Gazete çok geçmeden hükümeti eleştirmesi, yarı resmi gazete olan Ceride-i Havadis ile ters düşmesi ve eğitim politikası ile ilgili düşüncelerinden dolayı 1861 yılında iki haftalık yayım yasağı almıştır.¹² Bunun yanında gazete Genç Osmanlılar gibi milliyetçi fikirlere sahip olanların ilgi odağı haline gelmiştir.¹³ Bir başka gazete olan Tasvir-i Efkâr ise 1862 yılında Şinasi tarafından yayımlanmaya başlamıştır. Gazete de genel mana da özgürlük vurgusu yapılmıştır.¹⁴ Ayrıca yazım kurallarına dikkat edilmiş, dili sade ve ilk kez sayfa düzenlemesi yapılmıştır.¹⁵

Osmanlı Devleti'nde gazetelerin ardından yaygınlık kazanan bir diğer basın aracı ise dergiler olmuştur. 1849 yılında yayına başlayan Vaka-yı Tıbbiye Osmanlı'da dergiciliğin ilk örneğidir. Dergide ele alınan konular arasında sağlık için faydalı birtakım bitkilerden bahsedilirken hava'nın insanlar için ne denli önemli olduğu vurgulanmıştır.¹⁶ 1862 yılına gelindiğinde ise Münif Paşa tarafından kurulan Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye Derneği'nin sözcülüğünü yapan Mecmua-ı Fünun yayına başlamıştır. Dergi de Avrupa'da yayınlanan eserlerden tercüme yapılmıştır.¹⁷ Ayrıca dergi de yabancı kökenli isimlerin, Türkçe karşılığının bulunması için çaba sarf edilmiştir. Bu özelliğinden dolayı

⁹ Hıfzı Topuz, 100 Soru da Türk Basını, Gerçek Yay., İstanbul 1973, s. 6; Demir, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", s. 62.

¹⁰ Girgin, *Türk Basın Tarihin'de Yerel Gazetecilik*, s.22-23; Demir, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", s. 64.

¹¹ İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 185.

¹² Demir, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", s. 69.

¹³ M. Kazım Benek, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyete Kadarki Gelişimi", *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 6-7, 2016, s. 32-33.

¹⁴ Tevfik Çavdar, *İz bırakan Gazete ve Gazeteciler*, İmge Kitapevi, Ankara 2007, s. 24.

¹⁵ Nurettin Güz, "Osmanlı Basını", s. 47.

¹⁶ Bülent Varlık, "Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yay., C. I, İstanbul 1985, s. 112.

¹⁷ Kenan Demir, "Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 9, Nisan 2016, s. 78.

Ansiklopedik bir nitelik taşımaktadır.¹⁸ 1870'li yıllara gelindiğinde Teodor Kasap tarafından ilk mizah dergisi olan Diyojen yayımlanmıştır.¹⁹

II. Abdülhamit'in iktidarında basına yönelik sansür uygulamasında artış yaşanmış fakat gazete ve dergilerin trajları bu durumdan etkilenmemiştir. Aksine halkın kültür seviyesi yükselmiş, dilin daha sade olması sağlanmıştır.²⁰ 1891 yılında yayınlanan Servet-i Funun bu dönemin en önemli dergisi olmuştur. Öyleki II. Abdülhamit dergiye maddi anlamda destek dahi olmuştur.²¹ II. Meşrutiyet döneminde basın açısından özgürlükçü bir hava esmiştir. Dergiler de genellikle uzmanlık gerektiren konulara yer verilmiştir. Örneğin; ziraat ve edebiyat gibi alanlar bu dönemin en çok üzerinde durduğu konular olmuştur. Bunun dışında iktisat, fikir, mizah, kadın, çocuk gibi daha birçok alanda çıkarılan dergiler de mevcuttur.²²

B) Osmanlı Devleti'nde Dernekleşme/Cemiyetleşme Faaliyetlerinin Gelişimi

Osmanlı Devleti'nde cemiyetler 19. yüzyılda yaşanan modernleşme ile beraber başlamıştır. Cemaat kültürünün önemini kaybetmesi ile onun yerini bireyi ön plana alan, akla dayalı bir gelişim yaşanmıştır. Bu gelişim gerek Tanzimat dönemin de gerekse de I. Meşrutiyet'in ilanı ile etkisini artırarak devam etmiştir.²³ Tanzimat Dönemi'nde ortaya çıkan ilk cemiyet 1800'lü yıllarda varlığını tamamlayan Beşiktaş Cemiyet İlmiyesi'dir.²⁴ Cemiyet haftanın belirli günlerinde toplanarak bilim, edebiyat gibi konular üzerinde çalışmıştır.²⁵

Osmanlıda 1860'lı yıllarda artmaya başlayan dernekleşme 1880'li yıllarda hız kazanmıştır. Müslümanlar tarafından açılan cemiyetler arasında; Cemiyet-i Tıbbiye-i Şahane (1856), Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye (1861), Cemiyet-i Kitabet (1862), Cemiyet-i

¹⁸ Zafer Toprak, "Fikir Dergiciliğinin Yüzyılı", *Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler*, Gelişim Yay., İstanbul 1984, s. 14; Demir, "Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)", s. 78.

¹⁹ Hamdi Özdiş, *Osmanlı Mizah Basının'da Batılılaşma ve Siyaset (1870-1877)*, Libra Yay., İstanbul, Haziran 2010, s. 81.

²⁰ Ülkü Gürsoy, "II. Meşrutiyet Dergileri Üzerine Bir Değerlendirme", *Doğu-Batı Dergisi*, S. 46, Ekim 2008, s. 209; Demir, "Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)", s. 81.

²¹ Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıl'a Basın Tarihi*, Pozitif Yay., İstanbul 2006, s. 65.

²² Demir, "Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)", s 99-100.

²³ Zehra Aslan, "Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri", *Türk Yurdu*, Ağustos 2010, S. 276, s. 56.

²⁴ Hüseyin Hatemi, "Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Derneklerin Gelişimi", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C.III, İletişim Yay., İstanbul 1983, s. 200; Mehmet Ö. Alkan, "Osmanlı'da Cemiyetler Çağı", *Tarih ve Toplum*, C. 40, S. 238 (Ekim 2003), s. 5.

²⁵ Erol Akcan, "İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, 2013, s. 52.

Edebiye (1866), Sıbyan Mektebini Islah Cemiyeti (Bursa - 1875) gibi cemiyetlerin yanı sıra gayrimüslümlerin kurmuş olduğu cemiyetler de mevcuttur.²⁶ Tanzimat Dönemi'nde siyasi amaçla kurulan cemiyetler arasında ise Fedailer Cemiyeti (1859) ve İttifak-ı Hamiyet (1865) cemiyetleri örnek olarak gösterilebilir.²⁷

Tanzimat Dönemi ardından gelen I. Meşrutiyet ile beraber toplumu her yönü ile denetim altına alabilmek için merkezileşmiş bir sisteme geçilmiştir. Bu sisteme öncülük edenler Tanzimat Dönemi'nde iyi eğitim görmüş ve orta kesim insanlardan oluşan Jön Türkler olmuştur.²⁸ Meşrutiyet Dönemi'nin en önemli gelişmesi olan Kanun-ı Esasiye'nin ilanı ile padişahın yetkileri ilk kez sınırlandırılırken halkın temsilciler vasıtası ile meclise girebilmesinin önü açılmıştır.²⁹ I. Meşrutiyet ile beraber yürürlüğe giren Anayasa da dernek kurmaya sınırlama getirilerek sadece ticari amaçla kurulan şirketlerin açılmasına izin verilmiştir.³⁰ Bu durumun oluşmasında II. Abdülhamit'in 1878-1908 arası meclisi süresiz dağıtarak kendini mutlak otorite olarak görmesi ve baskıcı bir yönetim sergileyerek kişi hak ve özgürlükleri açısından dernek veya cemiyetlerin kurulmasına kuşku duyması etkili olmuştur. Bu nedenle bu dönemde daha çok gizli örgütlenmeler yer almaktadır.³¹

Dönemin en etkili siyasal örgütlenmesi II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinde rolü olan İttihat ve Terakki Cemiyeti olmuştur. Cemiyet 1895 yılında basın aracılığı ile II. Abdülhamit'in baskıcı rejimine karşı propagandalar yaparak etki alanını giderek genişletmiştir.³² 1913 kongresine kadar cemiyet olarak devam etse de bundan sonra parti olarak varlığını sürdürmüştür.³³ İttihat ve Terakki dışında siyasal örgütlenmeler arasında "Vatanperveran-ı İslamiye Cemiyeti", ulema tarafından desteklenen "İlmiye-i İslamiye",

²⁶ Alkan, " Osmanlı'da Cemiyetler Çağı", s. 5

²⁷ Aslan, " Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri", s. 58; Akcan, "İttihat ve Teakki'nin Paramiliter Gençlik Kuruluşları", s. 52.

²⁸ Aslan, " Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri", s. 59.

²⁹ Kemal Karpat, *Türkiye'de Siyasal Sistemin Evrimi 1876-1980*, Çev. E. Soğancılar, İmge Yay., Ankara 2007, s. 9-10; Aslan, " Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri", s. 59.

³⁰ Yasin Taşkesenlioğlu, *Milli Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilatları*, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, s. 1; Hatemi, " Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Derneklerin Gelişimi", s. 201.

³¹ Mehmet Ö. Alkan, "1856-1945 İstanbul'da Sivil Toplum Kurumları", Tanzimattan Günümüze İstanbul'da Sivil Toplum Kurumları, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yay., İstanbul 1998, s. 94; Akcan, " İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları", s. 53.

³² Bülent Tanör, *Osmanlı- Türk Anayasal Gelişmeleri*, İstanbul 2005, s. 168; Sina Akşin, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, İmge Kitapevi Yay, Ankara 2017, s.49; Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler (İkinci Meşrutiyet Dönemi)*, C. I, İletişim Yay., İstanbul 1994, s. 19.

³³ Aslan, " Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri", s. 61.

İstanbulda faaliyet gösteren mason örgütlenmesinin temsilcisi " Osmanlı Hürriyetperveran Cemiyeti", " Cemiyet-i İnkılabiye" örnek olarak gösterilebilir.³⁴

1908 yılında II. Meşrutiyet İttihat ve Terakki'nin gayretleri sonucu ilan edilmiştir. Bu dönemde dernekler ve cemiyetler rahat bir şekilde kurulmaya başlamıştır.³⁵ Hükümet tarafından 16 Ağustos 1909'da yayımlanan Cemiyet Kanunu ile hız kazanan cemiyetleşme Kanun-ı Esasiye'ye 120. maddenin eklenmesi ile de bütün dernek ve cemiyetleri içine alan yasal bir zemine oturmuştur. ³⁶ Bu kanuna göre; cemiyetlerin önceden izin almaksızın kurulmasının önü açılmış, sadece bulunduğu bölgenin mülki amirine bildirimde bulunulması istenmiştir. Ayrıca gizli cemiyetler kurmak yasaklanırken İttihad-ı Anasır düşüncesine aykırı davranılmaması gerektiği vurgulanmıştır.³⁷

1909 ve 1913 yılları arasında genel mana da İttihat ve Terakki'nin güdümün de olan derneklerin yanın da dönemin şartları ve etkili olan Türkçülük fikir akımı doğrultusunda daha milliyetçi cemiyetler kurulmaya başlanmıştır.³⁸ 19 Temmuz 1909 tarihinde kurulan Osmanlı Donanma-yı Milliye İane Cemiyeti buna örnek olarak gösterilebilir. Yunanistan ile yaşanan Girit sorununda Osmanlı donanmasının güçsüz görünümü karşısında cemiyet, iane kampanyaları düzenleyerek güçlü bir donanma haline gelmesi için çalışmıştır. ³⁹

İttihat ve Terakki'nin yan kuruluşları olarak adlandırılan ve ilk kez II. Meşrutiyet'in ilanından sonra ortaya çıkan paramiliter nitelik taşıyan gençlik dernekleri kurulmuştur. Bunlar özellikle Balkan Savaşları ve akabinde I. Dünya Savaşı esnasında gençleri yurt müdafaası için hazırlamakla görevli dernekler olmuştur. Bu dernekler arasında Türk Gücü Cemiyeti (1913), Enver Paşa'nın isteğiyle kurulan Osmanlı Güç Derneği (1914) ve Almanya örnek alınarak kurulan Osmanlı Genç Dernekleri vardır.⁴⁰

³⁴ Serhan Yücel, Türkiye'nin Siyasal Partileri (1859-2005), Alfa Yay., İstanbul 2016, s. 6; Taşkesenlioğlu, "Milli Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilatları", s. 1; Aslan, Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri, s. 61.

³⁵ Nejla Günay, "Osmanlı Devleti'nde Kurulan Spor Cemiyetleri ve Jimnastik Derslerinin Milliyetçilik Hareketlerindeki Rolü", Belleten, C. 81, S. 292, s. 920; Taşkesenlioğlu, *Milli Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilatları*", s. 2.

³⁶ Zafer Toprak, "1909 Cemiyetler Kanunu", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, 1/7, 5 Ağustos 1985, s. 5.

³⁷ Toprak, "1909 Cemiyetler Kanunu", s. 6.

³⁸ Aslan, "Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri", s. 61.

³⁹ Nadir Özbek, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet (Siyaset, İktidar ve Meşrutiyet 1876-1914)*, İletişim Yay., İstanbul 2020, s. 295-297.

⁴⁰ Zafer Toprak, "II. Meşrutiyet Dönemi'nde Paramiliter Gençlik Örgütleri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C.2, İstanbul 1985, s. 531.

BİRİNCİ BÖLÜM

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE KURULAN GENÇ DERNEKLERİ

A) OSMANLI TÜRK GÜCÜ DERNEĞİ

Türk Gücü Derneğinin kurulması Mart 1913'te, izciliğin ülke genelinde teşkilatlanması ile gerçekleşmiştir. İttihatçı çevreler ve Harbiye Nezareti tarafından destek görmüştür.⁴¹ Türk Ocağı yayımladığı nizamname ile 20 yaşın altındaki gençlerin üyeliklerini kabul etmeyeceğini duyurmuştur. Bu sebepten ötürü 15-20 yaş aralığında ki gençlerin örgütlenmesi, Balkan Savaşları sonucunda imzalanacak olan Londra Antlaşması'ndan önce kurulan Türk Gücü Derneğine bırakılmıştır. Dernek kendisini Avrupa'da meydana gelen izcilik teşkilatlanmalarının dışında tutarak okulların bünyesinde terbiye bedeniye ve hıfzıssıhha dersleriyle gençleri eğitmeye çalışan bir teşkilat olarak tanımlamıştır.⁴² Derneğin yayın organı, Türk Yurdu dergisidir ve bu dergide yayımlanan "Türk Gücü" adlı makale derginin bildirisini niteliği taşımıştır. Bu bildiriden çıkarılan amaç ise " Türk'ün her şeye gücü yeter!" olmuştur.⁴³

Türk Gücü Derneği bildirisinde adres olarak, İstanbul Divanyolunda bulunan Türk Ocağına ait bir dairede gösterilmiştir. Kapısının üzerinde "*milletine candan bağlı herkesin girebileceği*" söylenmiştir. Eğitim almak için başvuran gençlerden birtakım belgeler istenmiştir. Bunlar arasında; ikamet adresi, ailesinin izin verdiği dair belge, nüfus cüzdanı ve sağlık muayenesinden geçmeleri gerekmektedir. Oybirliği ile kabul edilen gençler "*Tanrımıza ant içerek hakanımıza, bayrağımıza, nizamlarımıza, amirlerimize, ana ve babalarımıza sadık kalacağımıza söz verimiz.*" şeklinde yemin ederek bağlılık bildirmişlerdir.⁴⁴

Kurucu kadrosu Zafer Toprağın ifade ettiği üzere ilk asli reisi, İstanbul Muhafızı Miralay Ahmet Cemal Bey'dir. Reis vekili Atıf Bey, doktor olarak Tefvik Rüştü ve mühendis ise Salim Bey'dir. İdare heyetinde üye olan isimler, Edhem Nejat ve Basri

⁴¹ Mustafa Balcıoğlu, "Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılap Genç Derneklerine", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 15/43, s. 139.

⁴² Serap Yolcu, *Türkiye'de Bir Politik Özne Olarak Gençliğin İnşası (1930-1946)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2014, s. 115.

⁴³ Atakan Esen, *Türk İzcilik Hareketinin Tarihsel Temelleri*, Genelkurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009, s. 4-19.

⁴⁴Yamak, *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, s. 143.

Bey'dir. Katipliği Falih Rıfkı Bey yapmakta, Kuzucuoğlu Tahsin Bey ise mes'ul Murahassılığ ı görevini üstlenmektedir.⁴⁵

Harbiye Nezareti tarafından böyle bir teşkilata ihtiyaç duyulmasında ki sebep, Balkan Savaşı'ndaki başarısızlığ ın nedeni olarak görülen beden zayıflığ ının önüne geçerek güçlü bir gençlik oluşturma arzusudur. Bunun içindir ki dernek, siyasi ve sosyal nedenlerden dolayı Türk ırkının güç kaybettiğ ini ileri sürerek çeşitli çözüm önerileri sunmuştur. Derneğ e göre, Türk ırkının çökmeye başlamasında iki tür neden vardır. İlki sayılan siyasi nedenler arasında; askerliğ i sadece Müslüman olan Türkler'in yapıyor olması, cephelerde savaşın uzun sürmesi, vatanı muhafaza etmeye çalışan askerlerin ruhen ve bedenen yıpranmış olması vardır.⁴⁶ İkincil olarak görünen sosyal nedenleri arasında ise Türkler'in geçmişten gelen ata binme, cirit atma, silah kullanma gibi alışık oldukları şeylerden vazgeçmeleri ve kötü alışkanlıklar edinmeleri gösterilmiştir.⁴⁷

Derneğ in nizamnamesinde iki tür üyelikten bahsedilmektedir. İlki olan fahri üyelik, derneğ e para yardımında bulunan kişilerden oluşmuştur. Diğ eri ise faal üyeliktir. Bu üyelerinde Osmanlı vatandaşı olması, yirmi yaşında olması ve vücudunda hareket etmesini engelleyecek bir durumun olmadığı na dair sağı k raporu göstermesi istenmiştir. Nizamnamede belirtilen diğ er bir hususta Müller'in "Mon Sitemi" olarak adlandırılan jimnastik yönteminin kullanılmasıdır. Bu sistem üzerinden gençler sınavlara tabii tutulmuş, uzun yürüyüşler yapmış ve sporlara katılmışlardır.⁴⁸

Türk Yurdu dergisinde yayımlanan "Türk Gücünün ne olduğ unu bilmek için" adlı makalede derneğ in Avrupa'da oluşan izcilik derneklerinin bir uzantısı olduğ u yönünde yapılan eleştirileri hedef almıştır. Bu konuda, Avrupa da oluşan militer gençlik kuruluşlarıyla alakalarının olmadığını böyle bir kuruluşu ancak Harbiye ve Maarif Nezaretlerinin uygulayabileceğ inden bahsedilmiştir.⁴⁹ Fikirselsel olarak ve isminden de anlaşılacağı üzere dernek, Türkçülük üzerinde durmakla birlikte beden terbiyesi, hıfzıssıhha, çevre planmasının nasıl olması gerektiğ i konularına da eğildiklerini

⁴⁵ Toprak, "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri", s. 4.

⁴⁶ Akın Yiğ it, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014, s. 95-96.

⁴⁷ Sanem Yamak, *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2009, s. 141.

⁴⁸ Yamak, *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, s. 153.

⁴⁹ Fevziye Abdullah Tansel, "Memleketimizde Gençler İçin Kurulan İlk Dernekler, Gazete ve Dergiler", *Belleten*, s. 284.

bildirmişlerdir.⁵⁰ Ne yazık ki dernek çok uzun soluklu devam edememiş ve 1914 yılında Türk Ocağına bağlı bulunan Beden Terbiyesi Kulübü halini almıştır.⁵¹

B) OSMANLI'DA İZCİLER OCAĞI

İzcilik, gençlerin bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı olmaları için faaliyet gösteren sosyal bir hareket olmuştur. İlk olarak 1880'lerde İngiltere'de görülen izcilik, gençleri itaat altına almak ve dinamizimden faydalanmayı amaçlamıştır. İngiliz General Baden Powell, Boer savaşında izci gençleri askeri amaçlı kullanan ilk kişi olmuştur. Böylelikle paramiliter olarak gençlerin eğitilmesi fikri yaygınlaşmaya başlamıştır.⁵²

Osmanlı Devleti'nde ki gelişimi ise, 1909 yılında Ahmet ve Abdurrahman Robenson kardeşlerin gayretiyle Galatasaray ve Kabataş Liselerine beden terbiyesi dersi olarak girmiştir. Daha sonra çeşitli okullarda okutulmaya başlansa da Balkan Savaşının başlaması, anne ve babaların izci kıyafetlerine karşı tutumu, izciliğin sokaklarda trampet çalarak gezmek olduğunu düşünen insanların çokluğu karşısında izcilik, durma noktasına gelmiştir.⁵³

Balkan Savaşları'ndaki yenilgi üzerine beden terbiyesinin ne denli önemli olduğunu gören devlet adamları, savaşa katılan devletlerin askerlerini görme fırsatı bulmuştur. Akın Yiğit bu durumu şöyle açıklamaktadır: *"Yunan ve Bulgar askeri savaşta Osmanlı Devletine göre daha sağlıklı ve becerikliydiler. Özellikle engebeli arazilerde daha hızlı koşma, el bombalarını daha uzağa ve isabetli atma, daha iyi nişan alma becerileri ile Osmanlı askerlerinden hemen ayrılıyorlardı."*⁵⁴

Ordunun içinde bulunduğu zayıflıktan kurtarma çarelerinin arandığı bir dönemde, İttihat ve Terakki Hükümeti, gençleri milli birlik ve beraberlik içinde izcilik etrafında toplamak istemiştir. Bu şekil de çocuk yaştan itibaren itaat altına alınan, bedenlerini kuvvetlendiren ve gerektiğinde asker olmak için hazır bir teşkilat kurmak istenmiştir.⁵⁵

İttihat ve Terakki Hükümeti tarafından Burdur Milletvekili Atıf Bey ve arkadaşı diğer milletler de oluşan izci teşkilatları hakkında bilgi toplamak için harekete geçerek

⁵⁰ H. Aliyar Demirci, "Tek Parti Döneminde Siyaset- Gençlik İlişkilerine Bir Örnek: Gençlik Teşkilatı Tasarıları", *Ankara Üniversitesi S.B.F. Dergisi*, 58/2, s. 62.

⁵¹ Asil Kaya, "II. Meşrutiyetten Cumhuriyetin İlk Yıllarına Türk Gençliği", *ÇTTAD*, XIX/39, 2019 s. 593; Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, s. 202.

⁵² Salih Başkutlu, "İttihat Terakki Cemiyeti'nin Genç Nesil Algısı ve Yönetimi", *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4/4, 2020, s. 13.

⁵³ Gökhan Uzgören, *Türk İzcilik Tarihi*, Papatya Yay., İstanbul, 2000, s. 3-6.

⁵⁴ Yiğit, Gürbüz ve Yavuz Evlatlar, s. 132.

⁵⁵ Yiğit, Gürbüz ve Yavuz Evlatlar, s. 134.

Avrupa'ya gönderilmiştir. Yapılan incelemeler üzerine Harbiye Nazırı olan Enver Paşa tarafından İzci Ocağının kurulması kararı alınmıştır. Belçika İzcilik teşkilatı kurucusu olan İngiliz Mösyö Harold Parfitt, Osmanlı Devleti'nde izciliği tatbik etmesi amacıyla 5 yıllığına göreve getirilmiştir.⁵⁶

9 Nisan 1914 tarihinde ilk defa İzci Ocağı büyük ortası toplanmıştır. Harbiye Nazırı Enver Paşa Başbuğ, Parfitt vekil olmuştur. Orta koldaşlarına ise Doktor Nazmi Bey, Eyüp Sabri, Ziya Bey, merkez kumandanı olarak Halil Bey seçilmiştir ve divan reisliğini Burdur Milletvekili Atıf Bey üslenmiştir.⁵⁷

Parfitt, ocağın henüz iç tüzüğü oluşturulmadan çalışmalarına yüksek öğretmen okulunda izcilik kursu açarak başlamıştır. Burada gençlere ve oymak beylerine, mors, semafor, topografya gibi izciliğe ait bilgiler öğretildiği gibi izci oyunlarında yer verilmiştir. Darülfünun emini, izcilerin kısa pantolon giymelerini eleştirenlere karşı kendisi de izci kıyafetleri giyerek bu eleştirilerin önüne geçmeye çalışmıştır. 12 Mayıs 1914'te kurstan başarı ile çıkan öğrenciler Enver Paşa huzurunda ant içerek ocaktaki yerlerini almışlardır.⁵⁸

Gençleri askerlik için her zaman hazır hale getirmeyi hedefleyen İzci Ocağının nizamnamesi iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Dış nizamnamede ocak üyelerinin görevlerini, üye olabilme ve ayrılabilme şartlarını, teşkilat idaresinde büyük orta , dernek, mahalli ortalar, kumandanların görevleri ve hepsinin birbirine karşı olan sorumlulukları anlatılmıştır.⁵⁹ İç nizamnamede yer alan izciliğin töreleri ve andı şu şekildedir.

İZCİLİĞİN TÖRESİ⁶⁰

- 1- İzcinin sözü sözdür. İzci namusu ve şerefini herşeyin hatta hayatının üzerinde tutar.
- 2- İzci itaatlidir. Çünkü vatanın selametinin ruh-ı inzimat olduğunu bilir.
- 3- İzci girişkendir.

⁵⁶ Uzgören, Türk İzcilik Tarihi, s. 3-6; Salih Başkutlu, *Osmanlı Devleti'nde İzcilik Hareketi (1910-1923)*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2015, s. 80-81.

⁵⁷ Uzgören, Türk İzcilik Tarihi, s. 8.

⁵⁸ İsmail Güven, "Osmanlı'dan Günümüze İzciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri", *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilimleri Dergisi*, C.36, S. 1-2, 2003, s. 67.

⁵⁹ Yamak, *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, s. 175; Başkutlu, *Osmanlı Devleti'nde İzcilik Hareketi (1910-1923)*, s. 87.

⁶⁰ Uzgören, Türk İzcilik Tarihi, s. 9-10; Toprak, "II. Meşrutiyetten Mütareke Yıllarına: Türkiye'de İzciliğin İlk Evresi", s.22.

- 4- İzcı bütün işlerin mesuliyetini üstüne almaktan korkmaz.
- 5- İzcı herkese karşı kanuni ve mltefittir.
- 6- İzcı diğer izcileri hakiki bir kardeş bilir.
- 7- İzcı alicenap, cesur, daima zayıfların muavenetine hazırdır. Bu maksat için hayatını tehlikeye atmaktan çekinmez.
- 8- İzcı hergün küçükte olsa bir iyilik yapar.
- 9- İzcı hayvanları sever ve onlara zulm etmez.
- 10- İzcı daima Ően ve nikbin ve mitvardır.
- 11- İzcı muktesittir ve diğerlerinin malına hürmet eder.
- 12- İzcı onur ve Őeref sahibidir.

İZCİ ANDI

İzcilik andı modern anlamdaki vatandaşlık kimliğinin oluşturulması için en güzel örneklerden biridir. Ant Şu Şekildedir: "Tanrıya ibadet ve hakana itaat edeceğime, daima vicdanlı, vazifesini tanır, kanuna hürmet eder, yiğit bir adam olarak hareket edeceğime vatanımı sevip savaş ve barış zamanında fedakarlıkla hizmet yapacağıma, izcilik töresine baş eğeeceğime namusum ve Őerefim zerine söz veririm."⁶¹

İzciler Ocağında gençler kabiliyetlerine göre Adsız, Őeri, Tekin, Alp, Tarhan olmak üzere 5 sınıfa ayrılmıştır. İzciliğin töresini ezberleyen Adsız, bir ay içerisinde öğrendikleri üzerinden sınava tabii tutulmuştur. Başarılı olan Őeri sınıfına geçmeye hak kazanmıştır. Őeri olarak gelene bir isim ve ongun verilerek ikinci kez sınava tabii tutulmuştur. Başarılı olanlar Tekin sınıfına geçmeye hak kazanmıştır. Tekin'in Alp sınıfına geçebilmesi için yeteneği olduğu bir alanda gedik alması gerekmiştir. Hepsinden geçen Alp ise Tarhan sınıfına kselmiŐ ve Tarhan beratı almıştır.⁶²

Ocağın teŐkilatlanmasın da oba, kol, oymak, altınorda Şeklinde 4 aŐamalı bir yapı oluşturulmuŐtur. On izci bir obayı temsil etmiştir. Dört obanın bir araya gelmesiyle kol

⁶¹ Zafer Toprak, "II. Meşrutiyetten Mütareke Yıllarına: Türkiye'de İzciliğin İlk Evresi", *Toplumsal Tarih Dergisi*, Nisan 1998, S. 52, s. 17; Uzgören, *Türk İzcilik Tarihi*, s. 9.

⁶² Güven, "*Osmalıdan Günümüze İzciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri*", s. 70; Uzgören, *Türk İzcilik Tarihi*, s.10.

meydana gelmiştir. İki kolun birleşmesi ile de oymak olmuştur. Oymak içerisindeki kolların birine sağ kol diğerine de sol kol denilmiştir. Bütün oymakların toplanması ile altınordu oluşmuş ve başbuğa bağlanmıştır. Oymakların adları tarihe mal olmuş kişilerden ve hayvan isimlerinden seçilmiştir. Oymaktaki obaların konumuna göre de renk verilmiştir. Kuzeyde olana kara, doğuda olana gök, batı da olana ak, güneyde olana kızıl, merkezde olana ise sarı rengi verilmiştir.⁶³

1914'te meydana gelen bu gelişmelerle birlikte izci kampları, yeni lider yetiştirmek ve yeni ocaklar açmak için yurdun dört bir tarafında faaliyetler yürütmüştür. Halkı bu konuda bilinçlendirmek adına konferanslar verilmiş, gazete ve dergiler yayınlanmıştır. Ancak 1914'ün Temmuz ayında Harbiye Nazırı Enver Paşa ve Maarif Nezareti tarafından vekil görevinde bulunan Parfitt'in görevine son verilerek ülkesine gönderilmiştir. Bu durumun oluşmasında ittihat ve terakkinin izcilikten beklediği verimi alamaması ve I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi gösterilmiştir.⁶⁴

C) OSMANLI GÜÇ DERNEĞİ

Harbiye Nezareti, Türk Gücü, İzçiler Ocağı gibi derneklerin faaliyette olduğu bir dönemde Osmanlı Güç Dernekleri adıyla 17 yaş üzeri gençleri kapsayan yeni bir teşkilat kurulmasını kararlaştırmıştır.⁶⁵ Derneğe ilişkin nizamname, Meclis-i Vükela onayından geçerek 17 Mart 1914'te yayımlanmıştır.⁶⁶

Osmanlı Güç Derneği'nin kuruluş amacı gerek nizamnamelerde gerekse de halkı bilgilendirmek için yayımlanan beyannamelerde açık şekilde ifade edilmiştir. Örneğin, Harbiye Nezareti tarafından yayınlanan beyannameye göre; Osmanlının eski gücünden bahsedilerek şuan ki durumun felaket olduğu ifade edilmiştir. Bu felaketin nedeni olarak hiçkimsenin savaşa hazırlanmaması ve milletin kendini geliştirmek istememesi gösterilmiştir. Ancak güçlü bir milletin, güçlü ordusunun olabileceğinin altı çizilerek boş zamanların beden ve ruhen olası bir savaş durumuna hazırlıkla geçirilmesi gerektiği belirtilerek ancak bu şekilde galip gelinebileceği açıklanmıştır.⁶⁷

Bir başka beyannameye göre askere alma kanununda ki muafiyetlerin kaldırıldığına vurgu yapılarak "*Bundan sonra herkes askerdir. Bundan sonra vatan tehlikeye düştüğü*

⁶³ Zafer toprak, "II. Meşrutiyetten Mütareke Yıllarına: Türkiye'de İzçiliğin İlk Evresi", s.16; Güven, "Osmanlıdan Günümüze İzçiliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri", s. 70.

⁶⁴ Yamak, *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, s. 191-192

⁶⁵ Aynı Eser, s. 192.

⁶⁶ Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, s.172.

⁶⁷ Esen, *Türk İzçilik Hareketinin Tarihsel Temelleri*, s. 4-25.

vakit erkek namı taşıyanlar elini, kolunu sallayarak sokaklarda gezmeyecek, silahını kapıp cenap-ı hakkın bize emaneti olan vatanının, Osmanlı namusunun müdafaasına koşacaktır." şeklinde ifade edilerek bütün milletin vatan savunması için elinden geleni yapması ve bu konuda var olan derneklere üye olması gerektiğine vurgu yapılmıştır.⁶⁸

Osmanlı Güç Derneği nizamnamesine göre dernekler, iki şekilde kurulmuştur. İlk olarak resmi okullarda ve diğer resmi yerlerde mecburi olarak kurulmuştur. Bu mecburi derneklere Mektep Gücü Dernekleri denilmiştir. Bunlar Harbiye Nezaretine bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Diğer dernek ise cemaat mekteplerinde ve özel okullarda isteğe bağlı olarak kurulan dernekler olmuştur. Bunlar kendi programlarını uygulayıp, kendi isimlerini kullanabilecekleri gibi Harbiye Nezaretinin hazırlamış olduğu programı da uygulayabilme hakkı tanınmıştır. Ancak bu durumda bağımsız bir dernek olmaktan çıkıp Harbiye Nezaretine bağlanmaları gerekmiştir.⁶⁹

Harbiye Nezareti tarafından 1914'te yayımlanan derneğin eğitim programı silahlı talimler ve silahsız talimler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Her iki eğitimin amacı da vücudun sağlıklı gelişimini sağlayarak askerliğe hazır hale getirmek olmuştur. Silahsız talimlerin eğitimin de; harita kullanma, araziyi tanıma, arazi üzerinde yön belirleme ve iz bulma eğitimleri verilerek gençlerin, pratik düşünebilmesini ve hızlı hareket kabiliyetine ulaşmaları istenilmiştir. Silahlı talimlerde ise nişan talimleri yapılmıştır. Bunun için gerekli olan malzeme Harbiye Nezaretince karşılanmıştır. Bunun yanında ahlak terbiyesi de burada verilen bir diğer eğitim olmuştur.⁷⁰ Bütün bu eğitimlerin dışında Balkan Savaşı'nda Yunan ordusunun kullanmış olduğu modern savaş teknikleri ve makinalarının savaşdaki etkisi görülmüştür. Bunun içindir ki dernek, yüzme, kürek çekme, telefon irtibatı, telgraf çekme, demir yolu- balon- uçak bilgisi gibi becerileri de geliştirmeyi amaçlamıştır.⁷¹

Uygulanan eğitimlerin sonunda sınav yapılarak gençlerin ne denli hazır hale geldikleri belirlenmek istenmiştir. Başarı ile sınavı tamamlayan gence ehliyetname verilmiştir. Bu ehliyetnameyi almaya hak kazanan gençlerin diğer askerlerden farklı olarak kendi seçtikleri garnizona gitme hakkı ve sıcak memleketler olan (Hicaz, Yemen) gönderilmemeleri sağlanmıştır. Bunun yanında diğer askerlere nazaran 4 ay daha önce terfi

⁶⁸ Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, s. 173.

⁶⁹ Toprak, " *İttihat ve Teeakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri*", s. 5.

⁷⁰ Mehmet Beşikçi, "Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nda Paramiliter Dernekler", *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, S. 8, 2009, s. 58.

⁷¹ Yiğit, Gürbüz ve Yavuz Evlatlar, s. 135.

alma ve ceza almadıkları taktir de askeri manevralardan sonra bir buçuk ay izin kullanma hakkı verilmiştir.⁷²

Osmanlı Güç Derneğinde yürütülen bu faaliyetler İzciler Ocağında olduğu gibi 1. Dünya Savaşı ve beraberinde gelen seferberlik nedeni ile sekteye uğramıştır.⁷³ Osmanlı da vatan savunması için oluşturulan teşkilat, genç yaşlı herkesin silah altına alınması ile derneklerde mevcut olan öğrencilerini garnizonlara göndermişlerdir. Osmanlı Güç Derneğinin ne zamana kadar örgütlendiği hakkında kesin bilgiler bulunmamakla birlikte resmi olarak 9 Nisan 1916'ya kadar var oldukları, Güç Derneği talimatnamesi doğrultusunda açılan derneklerden anlaşılmıştır.⁷⁴

D) OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak verip kısa zamanda yayılım gösterdiği bir dönemde İstanbul'da ki Alman Islahat Heyeti Başkanı Von Der Goltz, Almanya'da oluşturduğu "Kayzerin Alman Gençlik Direnişi" modelinde bir derneğin Osmanlı Devleti'nde oluşturulması için Harbiye Nezaretine bir tasarı ile teklif etmiştir. Bu tasarıya göre dernekten beklenen: Ordunun arkasında gençlerden meydana gelen, her zaman hazır durumda bekleyen bir yardımcı kuvvet oluşturmaktır. Böylelikle asıl ordu da bozulma olduğu taktirde yerine geçebilecek yedek bir kuvvet olmuş olacaktır. Yedek kuvvetlerin yetiştirme görevini de Genç Derneği üstlenmiştir.⁷⁵

Daha önce oluşturulan Güç Derneği çalışmalarının beklentileri karşılayamaması ve Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın müttefiki olan Almanya'ya duyulan güven sonucunda Heyet-i Vükela tarafından kurulması onaylanmıştır. Kurulacak olan derneğin başına Goltz Paşa'nın tavsiyesi ile Almanyadan, Alman Genç Dernekleri hakkında bilgi sahibi ve tecrübeli olan Miralay Von Hoff Paşa 1916'nın Ocak ayında İstanbul'a davet edilmiştir. Von Hoff, Almanya'nın Fransız cephesinde bulunması nedeni ile İstanbul'a bir ay sonra ulaşabilmiştir.⁷⁶ Hazırlıkların tamamlanmasının ardından 17 Nisan 1916 tarihinde Sultan Mehmet Reşat'ın da onayının bulunduğu 411 numaralı kanun gereğince Osmanlı

⁷² Beşikçi, "Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nda Paramiliteer Dernekler ", s. 58.

⁷³ Beşikçi, "Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nda Paramiliteer Dernekler", s. 60; Başkutlu, s.14.

⁷⁴ Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, s. 232.

⁷⁵ Sadık Sarısamam, "Birinci Dünya Savaşı Sırasında İttihat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 11, 2000, s. 443.

⁷⁶ Taşkesenlioğlu, *Millî Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilatları*, s. 30.

Genç Derneği kurulmuştur. Buradan hareketle Genç Derneğini diğer derneklerden ayıran özellik kanun ile kurulmuş olmasıdır.⁷⁷

Yayımlanan kanuna göre; Genç Derneği gürbüz ve dinç olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Gürbüz Derneği, 12-17 yaş aralığında ki gençleri kapsarken 17 yaş ve üzerindeki gençlerde Dinç Derneğinin kapsamına girmiştir. Bu derneklere Osmanlı toprakları içerisinde ki bütün vatandaşların katılması zorunlu tutulmuştur. Gürbüz ve Dinçlerin isimleri kaza ve mahalle muhtarları tarafından defterlere kayıt edilmiştir. Bu kayıtlar mıntika jandarma komutanlığına ve kolordu komutanlığı veya askerlik şubelerine gönderilmiştir. Kolordu komutanlığı ya da askerlik şubelerince dinç derneği, talimatname doğrultusunda faaliyetlere başlamışlardır. Gürbüz derneğinde eğitimler hükümet tarafından belirlenen rehberler aracılığı ile devam ederken dinçler, kara ve deniz subayları ile sıhhiye ve jandarma subayları tarafından eğitim görmüşlerdir. Eğitimlerden başarı ile çıkan gençlere ehliyetname verileceği de belirtilmiştir.⁷⁸

Genç Dernekleri müfettiş umumiliği tarafından derneğin teşkilatlanma faaliyetlerinin anlatıldığı kitapçıklar ve aylık olarak yayımlanan Osmanlı Genç Derneği mecmuası çıkartılmıştır. Bununla yapılan çalışmaların halka hızlı bir şekilde anlatılması amaçlanmıştır. Von Hoff, mecmuada yayımlanan bir konuşmasında, teşkilatın nasıl oluşturulduğu ve müfettiş umumiliğinin ne maksatla çalıştığı hakkında şunları söylemiştir:

"Memure-i Askeriyye ve sivil memurlar gençlerin, cem'i ve muallimlerin (rehberlerin) tayini hususunda yekdiğerine muavenet etmek şartıyla müttehiden çalışacaklardır. Gürbüz derneğinde her 60 gençten - mekteplerde bir sınıf gençlerden ibaret bulunmak üzere - kısım ve Dinç Derneklerinde ise 180 gençten bölük teşkil olunacaktır. Gürbüz Derneği, mektep muallimleri veyahut hususi tayin olunan rehberler tarafından, Dinç Dernekleri ise ma'mureyn-i askeriyye tarafından sevk ve idare olunurlar. Her mıntika bir mıntika derneği teşkil edecektir. Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretlerinin nezareti altında bulunan işbu teşkilatın icra ve idaresinden kolordu kumandanları ve vilayetlerde ki en büyük me'mureyn-i mülkiye nezaretinin vereceği emirleri icra ve tatbik

⁷⁷ Kaya, " II. Meşrutiyetten Cumhuriyetin İlk Yıllarına Türk Gençliği", s. 593.

⁷⁸ Ayrıntılı Bilgi için Ayrıca Bkz. *Genç Dernekleri Teşkili Hakkında Kanun-u Muvakkat, Talimatname, Dersadet Matbaa-i Askeriyye, 1332/1916, s. 2-3.*

*etmek ve işbu teşkilata nezaret edib talimatnamelerin tanzim ve tatbikatını temin eylemek üzere Genç Dernekleri müfettiş umumiliği namıyla bir müfettişlik tesis edilmiştir."*⁷⁹

Ayrıca Genç Dernekleri'nin amacının ne olduğu, verilen eğitimin içeriği diğer bölümlerde Osmanlı Genç Dernekleri mecmuasına göre ayrıntılı şekilde ele alınacağı için burada üzerinde durulmamıştır.

1918 yılına gelindiğinde İttihat ve Terakki hükümeti ile Osmanlı Genç Dernekleri arasında bir takım sorunlar yaşanmıştır. Buna örnek verecek olursak; İttihat ve Terakki Partisi Genel Merkezi, Genç Dernekleri müfettiş umumiliğine nüfuz etmeye çalışarak partiye ait düşüncelerin tanıtımının yapılmasını istemiştir. Buna yanaşmak istemeyen Von Hoff, İttihat ve Terakki'nin ön de gelen isimleri tarafından baskılanmış ve en son bu baskılara dayanamayarak Almanya'ya dönmüştür. Yerine Kaymakam Mustafa Asım Bey getirilmiştir. Fakat Asım Bey'de derneğin amacının siyaset yapmak değil Türk gençlerinin eğitilmesi olduğunun altını çizmiştir.⁸⁰ Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda yenik çıkmasının ardından dernekler de İttihat ve Terakki Partisi gibi etkinliğini yitirmiştir.⁸¹ Genç Dernekleri'nin yeniden gündeme gelmesi Cumhuriyetin ilk yıllarında olmuştur.⁸²

⁷⁹ Von Hoff, Osmanlı Genç Dernekleri, Ehemiyyeti, Maksadı Nedir? Ne suretle Çalışacaktır?, Evkaf-ı İslamiye Matbaası, 1334/1918, s. 4-5.

⁸⁰ Sarısamam, "Birinci Dünya Savaşı Sırasında İttihat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri ", s. 465-466.

⁸¹ Toprak, "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri ", s. 7.

⁸² Sarısamam, "Birinci Dünya Savaşı Sırasında İttihat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri ", s. 141.

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI

A) OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ

1) Genç Derneği Mecmuası'nın Teknik Özellikleri

Genç dernekleri mecmuası yayın hayatına 1 Eylül 1917 yılında başlamıştır. Bu tarihten itibaren her ay düzenli olarak 12 sayı çıkarmıştır. İkinci senenin ilk sayısı olan 13. sayı ise dört ay aradan sonra yayımlanabilmiş, uzun sürmeden beş ay sonra tekrar kesintiye uğramıştır. Kesintilerin nedeni 14. sayıda "kağıt noksanlığı" şeklinde ifade edilmiştir. Mecmua bu gibi kesintilerden sonra eski rutinine dönerek 26. sayıya kadar her ay yayımlanmaya devam etmiştir.

Mecmua'nın kapak sayfasının sol üst köşesinde, adresi verilmiştir. Hemen altında ise telefon numarası yer almıştır. Sağ üst köşesinde müracaat edilecek yerin neresi olduğu belirtilmiştir. Mecmua'nın fiyatının 40 para olduğu da hemen altında yer almıştır. Mecmua'ya ait bu bilgiler her sayıda mevcuttur.

Mecmua'nın kapak bölümünde yukarıda belirtilenlerin dışında her sayıda farklı olmak suretiyle çeşitli fotoğraflar konulmuştur. Bu fotoğraflar gerek müfettiş umumilik tarafından belirlenen gerekse de çeşitli vilayetlerdeki Genç Derneklerinden gönderilen fotoğraflardan oluşmuştur. Yayımlanan kapak fotoğraflarından bazıları şöyledir: Dönemin padişahı Mehmet Reşat, Harbiye Nazırı Enver Paşa, Alman İmparatoru II. Wilhem, Avusturya - Macaristan İmparatoru Şarl, Abdülmecit Efendi, Genç Derneklerinde ki gürbüz ve dinçlerin talimler esnasında çekilmiş oldukları fotoğraflar, İstanbulda bulunan Ortaköy, Sultanahmet, Beyazıt, Süleymaniye camileri bunun yanısıra İzmir Saat Kulesi, Kabataş Mektebi, Beyoğlu gibi önemli görülen yerlerin fotoğrafları yayımlanmıştır.

Mecmua'nın yazar kadrosuna baktığımızda ilk yıllarda makalelerin çoğunluğunun müfettiş umumisi miralay Von Hoff ve Genç Dernekleri Müfettişi Selim Sırrı tarafından kaleme alındığı görülmüştür. Von Hoff 10. sayıdan sonra cepheye gittiği için makale yayımlamamıştır. Bu boşluğu Ahmet Münir doldurarak Von Hoff'un Almanca yazmış olduğu "Dernekinin Cep Kitabı" adlı eserden tercüme yapmıştır. Aynı eserden tercüme yapan bir diğer isimde Vedat Örfi olmuştur. Bunlara ek olarak ilk yıl mecmuada müfettiş vekili sıfatıyla Mustafa Asım'ın da makaleleri mevcuttur. İkinci ve üçüncü yıllarda bu yazar kadrosuna ek olarak Mehmet Emin, Muallim Bakteriyoloğ Doktor Servel Kamil, S. gibi isimlerde katılmıştır.

Burada değinilecek bir başka konu da mecmuanın son sayısından sonra Genç Dernekleri Müfettiş Umumisi Miralay Von Hoff'un imzasını taşıyan kitapçıklar yayınlanmaya başlamasıdır. Bu kitapçığın ilki olan Ehemmiyeti, Maksudı Nedir? Ne Suretle Çalışmaktadır? Basım yerinin Evkaf İslamiye matbası ve 1334 (1918) tarihi atılmıştır. Kapağın ortasında ellerinde bayrak taşıyan gençlerin fotoğrafına yer verilmiştir. İleri! Daima İleri ! sloganı fotoğrafın hemen yan tarafına yazılmıştır. İkinci kitapçığın konusu, teşkilat hakkında kanun, mevkat ve talimatnamedir. Üçüncü kitapçıkta; Hıfzısıhha kuvaidi ve hastalık, kaza anında yapılacak tedbirler anlatılmıştır. Diğer kitapçıkta talimatname-i resmiye anlatılmış son olarak ise Genç Dernekleri talim meydanlarının suret intihab ve tanzimi konusunun üzerinde durulmuştur. Bu kitapçıkların hepsi bizzat Von Hoff tarafından ele alınmış olup halka, gençlere ve rehberlere yol göstermek amaçlanmıştır.

2) Genç Dernekleri Mecmuası'nın Amacı ve İçeriği

Osmanlı Genç Dernekleri teşkilatının kurulmasından bir buçuk yıl sonra çıkarılan mecmuanın içeriğinde; yetişmiş kişiler, rehberler ve gençler için çeşitli eğitimlerden bahsedilmiştir. Bu eğitimler arasında arazi tatbikatları, intizam talimleri, oyunlardan bahsedilmiş; koşma, sürünme, yüzme, yürüme talimleri yaptırılmıştır. Kuvait sıhhiye başlığında çeşitli hastalıklardan ve bu hastalıklardan nasıl korunulması gerektiğinin üzerinde durulmuştur. Ruhi ve Ahlaki terbiye başlığında ise gençlerin bedenlen olduğu kadar psikolojik olarak da sağlam olmaları gerektiği savunulmuştur. Böylelikle gençlerin her yönden en iyi şekilde yetişmesi amaçlanmıştır.⁸³

Mecmuada yaşlı ve genç ayrımı yapılmadan vücut sağlığı, vatan sevgisi, fen-i terbiyenin nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Dernekte verilen eğitimlerin amacı gençleri askere gidene kadar kuvvetli ve vazifesini bilir hale getirmektir. Ancak bu şekilde vatan müdafaası için hazır olan asker ve kuvvetli bir ordu meydana getirilebileceğine inanılmıştır.⁸⁴

Müfettiş umumiliğın başında bulunan Von Hoff mecmuada yayımlanmış bir makalesinde derneğin amacını şu sözlerle açıklamıştır:

"Arzullarımda ve yaptığım şeylerde bir gaye takip etmekteyim. Muhterem Osmanlı millitine hizmet ve yardım etmek. Eğer herkes faaliyet ve şiddetle çalışırsa arzu edilen gaye

⁸³ Müfettiş Umumiye, "Maksudım", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, 1 Eylül 1914, Yıl. 1, S. 1, s. 1-2.

⁸⁴ Müfettiş Umumiye, "Maksudım", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, 1 Eylül 1914, Yıl. 1, S. 1, s. 1.

*ve netice elde edilir. Gençler orduda yetiştikleri zaman kendilerini hakkıyla terbiye eden kimselere müteşekkik kalacaklar ve kendilerini evvelkilerin yerini doldurmak için çalışan ve her işte yararlı insan olmaya gayret edeceklerdir. Bu gibi insanlara istikbalde pek lüzumumuz var. Çünkü istikbalin hazırlayacağı vazifeler daha büyük olacaktır."*⁸⁵

Arzulanan hedefin gerçekleşmesi için mektebe gidemeyen gençlere de ulaşılması gerektiği ve bütün gençleri tek çatı altında toplamak amaçlanmıştır. Bu amacı bütün millete duyurmak maksadıyla da mecmualar yayımlanmıştır. Genç Dernekleri tarafından çıkarılan mecmualar sayesinde aileler, çocuklarının aldığı eğitimi yakından takip etme imkanına da sahip olmuşlardır.⁸⁶

Mecmuanın sayfaları gençler için küçük kitapçık haline getirilerek dağıtılmıştır. Genç dernekleri hakkında konferanslar verilmiş, makaleler yazılmış, haberler yayımlanmıştır. Okuma - yazması olan herkesin bilmeyenlere haberleri ulaştırması rica edilmiştir.⁸⁷

⁸⁵ Von Hoff, "Genç Derneklerinin Şimdiye Kadar Teşkilat ve Tevsimi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, 1 Eylül 1914, Yıl. 1, S. 1, s. 7-8.

⁸⁶ Aynı Yer.

⁸⁷ *Osmanlı Genç Dernekleri Müfettiş Umumiliği, Ehemmiyeti, Maksadı Nedir? Ne Suretle Çalışılacaktır!*, Evkaf İslamiye Matbaası, 1916, s. 8-9.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI'NIN EĞİTİM POLİTİKASI

A) BEDEN TERBİYESİ EĞİTİMİ

Genç dernekleri mecmuasında belirtilen eğitimlerin başında beden terbiyesi gelmektedir. Burada verilen eğitimler ilmi terbiye kadar önemli görülmüştür. Aynı zamanda vücudun kuvvetlenmesi için verilecek olan eğitimlere de alt yapı oluşturmuştur. Maarif nezareti 12 yaşına gelmiş çocuklara program dahilinde vücudunu kuvvetlendirme çalışmaları yapmış ve onlara hayatları boyunca gerekli olan pratik bilgilerin öğretilmesini sağlamıştır.⁸⁸

Terbiye bedeniye başlığı altında fikir ve beden kuvvetli olmak için doğumdan itibaren üç şeyin lazım olduğunu ve bunların gıda, hava ve hareketten meydana geldiği belirtilmiştir. Bunun dışında terbiye bedeniye eğitimi üç devreye ayrılmıştır. Birinci devre 13-15 yaş aralığındaki gençleri kapsamıştır. Bu gençlerin ruhen ve bedenlen istenilen olgunluğa erişemedikleri için kendilerinden beklenen hareketleri doğru şekilde yapamayacakları belirtilmiştir. İkinci devir 15-16 yaş aralığını kapsayan kısa bir dönem olmuştur. Bu devre de gençlerin uzuvları gelişmekte olduğu için yorucu hareketlerden kaçınılması tavsiye edilmiştir. Son olarak üçüncü devir ise 16-20 yaş aralığını kapsayan gençlerin asıl spor hareketlerini yapacakları dönem olarak belirtilmiştir.⁸⁹

Beden terbiyesinin vücudu kuvvetlendirdiği kadar sağlığı da koruduğunun altı çizilerek herkesin günlük yaptığı hareketler sayesinde istenilen seviyeye geleceği ifade edilmiştir. Vücutları işlenmemiş insanların risk teşkil ettiği ve hayatı kolaylaştıran şeyler bulunduktan sonra hareketsiz yaşam tarzı nedeniyle sağlığın bozulduğu ileri sürülmüştür.⁹⁰ Sağlıklı olmanın yolu ise çok hareket etmekten, kuvvetli vücuttan ve iradeli olmaktan geçmektedir. Ahlakın bile bu temelin üzerine inşa edildiği belirtilerek “sağlam bir ruh ancak sağlam bir bedende bulunur” sözleri ile de bu görüş desteklenmiştir. Beden terbiyesi derslerindeki diğer amaçlara bakacak olduğumuzda vatan için sağlam nesiller yetiştirmek,

⁸⁸ Von Hoff, “Bazı Umumi Terbiye Meselelerine Dair”, *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl: 1, S. 1, 1 Eylül 1333(1917), s.12-13.

⁸⁹ Selim Sırrı, “Genç Dernekleri Terbiye Bedeniyeleri”, *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.1, S. 4, 15 Kanun- 1 Evvel 1336 (1917), s. 8-10.

⁹⁰ Selim Sırrı, “Terbiye Bedeniye Sesleri: Terbiye Bedeniye ve Oyun Meydanları” *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 7, 17 Mayıs 1336 (1918), s. 5-7.

büyük düşüncelere sahip filozof ve siyasiler yetiştirmek, düşmanlara karşı durabilmek şeklinde sıralanmıştır.⁹¹

Beden terbiyesinde üç tane usulün olduğundan bahseden Von Hoff bunların Alman jimnastiği, İsveç jimnastiği ve İngiliz sporu olduğunu belirtmiştir. Bu usullerin her memlekette kendilerine uygun olanı seçerek ders programlarına eklenmesini tavsiye etmiştir. Mektep haricinde ki gençlerinde dikkat etmesi gereken şeyler arasında anlaşılması ve uygulanması basit olan hareketler yapılması ve aletlere fazla para harcanmaması vardır. Başlangıçta talimatnamede de belirtildiği üzere hareketler herkesin yapabileceği düzeyde uygulanmıştır. Genç dernekleri talimlerini açık havada veya arazi üzerinde yapmışlardır. Bunlardan bazıları; sürat koşusu, kademe yarışı, sıçrama, atlama, tırmanma gibi talimlerdir. Bu talimlerin basitliğinden dolayı eğlenceli şekilde uygulanma fırsatı sunulmuştur. Bu terbiyelere tabii tutulan gençlerde; arzulu, iradeli ve cesaret sahibi olarak yetişmeleri, karşılıklarına çıkacak herhangi bir engeli kolaylıkla aşmalarını, vatan savunması için ordu da verilen görevleri layıkıyla yerine getirmeyi öğrenmeleri beklenmiştir.⁹²

Beden terbiyesi konusunda Selim Sırrı Bey genellikle jimnastik üzerinde durarak önemini kavratmaya çalışmıştır. Uygulanmakta olan jimnastik usullerinde milli bir şuur oluşturmak istenildiği görülmüştür. Selim Sırrı Bey'in makalesine bakıldığında öncelikle Alman jimnastiğinin 1808 yılına fazilet ittihadı cemiyetine dayandığı, kurucusunun ise Yahn olduğu ifade edilmiştir. Yahn, jimnastiği Almanya'nın her tarafına yayarak memleketi düşman çizmesinden kurtaracak gençler yetiştirmeyi arzu etmiştir. Bundan dolayı Almanları tek çatı altında toplamaya gayret edilmiştir.⁹³ Yahn jimnastiği vatan vazifesi olarak görerek vatanın kurtuluşunun millet, vatan ve jimnastik sayesinde sağlanabileceğini vurgulamıştır.⁹⁴

Yahn, jimnastiklerin oyun şeklinde yapılabileceğinden bahsederek oyun alanlarının bulunması gerektiğini belirtmiştir. Çocuklara nişan almayı, tahmin mesafeyi, hedefe isabeti öğretmek hem gözü hem de hafızayı terbiye eden oyunların seçilmesini tavsiye etmiştir. Yahn jimnastiğe olduğu kadar seyranlara da büyük önem vermiş milli bir mahiyet olarak

⁹¹ Selim Sırrı, "Terbiye Bedeniye ve Ruhiye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.1, S. 12, 23 Ekim 1336 (1918), s.1-2.

⁹² Von Hoff, "Kuva-i Bedeniye'nin Mütenasiben Terbiyesi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 3, S. 25, 13 Eylül 1338 (1920), s. 10.

⁹³ Selim Sırrı, "Fazilet İttihadı", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.1, S. 1, 1 Eylül 1333 (1917), s. 11-12.

⁹⁴ Selim Sırrı, "Alman jimnastikleri: Yahn' a Göre Jimnastiğin Gayesi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 12, 4 Kasım 1336 (1917), s.5-7.

görmüştür. Gençlerinde tarihi mekanları gezerek milli bilince sahip olması gerektiğini belirtmiştir.⁹⁵

Von Hoff'un Alman beden terbiyesi üzerine yazmış olduğu makalede ise Osmanlı'nın müttefiki olan Almanya'nın savaşta ve barışta birlikte olduklarını ifade etmiştir. Almanya'nın güçlü bir gençlik inşa etmesindeki unsur olarak savaşta birçok askeri kaybetmelerine rağmen geride kalanlar ile talim ve terbiyelere devam etmesi gösterilmiştir. Bunun için dinç teşkilatı kurularak gençleri orduda ki görevine hazırlamışlardır. Subaylar da bu dinçlerin talimleriyle ilgilenilmesi için görevlendirilmiştir. Bu doğrultu da müttefiklerinin de kendilerini taklit ederek güçlerine güç katacaklarını ümit ettikleri açık şekilde dile getirilmiştir.⁹⁶

Osmanlı genç dernekleri mecmuasında yayımlanan terbiye bedeniye başlığı altında jimnastikte intizam ve inzibat konularına değinen Selim Sırrı ders esnasında intizamın şart olduğunu belirtmiştir. İnzibat ise rehberin, öğrencinin üzerinde bıraktığı tesir olarak açıklanmıştır. İntizam sayesinde talimlerin akılda kalacak şekilde öğretilmesi ve öğrencinin dikkatini diri tutmayı sağlaması açısından önemli görülmüştür. İnzibatın talimler esnasında verdiği bilgileri, sevgi ve samimiyetle öğretilmesi, korkuya yol açmaması gerektiği söylenmiştir. Yapılan hataların sonunda gençlerin yaşlarına göre ceza verilmesi uygun görülmüştür. Oyun şeklinde yapılan tatbikatlarda gençlerin serbest bırakılması gerektiği söylenirken bu serbestliğin lakayt olmaması ve rehberlerin uzaktan gözetmesi gerektiği ayrıca belirtilmiştir.⁹⁷

Beden terbiyesi adı altında jimnastik ve sporun karşılaştırıldığı bir makale kaleme alan Selim Sırrı, jimnastiğin bedeni geliştirdiğinden sporun ise ruhi olduğundan bahsetmiştir. Jimnastiğin vücudu kuvvetlendirdiği, hayatta karşılaşılan güçlükleri yenmeyi sağladığı, tembellikten uzak durmayı öğrettiği belirtilirken sporun daha çok şiddete dayandığını, kalbe ve ciğerlere zarar verdiğini ve spor yapmadan önce jimnastikle vücudu ısıtırmak gerektiğini belirtmiştir. Jimnastik usulünde olmayan rekabetin sporun temelini oluşturduğu ve birbirini geçmek için bedenlerini fazla zorlayarak sakatlanmalara sebebiyet verdiği ifade edilmiştir. Jimnastik hakkında son olarak şöyle bahsedilmiştir. "Sıhhat ve afiyet veren, insanı faal, becerikli, intizamperver, dikkatli, cesur, çevik yapan

⁹⁵ Sırrı, "Alman jimnastikleri: Yahn' a Göre Jimnastiğin Gayesi", s. 4-5.

⁹⁶ Von Hoff, "Almanya da Terbiye Bedeniye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 4, 1 Kanun-1 Evvel 1336 (1918), s.1-2.

⁹⁷ Selim Sırrı, "Jimnastikte İntizam- İnzibat", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 5, 15 Mart 1336 (1918), s. 5-6.

jimnastiklerin, mektepte ve kışlada yeri kanun sairenin yanındır. Gaye marifet yapan bir hüner değil ilminden, faziletinden, kemalinden, ahlakından istifade olunan afiyetli ve becerikli vatanperver gençler yetiştirmektedir.”⁹⁸

Bu sözlere baktığımızda genç derneklerinin spordan daha çok jimnastiğe yöneldiğini ve gençlerde rekabet hissinden çok birliktelik ruhunu, vatan sevgisini, intizamı ortaya çıkarmak istedikleri görülmüştür. Yapılmakta olan talimlerde uygulanan hareketler genç dernekleri mecmuasında yazılan talimatnamede ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Aşağıda inceleyecek olduğumuz eğitimlere baktığımız zaman gençlerin askere alınmadan önce öğrenmesi gereken temel bilgiler olduğu görülmüştür. Küçük yaşlardan itibaren her çocuğun asker olarak büyümesini sağlayan bu eğitimler ordu millet anlayışının da en güzel örnekleri olmuştur.

1) Talim Meydanları

Genç derneklerinin altıncı sayısında gençlerin talim meydanlarının nasıl olması gerektiğinin üzerinde durulmuştur. Bu konuda Von Hoff tarafından yazılan makalede meydanın kim tarafından oluşturulacağı, nasıl olması gerektiği, bu meydanlarda kullanılacak olan malzemelerin neler olduğu gibi soruların cevapları verilmiştir. Bu meydanların tüm memlekette oluşturulması için herkesten destek olması istenmiştir.⁹⁹

Meydanların, talimler hakkında fikir sahibi olan ve düzeni sağlayabilecek kişilerce kurulması istenmiştir. Bunun yanında bir doktor veya hasta bakıcıdan oluşan bir komisyon kurulması da uygun görülmüştür. Bu komisyondan istenilen şeyler arasında; meydanın nerede kurulacağını, nasıl kurulacağını, paranın nereden geleceğini, dinçlerin hangi gün ve saatlerde meydanı kullanacağına karar vermek ve okula gidebilen ve gidemeyen gürbüzlerin tespit edilmesi vardır. Komisyon, genç dernekleri meydanının millet için ne kadar faydalı olduğunu halka anlatmak ve sıhhiye istasyonundan herkesin haberdar olmasını sağlamak için çalışmalarda bulunmuştur.¹⁰⁰

Meydanların kasaba içinde boş ve açık alanda kurulmasına ve yürüyüş mesafesinde olmasına dikkat edilmiştir. Bunun nedeni olarak meydanların gençlere beden terbiyesi talimi, sıhhiye talimleri ve de mecbur olunan kurallar hakkında dersler vermek için

⁹⁸ Selim Sırrı, "Jimnastik ve Spor", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 15, 4 Kasım 1336 (1918), s.13.

⁹⁹ Von Hoff, "Genç Dernekleri Talim Meydanlarının Suret-i İntihab ve Tanzimi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1918), s.10-11.

¹⁰⁰ Von Hoff, "Genç Dernekleri Meydanlarını Kim Tarafından Tanzim Etmelidir", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1918), s. 12.

kullanılacağı açıklanmıştır. Bunlara ek olarak beraber dini ve milli bayramları kutlamak, güzel havalarda namazlarını da kılabilecekleri için meydanları hem mukaddes saymaları hem de temiz tutmaları temenni edilmiştir.¹⁰¹

Talim meydanlarında etrafın kapalı olması şartı aranmamıştır ancak her meydana en az bir ağaç dikilmesi istenmiştir. Bu ağacın meydanın tarihi geçmişine ve muharebelerde şehit olanların anısını yaşatacağı belirtilmiştir. Meydanın bazı yerlerinde jimnastik talimlerine ait bazı basit aletlerin (bir adet askı sırtığı, bir adet sıçrama takımı, bir adet nişan luhası) bulunacağı açıklanarak nasıl kullanmaları gerektiği hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Askı sırtığı üç metre uzunluğunda olup kalça, göğüs, omuz, tepe, el hareketleri ile yapılacağını, sıçrama tahtasında belirli derecelerde atlama, jimnastik çardağında beş buçuk metre uzunluğundaki halata tırmanma, nişan luhasında ise insan büyüklüğünde ki luhaya numaralar yazılarak nişan talimleri yapılmıştır. En büyük sayıya isabet ettiren kazanmış sayılmıştır. Nişan luhasıyla yapılan talimlerde kolları ve göğsü geliştirmek amaçlanmıştır.¹⁰²

Genç Dernekleri teşkilatının bulunduğu yerlerde sıhhiye istasyonu açılması uygun görülmüştür. Burada gençlere ilkyardım eğitimi verilmiş ve sağlığı korumak için neler yapılması gerektiği anlatılmıştır. Genç dernekleri meydanına en yakın evin bir odası sıhhiye istasyonu olarak belirlenmiştir ve buraya Hilal-i Ahmer bayrağı çekilmiştir. Kapısının üzerine mahalli genç derneği sıhhiye istasyonu tabelası asılmıştır. Yine kapının üzerinde ilkyardım konusunda bilgi sahibi olan gençlerin isimleri yazılarak ihtiyaç duyulduğu zaman ev sahibi tarafından çağrılabilmesi sağlanmıştır. Sıhhiye istasyonunu korumak ev sahibinin görevi sayılmış, bu odanın her türlü pislikten ve haşerelerden korunması ve gerekli olan sağlık malzemelerinin (temiz mendil, değnek, yara bantları, pamuk, çeşitli ilaçlar...) bulundurulması istenmiştir.¹⁰³

2) Arazi Talimleri

Genç dernekleri, gençlerin gezintileri esnasında yapacakları talimlerle tabiatı anlamayı ve ondan nasıl istifade edeceğini öğretmeyi amaçlamıştır. Von Hoff bu talimlerin idman talimleri, engellerden geçme ve gençlerin göz ve kulaklarının açık olmaya alıştıracaklarını ifade etmiştir. Bu suretle de zamanın ve mesafenin nasıl ölçüleceği hakkında

¹⁰¹ Von Hoff, "Genç Dernekleri Meydanı Nerede Yapılmalıdır", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1918), s. 13-14.

¹⁰² "Genç Dernekleri Meydanı Nerede Yapılmalıdır", s.17-19, 34-36.

¹⁰³ "Genç Dernekleri Meydanı Nerede Yapılmalıdır", s. 30-31.

fikir vereceği gibi arazi yapısına, rengine göre tabiat manzaralarının nasıl ortaya çıktığını göstermeyi ve bunlar hakkında ki bilginin doğru ve tam olarak nasıl aktarılacağını öğretmeye çalışmıştır.¹⁰⁴ Von Hoff'a göre,

"Fırsat düştükçe gençlerden pratik olmaları ve düşünerek hareket etmeleri istenecek ve bunun esbabını da beraber sarmak ciheti ile ihmal edilmeyecektir. Gözleri kapalı, kulakları sağır ve fikirleri uykuya dalmış nefislerin ağır tazyiki altında yalnız ağızları açılarak etrafta dalgın dalgın gezinenler ne gördüklerini ve ne de hakayık eşyayı anlamaksızın en ehemmiyetsiz şeylere bile taacüb edenler, sol kulağının nerede olduğu sorulduğu zaman onu, sağ elini kafasının gerisinden dolaştırarak göstermek gibi ameli fikirden ve kolay iş görmekten haberi olmayanlar senelerce aynı yoldan gidip geldiği halde o yolun mesafesini bilmeyenler, memleketin mebanı-ı aliyesi ve asar-ı terakkisi arasında birçok defalar dolaştığı halde onların ve vatanın güzelliğinden ve terakkisinden bir şey anlamayıp her şey'e lakayt ve yabancı kalanlar artık istikbalde ortadan gaip olmalıdır."¹⁰⁵ Şeklinde ifade edilmiştir.

Genç dernekleri tarafından yayımlanan talimatnameye göre talimlerde, gençlerin iki kısma ayrılacağı ve bir kısmın düşman olarak görüleceği ifade edilmiştir. Buna örnek olarak, arazi üzerinde yapılan tarassud talimi verilmiştir. Bu talimde, arazide düşman olarak kabul edilen tarafın üzerine, tarassud postaları belirlenip düşmanın hareketleri hakkında rapor verilmesi ve her tarafa "izciler" gönderilmesi istenmiştir. Bu izcilerin vermiş olduğu raporlar doğrultusunda düşmanın nereden geldiğini, izci çıkarıp çıkarmadıklarını, ne zaman hareket edeceklerini, konaklama için hazırlık içinde olup olmadıkları hakkında bilgi toplamaları istenmiştir. Toplanan haberlerin düşmana görünmeden rehberlere tam ve eksiksiz şekilde ulaştırması beklenmiştir. Bu yüzden izcilerin, araziye çok iyi bilmesi, dikkat ve kurnazlıkla ilerleyip sıçraması, yere yatıp sürünerek düşmana görünmeden gözetleme yapması gerekmektedir.¹⁰⁶ Ayrıca rehberler, gençlere yürüyüş boyunca hangi yöne doğru gittiklerini, rüzgarın hangi yönden estiği gibi sorular sorarak dikkatlerini diri tutmaya çalışmıştır.¹⁰⁷

Talimatname de değinilen bir diğer talim ise avcılıktır. Bu talimde rehberlerin Ava çık! komutu ile belirtilen istikamete doğru hareket edilmiştir. Gençler hareketleri boyunca

¹⁰⁴ Von Hoff, "Genç Dernekleri - 5 Arazi Talimleri", *Genç Dernekleri Kütüphanesi*, 1916, nr.1, s. 21-22.

¹⁰⁵ Von Hoff, "Genç Dernekleri - 5 Arazi Talimleri", s. 23-24.

¹⁰⁶ Von Hoff, "Genç Dernekleri Talimatnamesi", *Genç Dernekleri Kütüphanesi*, Evkaf-ı İslamiye Matbası, nr: 2, s.34-35.

¹⁰⁷ Von Hoff, "Genç Dernekleri-5 Arazi Talimleri" *Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi*, 1917, nr. 1, s. 24.

aralarındaki mesafeyi korumuş ve etrafını gözeterek düşmanın gelmediğinden emin olmuştur. Avcı hattında düşman ateşine karşı yokuştan aşağı doğru inmeyi öğrenmiş ve inerken fazla telef vermemek için hattı muhafaza ederek düşmanın görüş alanından kaybolana kadar koşmuş sonrasında ise eski düzenine geri dönmüştür. Buradaki amaç her durum da düzeni korumaları gerektiği ve ilerde karşılaşılacak harp durumunda nasıl hareket etmeleri gerektiğinin öğretilmesidir. ¹⁰⁸ Bir başka üzerinde durulan husus ise arazide bir yerden başka bir yere giderken mesafelerin ölçülmesidir. Başlangıçta düz bir arazide taşlarla, sıırıklarla, diz çökmüş veya ayakta duran gençler aracılığıyla mesafeler belirlenmiştir. Gençlerden bu mesafenin ne kadar olduğunu tahmin etmeleri istenmiştir. Tahmin etmeyi zorlaştırmak istendiğinde ise gençler yokuşlu bir araziye, kapalı havada götürülmüştür. Bunun nedeni olarak da yokuştaki mesafenin uzak olduğu halde yakınmış gibi görünmesi ve kapalı havalarda mesafelerin daha uzakmış gibi görünüp cisimlerin ne olduğunun tam seçilememesi şeklinde açıklanmıştır. Gençlerin bu talim sayesinde harp esnasında bir yerden diğerine giderken mesafeyi tahmin edip düşmanın ne kadar uzakta olduğunu tahmin etmeleri bakımından son derece önemli görülmüştür. ¹⁰⁹

3) Dinçlerin Talimi

Gençlerin bir kısmı, askeri okullar da veya talimgahlarda subay olarak yetişirken bir kısmı ise genç dernekleri bünyesinde yetişmişlerdir. Bunlardan 17 yaş ve üzerini kapsayan dinçlerin eğitimine büyük önem verilmiştir. Askere gidene kadar ki süreçte subaylar tarafından askeri eğitim verilmiştir. Bu eğitimler arasında arazi talimleri, jimnastik dersleri ve terbiye aracı olarak kullanılan oyunlar vasıtasıyla askerliğe hazır hale getirilmeye çalışılmıştır. ¹¹⁰

Von Hoff, "Genç Dernekleri Talimlerinin Harp Mazide ki Kıymeti" adlı makalesinde dinçlerin askere alınmadan önce kendisine lazım olacak bilgileri öğrenmeleri ve bu öğrendikleri şeylerin savaş durumunda ne işe yarayacağını anlatmıştır. Bu doğrultuda bahsedilen talimlerden ilki tırmanma talimidir. Temeli arazi üzerinde yapılan jimnastiğe dayandırılmış ve yüksek beceri ve çeviklik gerektirdiği belirtilmiştir. Harp esnasında ise engeller üzerinden atlama, tel engellerin altından sürünerek geçme, bir çukurdan diğerine kimseye görünmeden geçebilme gibi şekillere bürünebileceği açıklanmıştır. Gençlere talimler esnasında taşlar ile hedefe nişan alma ve aşırma

¹⁰⁸ Hoff, "Genç Dernekleri Talimatnamesi", s. 36-38.

¹⁰⁹ Hoff, "Genç Dernekleri Talimatnamesi", s. 42-43.

¹¹⁰ Von Hoff, "Zabit Gençlerin Mürebbsi Olarak ", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 7, 17 Mayıs 1336 (1918), s. 1.

eğitilmesinde verilmiştir. Talimler yapılırken gencin kendisini civardaki arazinin şekil ve rengine büründürmesi istenilerek fark edilmeden hareket etme kabiliyeti öğretilmeye çalışılmıştır.¹¹¹

Dinçlere verilen eğitimin önemini vurgulayan bir diğer isim ise Kaymakam Hamdi Mustafa olmuştur. Dinçlerin talimlerinden beklenen amacı şöyle açıklamıştır: Padişaha sadakat ve vatanperverlik göstermekle birlikte bedenini kuvvetlendirmek, sabretmek ve istiklal yolunda azim, cesaret, arkadaşlık hislerinin uyanacağını ve gençlerin vatanın şanını her zaman korumaktan ibaret olduğunu belirtmiştir. Dinçler arkadaş grupları ve mangaları ile takım ve blok halinde bir arada bulunmuştur. Derneğe katıldıktan sonra ise genç, dinç ismini alıp müfettiş umumilikten sıra numarası almıştır. Örneğin, Fatih dinç derneği ikinci bölümü gibi. Talim ve terbiye dersleri haftada her gün mecbur olarak yapılmıştır. Cuma günü ise her sınıftan gencin bir arada talim yapmasına müsaade edilmiştir. Dinçlerin cuma namazına gitmelerine engel olmamaya aynı zamanda vücutlarına dinlenme imkanı vermeye, ailelerinden fazla uzaklaştırmamaya dikkat edilmiştir. Rehberlere, dinçlerin söylenenleri yerine getirmeleri, zamanın ciddiyetini kavraması, talimlere katılma oranları ve ahlakları hakkında künye defterlerine not almaları tavsiye edilmiştir.¹¹²

Mahalle okullarında rehberliğin mümkün olduğu kadar kendi imkanları ile oluşturulması istenmiştir. Oluşturulmadığı durumlarda kaza veya nahiye mahallerinden tedarigi için yardım istenmesi tavsiye edilmiştir. Rehber sayılarını artırmak için büyük şehirlerde kurslar açılmalı ve talimlerle tecrübe kazanmaları sağlanmalıdır.¹¹³ Yazarın makalenin devamı niteliğinde ki diğer sayıda dinçlerin talimleri esnasında ki sağlık durumlarına ilişkin bilgiler verilerek uyumalarına, dinlenmelerine, vücut temizliğine, ufak sağlık problemlerinin tedavisine dair kısa bilgiler verilmiştir.¹¹⁴

Diğer makalede ise talimler esnasında nasıl davranılması gerektiği üzerinde durularak ikiye ayrılmıştır. Bunlar vaziyet-i askeriye ve resmi tanzimdir. Vaziyet-i askeriye hazır ol komutuyla alınacak olan esas duruşu ifade etmektedir. Bir çizgi dahilinde sıralanan dinçlerin her ne olursa olsun hizayı bozmamaları gerektiği, çağrıldıkları vakit koşar adım ile hızlı bir şekilde hareket etmeleri beklenmiştir. Kendilerine soru yöneltimedikçe asla

¹¹¹Von Hoff, "Genç Dernekleri Talimlerinin Harp Mazide ki Kıymeti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 5, 15 Mart 1336(1918), s. 9-10.

¹¹² Kaymakam Hamdi Mustafa, "Dinçlerin Talim ve Terbiyesi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S.21, 1 Şubat 1336 (1920), s.57.

¹¹³ Aynı Yer.

¹¹⁴ Kaymakam Hamdi, "Dinçlerin Talim ve Terbiyesi ", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 3, S.22, 10 Haziran 1338 (1920), s. 72.

cevap vermemeleri ve bir emir geldiği takdirde hemen yerine getirilmesi sonrasında emrin yerine getirildiğinin bildirilmesi veya yapılmamışsa sebebinin söylenmesi istenmiştir. Resm-i tazim bölümünde ise, üst rütbeli birinin önünden geçerken ne yapacaklarını, arabayla geçerken veya araba devriyedeiken ayağa kalkıp nasıl selam vermeleri gerektiği anlatılmıştır. Dinçlere, yapmış oldukları talimler ile askerliğe alınmadan önce temel bilgilerin öğretilmesine ağırlık verilmiş olup bu bilgiler doğrultusunda üstlerine nasıl davranmaları gerektiği öğretilmiştir.¹¹⁵

Genç derneği müfettiş umumilik tarafından çıkarılan talimatnamede sadece dinçlerin yapacak olduğu nişan talimleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu talim mahalli derneği bulunan her yerde jandarma tarafından tüfek kullanma ve muhafaza etme hakkında dersler verilmiştir. Aynı zamanda derslerde nişan vaziyetlerini kum torbaları üzerinde nişan alma ve kontrolünü de öğretmişlerdir. Gençlere nişan almada ustalaştıkları zaman üç manevra fişeği ve üç hafif mermi kullanmalarına izin verilmiştir. Dinçler eğitim bittiğinde kendisine verilmiş olan tüfek ve malzemelere el koyamadığı gibi kıtata teslim etmek zorundadır. Kendi mahallerinde ki kolordular nişan talimi için gerekli emirleri verebilirler. Bu talim sayesinde hedefi vurma, tüfek kullanabilme hakkında çeşitli antrenmanlar yapılarak harp zamanında oluşabilecek herhangi bir sorunun önüne geçmek amaçlanmıştır.¹¹⁶

5) Dinçlerin Ehliyetname Sınavları

Genç dernekleri geçici kanunun yedinci maddesine göre, dinçlerin sınavlara girme ve kazanma koşulları belirlenmiştir. Dinçlerin talimlere düzenli olarak katılması koşuluyla kabiliyetlerine göre değerlendirilen gençlere "ehliyetname" verileceği belirtilmiştir. Savaş zamanında ise bu sınav askerlik şubeleri tarafından yerine getirilecektir. Kolordu askere alma heyetinin belirttiğine göre, askerlik şubelerinde üç üyeden oluşan bir heyet oluşturulacaktır. Bu üyelerin; askerlik şubesi subayları, jandarma ve diğer subaylardan oluşabileceği açıklanmıştır. Sınavların hangi makam tarafından ne zaman yapılacağı ise sonradan açıklanacaktır.¹¹⁷

¹¹⁵ Kaymakam Hamdi, "Dinçlerin Talim ve Terbiyesi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 3, S. 22, 10 Haziran 1338(1920), s.78-80.

¹¹⁶Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Talimatnamesi", *Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi*, 1915, nr.2, s. 44-45.

¹¹⁷ Harbiye Nezareti, "Silah Altına Celp Olacak Dinçlerin İcra Edilecek İmtihanlarına Mahsus Ta'limatname-i resmi", *Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi*, 1917, nr. 5, s. 2-3.

Talimatnamenin bir numarasında olan beden terbiyesi talimlerine her dinç tek tek alınacaktır. Her hareket için dinçlere ayrı puanlar verilecek olup daha sonra verilen puanların ortalaması alınacak ve ona göre kayıtları tutulacaktır. Bu sınavlardan duvara tırmanma taliminde iki grup oluşturulur ve birisi duvara tırmanırken diğer grup onlara yardım eder. Bu durum herkes tamamlayana kadar bu şekilde devam edip tırmanma ve yardım konusunda ortak puan verilir. Taş atma taliminde ise, yumruk büyüklüğünde ki taşları otuz metre mesafedeki hendeğe atmaya çalışırlar ve bunu başarabilenlere tam yani yetmiş iki puan verilir. Hendeğin iki adım önüne veya arkasına atana elli dokuz ile kırk sekiz puan aralığında, hendeğin dört adım önüne veya arkasına atanlara kırk yedi ile otuz iki puan aralığında not verilecektir Yan taraflara atanlar veya bunlardan birini gerçekleştiremeyenler başarısız sayılacaktır. Serinin dördüncü olan toplu talimlerde gençler grup halinde sınava alınırlar. Sınavda sağdan saymak, dörder saymak, grupla çark etmek, marş komutu ile manga kolunda toplanmak gibi talimleri yapabilenlere kırk sekiz puan verilecektir. Yürüyüş talimi de grup şeklinde yapılacak olup, manga kolu düzeninde verilen güzergah doğrultusunda yürümeleri ve arazi yokuş ve inişlerinde düzeni bozup bozmadıklarına bakılacaktır. Ayrıca her gence ayağının, çorabının, ayakkabısının nasıl korunması gerektiğine dair sorular sorulabilir. Tarassud talimlerindeki sınavlar da gençler takım şeklinde araziye götürülerek gözlem yaptırılır ve daha sonra sıra halinde gelen gençlerin gözleri kapatılarak arazi ile ilgili sorular sorulur ve verilen cevapların doğruluğuna göre puanlanır. Avcılık ve koşma talimlerinde ise iki adım mesafe ile ava çıkmak, verilen istikamete doğru arazide iniş ve yokuşlarda adi adımla yürüme, yere yat, ayağa kalk, koş, sıçra gibi komutlarla harekete başlanır. Son olarak da elli metrelik koşu müsabakası ve tepeye sürünerek yanaşma talimleri yaparak puan alırlar. Emirlerin tekrarı sınavında, emirlerin avcı hattından sağdan sola veya soldan sağa verilmesiyle muharebe hattında ise önden arkaya veya arkadan öne doğru tekrar edilmesiyle uygulanır ve herkese üç hak verilir. Avcı hattında emirlerin yerinden hareket etmeden sesli olarak tekrar edilmesi, muharebe hattında ise otuz metre mesafe ile yere yatmış olan gençlerin sıçrama hareketiyle emirleri birbirine taşınması istenmektedir. Sınavların sonuncusu sıhhiye de, her gence ilk yardım ve sağlığın korunmasından iki sorunun sorulacağı ve sargı uygulamalarından birinin yaptırılmasıyla sınav sonuçlanacaktır.¹¹⁸

¹¹⁸ Harbiye Nezareti, "Silah Altına Celp Olacak Dinçlerin İcra Edilecek İmtihanlarına Mahsus Ta'limatname-i resmi", *Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi*, 1917, nr. 5, s. 3-4.

Yukarı da bahsedilen sınavlardan alınan puanlar her dinç için ayrı ayrı kaydedilecektir. Atlama, tarassud ve emirlerin tekrarı talimlerinden otuz altı puandan düşük olanlar kazanmamış sayılacaklardır. Sonucunda ise gencin askeri cüzdanına ve isminin üzerine puanları kayıt edilecektir. Örneğin, dinç sınavda elli altı puan alan başarılı olmuştur veya dinç sınavdan otuz iki puan alarak başarısız olmuştur şeklinde ifade edilir.¹¹⁹

Genç dernekleri kanununun yedinci maddesinde sınavdan başarılı olarak ehliyetname alabilen gençlere savaş sırasında üç adet izin hakkı verileceğini barış zamanında ise beş izin hakkına sahip olabileceği açıklanmıştır. Dinçlerin sınavları uygulanırken subayların verecekleri kararlar kesin ve başarıya dayanması gerektiğini ancak bu şekilde kendi hakkıyla başarıyı yakalayıp haklar kazanacakları ve ordunun küçük subaylarını oluşturacakları ifade edilmiştir.¹²⁰

6) Tatbikatlar

Genç dernekleri, yaşları on beşten küçük olan gürbüzlerin faydalı ve eğlenceli vakit geçirmeleri için açık havada tatbikatlar yapmıştır. Bu tatbikatların Salı ve Perşembe günleri öğleden sonra yapılacağı ilan edilmiştir. Tatbikatların nasıl uygulanması gerektiği konusunda bazı tavsiyeler verilmiştir. Örneğin; talim yerlerinin okullardan uzaklığı bir saati geçmemeli gençlerin yürüyüş mesafesinde olmalıdır, talimlerin gürbüzlerin evlerine yakın yerlerde yapılması ve on dakikalık dinlenme zamanı verilmelidir.¹²¹ Selim Sırrı Bey talimlerin bir buçuk saatte tamamlanacak şekilde yapılmasını uygun bulmuştur. Hazırlanmış olduğu programa göre;

1- İntizam mümarisesi	10 dakika
2- Dikkat ve hafıza mümariseleri	7 dakika
3- Oyunlar	15 dakika
4- Atlama ve tırmanma	8 dakika
5-Yara sarmak ve tedabir sihhiye	10 dakika

¹¹⁹Harbiye Nezareti, "Silah Altına Celp Olacak Dinçlerin İcra Edilecek İmtihanlarına Mahsus Ta'limatname-i resmi", *Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi*, 1917, nr. 5, s. 9.

¹²⁰Harbiye Nezareti, "Silah Altına Celp Olacak Dinçlerin İcra Edilecek İmtihanlarına Mahsus Ta'limatname-i resmi", *Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi*, 1917, nr. 5, s. 9-10.

¹²¹Selim Sırrı, "Genç Derneklerinde Ameliyyat ve Tatbikat", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 4, 15 Kanun-evvel 1336 (1917), s. 13-14.

6- Hasta nakliyatı 10 dakika

7- Ahlaki mümaarise 30 dakika

Verilen bu zaman çizelgesinin çeşitli durumlarda yeniden düzenlenebileceği belirtilmiştir. Verilen bu mümariselerde nelere dikkat edeceklerine ilişkin ayrıntılı açıklamalarda bulunulmuştur. İntizam mümarisesinde hazır ol! Sağa dön! Sola dön! Soldan geriye dön! İki adım ileri arş! Komutları ile dağınık nizamda kol, bacak, gövde hareketleri düzen içinde yaptırılmaya çalışılmıştır. Dikkat mümarisesinde, sağdan tek çift say! Sağdan dörder say! İki sıra üzere harp marş! Üç sıra derin kol marş! Talimleri yapılırken hafıza mümarisesinde iki gruba ayrılan gençlerden en yakın on en uzak yüz metrede bulunan eşyalara, evlere dikkatle bakmalarını daha sonra baktıkları yere arkalarını dönerek sorulan sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Buna benzer birçok hafıza mümarisesi mevcuttur. Yara sarma ve tedabir sıhhiyede mendil ve tahta parçası ile kırık, burkulma, kan akmasına karşı uygulanacak yöntemler gösterilmiştir. Ahlak muhasebesinde seçilen bir konu hakkında konuşmalar yapılmış ve bütün bu talimler bittikten sonra gençler okullarına gönderilmiştir.¹²²

Genç derneklerinde talimler konusunda çalışmalarda bulunan diğer bir isimde Von Hoff'tur. Yaptığı çalışmalarda öncelikli olarak dikkat ettiği husus bütün çocukların zamanında toplanması ve kendilerine selam verildiğinde iade-i selam vermeleridir. Bunun ardından gençler mangalar halinde hareket ettirilir. Yapılacak talimlerde geçilen yerler hakkında sorular sorulmuştur. Örneğin; köprüden geçerken bir köprünün nasıl inşa edileceği, derenin uzunluğu tahmin ettirilmiş, boğulma tehlikesi yaşayan birinin nasıl kurtarılacağı tarif edilmiştir. Von Hoff'un tarif ettiği talimlerden olan avcı hattında, tepeye çıkarılan gençlere ikişer adım aralıklarla yere yatmaları emredilir. Alınan emirlerin sürünerek diğer arkadaşlarına kadar ulaştırmaları istenmiştir. Bu talimler sayesinde gençlerin vücutlarının kuvvetlenmesi, pratik olması, her türlü duruma karşı hazırlıklı olmasının öğretileneği gibi araziye çıkmak için içlerinde arzu oluşmuş olacaktır. Bunun için talimlerin hafta da bir defa olsun uygulanması istenmiştir.¹²³

Von Hoff'un önerdiği diğer bir talim de karanlıkta gitmektir. Bunun önemli bir sanat olduğunu ifade ederek maksadını sadece karanlıkta yol bulmak, belirlenen hedefe

¹²² Selim Sırrı, "Genç Derneklerinde Ameliyyat ve Tatbikat", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 4, 15 Kanun-ı Evvel 1336 (1917), s. 13-14.

¹²³ Von Hoff, "Çocuklara Yapılacak Gezintilere Ait Bazı Misal", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S.5, 15 Mart 1336 (1918), s. 2-5.

doğru ilerlemek değil aynı zamanda el ve bacaklarını doğru Şekilde kullanmak olduğunu açıklamıştır. Gençler, ayaklarını kullanarak arazinin nasıl bir yapıya sahip olduğunu anlayacaklardır. Bu sayade yokuş çıkarken veya inerken düŐmemeyi öğreneceklerdir. Bu talim, düz bir arazide her ay bir defa gecelere uygulanmalıdır.Uygulama esnasında gençler yalnız olmalı, konuŐmamalı ve ıŐlık almamalıdır. Bu talimde öğrenilen bilgiler sayesinde insanlar karanlıkta az da olsa görmesini sağlayacak, konuŐmayarak sadece kendisine verilen vazifeyi yerine getirecek, karanlıkta yalnızlık ve korku hissine kapıldığında cesaretli olmayı öğrenmiş olacaklardır. ¹²⁴

Von Hoff genç dernekleri mecmuasında dernekinin cep kitabından tercüme ettiği yazılarını "Genç Derneklerinde Arazi Üzerinde Oyun" başlığı altında anlatmıştır. Arazi üzerinde gerçekleŐtirilen talimlerin oyun diye değerlendirilmesi, gençlerin tatbikatları oyun Şeklinde yapmaları, onlara talimleri sevdirek eğlenceli hale getirmekten ibarettir. Von Hoffun anlattığı bazı oyunlara bakacak olursak bunlar muharebe oyunu, kağıt izi takibi ve tatar postasıdır. Ayrıntılı Şekilde ele alınan oyunlardan kağıt izi takibinde kalabalık gruplar da birkaç çocuğun yanlarına alacakları çantaları kağıtlarla doldurarak koŐmaya baŐlarlar. Bu koŐuculara telki denir ve istedikleri yolu takip etmekte özgürdürler. Bazen arkadan gelecek olanların kendilerini bulmaları için belirli mesafelerde kağıt parçaları bırakırken bazen de zik zaklar ve daireler çizerek izlerini kaybettirirler. Arkadan gelenlere ise avcı denir. Bu avcılar telkilerin izlerini bularak onları yakalamaya çalışır. Yakalanan telki esir olarak adlandırılır ve oyunun sonunda avcılar ve telkiler arasında koşu müsabakası yapılır. Tatar postasında ormanın ve arazinin engebeli olması oyunu zorlaŐtırır. KoŐucular ve yüzücüler vasıtasıyla emirlerin bir noktadan diğerine ulaŐtırılması sağlanır. ¹²⁵

Muharebe oyunu, her gencin ve rehberin oyun sırasında kendisine verilecek görevi yerine getirmesi, önceden öğrenmiş olduğu yolu takip etme, harita okuyabilme, mesafeyi tahmin etme, engellerden atlama gibi talimlerin unutulmaması için yapılan uygulamalardan ibarettir. Von Hoffun anlattığına göre oyun, iki kıta arasında gerçekleŐtirilecektir. Bir kıtadan, karşısında düşman olduğu söylenen kıtaya doğru ilerlemeden önce emniyet kıtası ve kılavuzlar göndererek yol üzerinde gördüklerini ve düşmanın nerede saklı olduğunu, arkasında kalan kıtaya haber göndermek için hangi yolun daha kısa olduğunu aklında tutması gerekir. Düşman tehlikesine karşı 200, 300, 400 metre mesafelerde emniyet kıtası

¹²⁴ Von Hoff, "Genç Dernekleri Tatbikatından: Kranlıkta Gitmek", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 10, 21 Ağustos 1336 (1918), s. 3-5.

¹²⁵ Von Hoff, "Dernekinin Cep Kitabından: Arazi Üzerinde Mani AŞmak", Mütercimi: Vedat Örfi, *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 7, 17 Mayıs 1336(1918), s. 10-12.

oluşturularak düşmanın hareketleri hakkında rehberlere bilgi verilecektir. Düşmanı gözetlemek için birden fazla kılavuz gönderilecek bir kısmı rehberlere bilgi götürürken bir kısmı da gözetlemeye devam edecektir. Bu oyunda bisikletçiler, işaretçiler ve kızakçılardan da istifade edilecektir. Hazırlanan raporları tatar postası veya muharebe zinciri oluşturularak rehberlere ulaştırılacaktır. Bu bilgiler doğrultusunda önceden okullarda ve talimhanelerde görmüş oldukları eğitimi arazi üzerinde ki oyunlar sayesinde uygulama fırsatı bulup oluşabilecek bir savaş durumunda nasıl hareket etmeleri gerektiğini orduya alınmadan evvel öğrenme imkanına erişmeleri sağlanmıştır.¹²⁶

B) BEDEN TERBİYESİ EĞİTİMİNDE OYUN

Genç dernekleri müfettiş umumi kadrosunda yer alan Selim Sırrı Bey'in ele almış olduğu makalelerden anlaşılacağı üzere vücudun sağlıklı olabilmesi ve bedeni terbiye etme araçlarından biride oyun olarak görülmüştür. Her yaşın kendisine göre oyunları olduğunu ve bu oyunların hayatla başlayıp elli hatta altmış yaşına kadar devam edebileceği söylenmiştir. Dikkat, mesafe, nişancılık maharet ve enerjinin ortaya çıkmasına yardımcı olan top oyunlarını memleketin her tarafına yaymanın rehberlerin görevi olduğu belirtilmiştir. Her türlü top oyunları, koşmaca oyunları, mübareze ve mücadele oyunları çeşitli yaş dilimlerinde uygulanmıştır.¹²⁷ Selim Sırrı Bey'in bahsetmiş olduğu top oyunlarından bazıları aşağıda ayrıntıları ile bahsedilmiştir.

1) Çelme

Çocukların, top atma becerilerine göre yirmi, otuz, kırk, elli adım aralıklarla karşılıklı iki kale yapılır. Kale için aralarında on iki adımlık mesafe bırakılarak kazık dikilir veya taş koyulur. Çocuklar ikiye ayrılarak hangi takımın başlayacağına karar verilir. Daha sonra kaledeki oyuncu topu eli ile hızlıca karşı kaleye doğru havadan atar. Karşı takımın oyuncusu havadan gelen topu tutarak çalmış olur. Topu tutamaz ve ileri bir noktaya düşürür ise topun temas ettiği noktadan tek elle tekrar havaya atılır ve karşı takım topu kaleye sokmaya çalışır. Oyun bu şekilde devam eder. İki taraf oyuncularından her biri bir defa topu havaya atar. Hepsi de oynadıktan sonra hangi taraf daha çok topu kaleye

¹²⁶Von Hoff, "İki Kıtanın Karşılıklı Arazi Oyunları", Mütercimi: Ahmet Münir, *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 11, 22 Eylül 1336 (1918), s. 4-7.

¹²⁷ Selim Sırrı, "Top Oyunları", *Osmanlı Genç Derneği Mecmuası*, Yıl. 1, S.2, 1917, s. 12.

sokmayı başarmış ise o takım kazanır. Bu oyunu yedi yaş üzeri olan bütün erkek ve kız çocukları oynayabilirler.¹²⁸

2) Çukur Topu

Altı, dokuz, on iki çocuk tarafından oynanabilen masrafsız bir oyundur. 15- 16 yaşa kadar bütün gençlerin oynayabileceği söylenmiştir. Oyunda kura ile her oyuncuya bir çukur verilir. Bu çukurlar oynanan kişi sayısına göre değişiklik gösterebilmektedir. Dokuz kişilik oynandığı farz edildiğinde dokuz numarasını çeken oyuncunun ebe olacağı belirtilmiştir. Diğer sekiz kişinin dördü çukurun bir tarafında dördü ise çukurun karşı tarafında durması gerekmektedir. Oyunun oynanacağı yer hakkında belirtilenlere göre bir duvar dibinden iki metre uzunluğunda ve üç metre genişliğinde bir hat çizilecektir. Bu hattın içerisine otuz beş santimetre aralıklarla her biri on beş santimetre ve katlarında dokuz tane çukur kazılacaktır. Bu çukurların genişliği ise topun girebileceği kadar olacaktır. Topun kolayca çukura girebilmesi için zeminin düz ve temiz olması gerekmektedir. Oyunun başlamasını bir örnek üzerinden açıklayacak olursak, herkes yerini aldıktan sonra ebe topu yuvarlayarak örneğin 3 numaralı çukura sokar. Çukurun sahibi olan topu alır ve kaçışmakta olan arkadaşlarına atar vurursa vurulan 1 puan kaybeder ve ebe olur. Oyun tekrar baştan başlar ebe topu yuvarlayıp örneğin 2 numaralı çukura sokar. Çukurun sahibi topu alıp arkadaşlarına atar ve vuramazsa 1 puan kaybedip kendisi ebe olur. Ebenin topu çukura sokması için üç hakkı vardır. Hala sokamazsa yine 1 puan kaybeder. Her ne şekilde olursa olsun 3 puan kaybeden oyuncu oyundan çıkarılır. Çıkan kişinin çukuru ise ince bir tahta ile kapatılır. Oyunda en son kalanlar kazanmış kabul edilir. Bu oyun dikkati terbiye etmek, atik ve çevik olmaya alıştırmak amacıyla oynanmaktadır.¹²⁹

3) Daire Topu

12 ile 16 yaşları arasında olan erkek ve kız çocukları ile sekiz-on santimetre çapında ki süratli olmayan lastik toplarla oynanılır. Oyunun tarifinde, çocukların ikişer adım aralıkla bir daire şeklini almaları ve tebeşirle çizmeleri istenmiştir. Topu yanındaki arkadaşına atma şartı aranmadan elden ele atmaya başlanır. Topu düşüren ebe olur ve dairenin ortasına çıkar. Daire üzerindeki topu elden ele dolaştırırken ebeden uzak tutmaya çalışırlar. Ebe olan kişi daire dışına çıkamaz ve topu kapmaya çalışır. Top dışarı çıktığında daire üzerindeki kişilerden birisi gidip getirir. Ebe kendisine atılan topu yere

¹²⁸ Selim Sırrı, " Genç Derneklerinde Oyun: Çelme", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 3, 14 Ocak 1336 (1917), s. 10.

¹²⁹ Selim Sırrı, "Genç Derneklerinde Oyun: Çukur Oyunu", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 9, 19 Temmuz 1336 (1918), s. 10.

düşürmeden yakalarsa daire üstünde ki arkadaşlarından birine atma hakkı vardır. Daire üzerinde ki oyuncular kaçışmaya başladıklarında ebe dur diye bağırır ve hepsi olduğu yerde durmak zorundadır. Ebe topu attığı kişiyi vurursa o kişi ebe olur ve ortaya çıkar. Yine daire şekli alınır ve oyun tekrar kurulur. Bu oyunda koşmalar sayesinde hem vücut daima harekette bulunur hem de dikkat muhakemesi terbiye edilmeye çalışılır.¹³⁰

4) Havalama

Çocukların yaşlarına göre elli ile seksen adım aralığında değişen mesafe belirlenir. Altı adım genişliğinde bir kale çizilir. Çocuklar iki kısma ayrılarak oyuna hangi tarafın başlayacağı belirlenir. Oyuna başlayacak olan taraf kalenin içine girer diğer taraf ise on beş, yirmi adım uzaktan atlayarak topu havadan kaleye doğru atar. Kaledekiler topu yere düşürmeden tutabilir ise üç adım öne doğru adım atarak karşı kaleye doğru topu fırlatır. Karşı takım topu tutabilir ise onlarda aynı şekilde üç adım ileri gidip topu havadan kaleye fırlatırlar. Tutamazlarsa topun düştüğü noktadan atılır. Kalede yalnız bir çocuk bulunur ve topu tutmayı başarır ise kaleden beş adım atlayarak karşı takımın kalesine yollar. Kural olarak topun yerden yuvarlanması gerekmektedir.¹³¹

5) Kale Topu

Erkek ve kız çocuklarının 7 yaşından itibaren her yaşta oynayabileceği bir oyundur. Çocukları sol el ile çalışmaya alıştırmak için oyuna başlarken hepsinin sol el ile çelme yapması mecburdur. Oyunun tarifi ise şu şekildedir: Sıvalı bir duvarın ortasına üç dört karış yüksekliğinde tebeşirle bir kale çizilir. Eğer kale çizmeye uygun bir yer yoksa birkaç tuğla veya taş üst üste konularak bir kale inşa edilebilir. Çocuklar beşer veya altışar kişi olarak iki gruba ayrılırlar ve aralarında yazı tura atarak kalede hangi grubun kalacağını belirler. Böylelikle bir grup kalenin yanında kalırken diğeri ise yirmi, otuz adım mesafede kalenin karşısında dağınık şekilde konumlanır. Kalede bulunanlardan birisi portakal büyüklüğünde ki lastikten veya meşinden yapılmış olan topu sol eli ile havaya atıp sağ eli ile şiddetli bir şekilde vurur. Karşı taraf oyuncuları da havadan gelen topu yere düşürmeden tutmaya çalışırlar. Tutabilirlerse topa vuran oyundan çıkar ve kalede bulunan ikinci oyuncu topu havalandırarak vurur. Bu defa karşı taraf oyuncusu topu tutamazsa topun düştüğü noktaya gidip oradan kaleyi vurmaya çalışır, başarılı olurlarsa topu atan ikinci oyuncu da oyundan çıkar, vuramaz iseler tekrar atarlar. Bu şekilde kalede duran grup

¹³⁰ Selim Sırrı, "Genç Dernekleri Oyunları: Daire Oyunu", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1917), s. 10.

¹³¹ Selim Sırrı, "Genç Derneklerinde Oyun: Havalama", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.1, S. 3, 14 Ocak 1336 (30 Ekim 1917), s. 10-11.

topları atarak, aşağıda duran grupta topları tutmaya çalışarak veya kaleye nişan alarak vurmaya çalışır. Hepsi oyundan çıktıktan sonra da yerler değiştirilir. Kaledekiler aşağı tarafa, aşağı tarafta duranlar ise kaleye geçerek oyun tekrar başlar.¹³²

6) Yumruk Topu

Bu oyunu 14 yaşından 16 yaşına kadar olan erkek çocuklarının futbol topu veya ondan biraz küçük bir lastik top ile oynanacağı belirtilmiştir. Oynanılacak alanın düz toprak veya çimen üzerinde olması gerektiği, yerin uzunluğunun 40 metre, genişliğin ise 20 metre olması gerektiği belirtilmiştir. Oyun alanının çeşitli noktalarına küçük kırmızı flama dikilmeli, uzun sahaların ortasına ise iki metre aralıkla birer flama dikilip tepelerinde boyalı bir kurdele görülmesi gerekir. Oyunun amacı şeridin üzerinden topu aşmak ve top yere düşmeden yumrukla şeridin diğer tarafına atmaya çalışmaktır. Eğer karşı taraf topu yere düşmeden iade ederse sayı kazanılmamış sayılır. Oyuna başlayan taraf topu iki eli ile tutarak şeridin üç dört metre yakınına gelip iki eliyle topu fırlatır. Şeridi aşamazsa bir sayı kaybederler. Altından geçirirlerse yine bir sayı kaybederler. Topu yumrukla çaldığı halde şeridi aştıktan sonra çizgi hattının dışına düşerse bir sayı kaybedilir. Top yere bir defa değdikten sonra yumrukla karşılanmazsa bir sayı kaybedilir. Oyun yarım saat devam eder ve çok sayı yapan kazanır. Hakem olarak seçilen kişinin görevi topun usulüne uygun sadece yumrukla vurulmasını kontrol etmek, avuçla, vücutla, ayakla vuranlardan bir puan kaybetmesini sağlamaktır. Hakem her iki tarafında kazandığı puanları söyler ve oyunun bittiğini düdüğünü çalarak ifade eder.¹³³

C) GENÇ DERNEKLERİ'NDE RUHİ VE AHLAKİ TERBİYE

Genç dernekleri mecmuasında Von Hoff ve Selim Sırrı Bey tarafından ele alınan konular arasında gençlerin ruhi ve ahlaki terbiyeleri gelmektedir. Mecmuada bu iki konu en az askere hazırlanmak için yapılan talimler kadar önemsenmiştir. Gençlerin her yönden iyi terbiye görmesi bununda sadece talimler sayesinde değil aynı zamanda ruhen ve ahlaken de sağlam, kuvvetli, zorlukların üzerinden gelebilecek şekilde eğitilmesiyle sağlanacağı belirtilmiştir. Bu konuda rehberlere büyük sorumluluklar verilerek haftada bir kez dinlenme zamanlarında küçük sohbetler şeklinde yarım saatlik eğitimler

¹³² Selim Sırrı, "Genç Dernekleri Oyunları", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 3, 14 Ocak 1336 (1917), s. 10-11.

¹³³ Selim Sırrı, "Genç Dernekleri Oyunları: Yumruk Topu", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1918), s. 9.

verilmiştir. ¹³⁴ Mecmuada, "Genç Dernekleri'nde Ahlak", "Genç Dernekleri'nde Ruhi Terbiye" başlıkları altında değinilen konular aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1) Genç Dernekleri'nde Ahlaki Terbiye

Mecmuada belirtilen ahlak terbiyesi eğitiminde gençlerin vücut sağlıklarını düşündükleri kadar ahlaklarının da aynı sağlamlıkta olması gerektiği belirtilmiştir. Bu sağlamlık sayesinde iradelerine hakim olabilmeyi, arkadaşları veya vatani uğruna canlarını hiçe saymayı öğrendikleri gibi bunların birer otomatikleşmiş makine olarak değil kardeşlik ve birbirlerine yardım etme hisleriyle uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Savaş zamanlarında muharebeler genellikle spor müsabakaları şeklinde geçse de gençlerin becerikli, itaat etmeyi bilen, fedakarlıkta bulunabilme gibi kabiliyetlerin hepsinin aynı anda uygulanması gerekmektedir. Bu sayede güçlü bir gençlik, güçlü bir ordu, düşmanlara karşı vatani muhafaza etme, padişaha ve kanunlara uyma gibi faziletlerin oluşacağı açıklanmıştır. Bunların öğretilmesi hususunda da rehberlerden gençlere örnek teşkil edecek şekilde davranmalarının önemli olduğu belirtilmiştir. ¹³⁵

Gençlerin eğitimine büyük önem veren Selim Sırrı Bey rehberlerin gençlerle yapmış olduğu sohbetlerin detayını mecmuada yayımlayarak derneklere gelme imkanı bulamayan gençlere de yardımcı olmaya çalışmıştır. Yayımlanan makalede öncelikle vatan konusu ele alınmıştır. Vatanın neden kutsal olduğunu, neden sevmek, korumak ve uğruna can vermek gerektiğinin cevapları verilmiştir. Selim Sırrı Bey'e göre vatan;

"İnsanın ilk vatani evvela kendi evidir, sonra mahallesi, sonra köyü, kasabası, şehri, vilayeti, nihayet milletin bütün olgusudur. Millet ve milliyette böyledir. İnsan evvela ailesini, yakın dostlarını daha sonra kendi milletine mensup olan insanları sever. Millet gayet büyük bir ailedir ki ocağı vatandır." ¹³⁶

Vatan sevgisinin temelini insanların, doğup büyümüş oldukları yerlere alışmaları, huzurlu bir şekilde dolaşmaları ve çevresini güzelleştiren dostluklar kurmaları gelmektedir. Bu bağlamda insan doğup büyüdüğü yere "Küçük Vatan", milletin hüküm sürdüğü memleketlere ise "Büyük Vatan" denilmiştir. İnsanların kendi köylüsünü, memleketini

¹³⁴ S.S., "Genç Derneğinde Terbiye Ahlakiye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, 1917, S.2, s. 9-10.

¹³⁵ Selim Sırrı, "Genç Dernekleri'nde Terbiye Ahlakiye (1)", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 2, 17 Teşrin-i Evvel 1336 (1917), s. 8.

¹³⁶ Selim Sırrı, "Vatan Nedir?", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 2, 17 Teşrin-i Evvel 1336 (1917), s. 9-10.

sevmek için bazı sebepler sıralanmıştır. Bunlar arasında; lisan birliği, din birliği, anane birliği, gaye birliği gelmektedir ¹³⁷

Selim Sırrı, vatan sevgisinin geçmişe ait hatıralar, tezkereler ananeler ile ruhani ve kutsi bir hal aldığını belirtip geçmiş ve şuan arasında ki bağı temsil eden şeyin toprak olduğunu belirtmiştir. Toprağı, ölülerimizi, azizlerimizi, kahramanlarımızı ve gönülden bağlı olduğumuz sevdiğimiz sakladığı için kutsallığına vurgu yapılmıştır. Vatanın ruhaniyeti konusunda Ziya Gökalp "mevlit şekeri" benzetmesi yaparak şekerlerin taşının bir olduğunu fakat mevlit şekeri denildiği zaman ona maneviyat kattığını söyleyerek toprağın da her yerde aynı olduğunu ona maneviyat verenin toprağın altında gizlendiğini belirtmiştir. Bu konuda görüş bildirenlerden Lamartin ise "vatanı vücuda getiren ölülerin külleridir" şeklinde ifade ederek kardeşlik, arkadaşlık, lisandaşlık, dindaşlık insanları ne kadar birbirine bağlıyorsa bizden öncekileri ve bizden sonrakileri de bu şekilde bağlayacağını, bu zincirin devam etmesini sağlayan yegane şeyin ise toprak olduğunu açıklamıştır. ¹³⁸

Vatanın her karış toprağında vücutları kül olmuş ecdadın izleri mevcuttur. Gençlerin, bu fedakarlıkları yapan kişileri tanımasalar dahi vücuda getirdikleri eserleri görerek kalplerinde şükran duygusu oluşturulmak istenmiştir. Selim Sırrı Bey bu konuda ölülerini unutan milletlerin tarihini unutmuş sayılacağını, tarihini unutan milletin ise vatanperver olamayacağını belirterek gençlere şöyle seslenmiştir:

"Sevgili çocuklar, vatan toprağını düşmana çiğnetmemek isterseniz evvela ona gönül bağlayınız, ölüleri rahmetle yad ediniz. Kabristanları bir süprüntülük haline koymaktan perişan bırakmaktan sakınınız." ¹³⁹

Gençlere vatanlarını sevdirmek amacıyla Selim Sırrı Bey'in üzerinde durduğu bir diğer başlık ise "Maddi ve Manevi Vatan" dır. Bunu oluşturacak unsurların tarih ve coğrafya olduğu belirtilmiştir. Bir diğer ifadeyle tarihin vatanın ruhu, coğrafya'nın ise vatanın cismi olduğu belirtilmiştir. Vatanın maddiyatı taşı, toprağı, ovaları, nehirleri, dağları, dereleri, ormanlarıdır. Gençlerin coğrafya sayesinde vatanın sınırlarını ve bu sınırların geçmişte nereye kadar uzandığını şimdi ise ne halde olduğunu, vatanın Dünya'nın ne kadarlık bir kısmını kapladığını coğrafya sayesinde öğrenilmiştir. Coğrafya aynı

¹³⁷ Selim Sırrı, "Vatan Nedir?", s. 11.

¹³⁸ Selim Sırrı, "Vatanın Ruhaniyeyi (2)", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.1, S. 3, 14 Ocak 1336 (1917), s. 6.

¹³⁹ "Vatanın Ruhaniyeyi (2)", s. 7-8.

zamanda vatanımızdaki her memleketi gezmeye ve öğrenmeye olan merakın artırmasını sağlamıştır. Örneğin; Güneş'in, Ay'ın memleketimizde nasıl görüldüğünü, şehirlerimizin, köylerimizin, meralarımızın kendine has güzelliklerinin farkına varıp vatana daha çok bağlanılacağı ileri sürülmüştür. Bunlara ek olarak okullarını bitiren gençlerin yalnız Avrupa'yı merak etmesini değil Anadolu'nun şehirlerini, bağlarını, bahçelerini görmeleride tavsiye edilmiştir. Kuruyan derelerin, yıkılan kanalların, sönen ocakların, harap olan ormanların gençlerin azmiyle yeniden canlanacağı söylenerek her zerresinde ecdadın kanı olan toprakları bir kez daha sevip her türlü düşmana karşı korunması yani milli bilinç uyandırmak istenilmiştir.¹⁴⁰

Belirtilen maddi değerlerin yanında insanları vatanlarına bağlayan manevi unsur olarak ananeler ve tarih görülmüştür. Tarih insanlarda ecdatlarının ne fedakarlıklar göstererek toprakları zapt ettiğini gösterdiği gibi bu mirasın nasıl korunması gerektiğini de öğretmek geçmişten ders alınmasını sağlamıştır. Bu alınacak derslerde iyiliklerin yanı sıra yapılmış olan kötülüklerinde farkında olunması gerektiği belirtilmiştir. Coğrafyasını, tarihini bilmeyen milletlerin vatanını tanıyamadıklarını söylenerek gençlere şu şekilde seslenilmiştir:¹⁴¹

*"Yavrum, Osman Gaziden, Alaaddin Paşadan, Plevne müdafî Osman Paşa'ya kadar bu malik ve milletine hisbi yararlılıklar eden kahramanların menkibesine bugüne kadar kayıt ve zapt edebilen tarihten öğrenebilirsen Kanuni Süleyman zamanında vatanın hududunu gözünün önüne getirirsen sen artık tembel, lakayt, hissiz duramazsın, mutlaka sende de bir kahraman ruhu uyanır ve vatanın selameti yolunda çalışmaya adım almaya azimle vecih edersin."*¹⁴²

Talim meydanları adlı makalede bu topraklar için can veren ecdad adına kahramanlar ormanı yapılması istenmişti. Burada ise kasabalarda bulunan belediye başkanları aracılığıyla oluşturulacak olan ormanların yerleri belirlenerek, ahalinin gölgesinden istifade edebileceği ve geniş yollarında gezintiler yaparak gençlere tabiatı sevdirmeye, kendi kasabalarında ki kahramanları az masrafla yad etmeyi öğretmek amaçlanmıştır. Ecdad için sadece ormanlar değil kahramanlar bahçesi, kahramanlar bostanı, kahramanlar köprüsü oluşturularak azizler yad edilmiştir. Bütün bu yapılanların

¹⁴⁰ Selim Sırrı, "Maddi ve Manevi Vatan", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 5, 15 Mart 1336 (1918), s. 7.

¹⁴¹ "Maddi ve Manevi Vatan", s. 7-8.

¹⁴² "Maddi ve Manevi Vatan", s. 9.

önceden yapılmış olan anıt niteliğinde ki abidelerden daha anlamlı ve işlevsel olduğu üzerinde durulmuştur. Bu yapıların korunması ve bakımlarının yapılması her vatandaşın vazifesi olarak görülmüştür.¹⁴³

2) Genç Dernekleri'nde Ruhi Terbiye

Osmanlı genç dernekleri mecmuasında "Ruhi Terbiye" başlığı altında toplanan makaleler genellikle gençlere verilen öneriler şeklinde olmuştur. Bu tavsiyelerden ilki Von Hoff'un Alman ordusunda iken anlatmış olduğu anıya dayanmıştır. Anısında genç derneklerinde eğitim görmüş ve sonrasında orduya mensup olmuş bir askerin harp esnasında canı pahasına yapmış olduğu fedakarlık anlatılarak her gencin bu asker gibi cesur, becerikli, iyi bir terbiye alması beklenmiştir.¹⁴⁴

Diğer bir konu olan becerikliliğe dair gençlerden öncelikle jimnastikle, oyunla, sporla vücutlarını çalıştırarak terbiye etmeleri gerektiği söylenip aksi halde yanlış yapılan hareketler nedeniyle vücudun çok çabuk yorulacağı bahsedilmiştir. Buna örnek olarak da bisiklet kullanmak gösterilmiştir. Bir insanın ilk günlerde yarım saatlik mesafeden sonra dermanı kalmazken sonraları sabahtan akşama kadar binse dahi ilk günkü kadar yorulmayacağı söylenmiştir. Vücudu yoran şeyin nedeni olarak hareketlerin doğru vaziyet alınmadan yapılması gösterilmiştir. Ne kadar kuvvetli olunursa olunsun çeviklik, beceriklik, intizam olmadan doğru sonuçlar alınamayacağı ve hatta dikkatsizlik ve itaatsizlik sonucu vücudun şeklinin bozabileceği ifade edilmiştir.¹⁴⁵

Beceriklilik konusuna değinilen başka bir yazıda ise vücudun sağlıklı olması beceriyi etkileyen en önemli etken olarak değerlendirilmiştir. İnsanların kendinde güç, kuvvet, kudret hissetmemelerinin nedeni olarak günlük yapmış oldukları işlerin örneğin; her gün işe gitmek zorunda olan birinin tramvaya, vapura binip iş yerine gittiğini, öğlene kadar zihnini yordüğünü daha sonra akşama kadar değişmeyen standartlarda yaşadığını ve eve geldiğinde hiçbir şey yapmaya hali kalmadığı belirtilir. Güler yüzlü insanlar yerine dalgın bakışlı, hırçın, yorgun benizlerin kaldığı söylenerek yaşam şartlarının çevik ve becerikli olmayı nasıl etkileyeceği gösterilmiştir.¹⁴⁶

¹⁴³ Von Hoff, "Genç Dernekleri'nde Siyaset Vataniye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.1, S. 10, 21 Ağustos 1336 (1918), s. 9-10.

¹⁴⁴ Von Hoff, "Genç Dernekleri'nde Fedakarlık", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S.7, 17 Mayıs 1336 (1918), s. 10.

¹⁴⁵ Selim Sırrı, "Maharet", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 16, 4 Aralık 1337 (1919), s. 14.

¹⁴⁶ Selim Sırrı, "Kudret", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 16, 17 Mayıs 1336 (1918), s. 11.

İnsanların kendisi ve başkalarıyla olan mücadelesinin ve bu mücadele ruhunun neden gerekli olduğunu Selim Sırrı Bey şu sözlerle ifade etmiştir:

*"Sevgili gürbüzler, hayat daima mücadeledir. İnsan yaşadıkça bir dakika didişmekten, uğraşmaktan hali değildir. Kah nefsi ile kah başkaları ile mücadele eder. Fenalığı öldürmek, iyiliği yaşatmak, yalanı mahvetmek, hastalığı hıfzı sıhhati ihya etmek, refah içinde yaşamak, her işte muvaffak olmak hep mücadeleye ve ibtadır. Mücadeleye girişmek için azim ve metanetle çalışmak, usanmak bilmemek lazımdır. Cihan medeniyet mücadeleden bir an hali kalmamıştır. Her zaman kuvi zebunu yenmiş, çalışkan, becerikli, faal, müteşebbüs afiyetli olanlar zayıf, hasta, miskin, tembel, uyuşuk olanlara galip gelmiştir."*¹⁴⁷

Mücadele konusunu ele alındığı bir makalede ise, insanların kendisi ve başkalarıyla olan mücadelesine değinilmiştir. Bu mücadele iç düşman ve dış düşman olarak ikiye ayrılmıştır. İç düşman, insanların kendi nefisleriyle olan mücadelesidir. Bu tarz bir mücadelede insanlar hep kendi yaptıklarını doğru görür ve çevresinden takdir bekler. İkinci olarak görülen harici düşmanlar ise farkına varmadan çevreden öğrenilen davranışlardır. Buna örnek olarak çocukların taklit yoluyla öğrendikleri kötü davranışlar gösterilmiştir. Bu iki tür düşmanla mücadele edebilmenin yolu ise ilim ve seciyeden geçtiğini belirtilmiştir. Bu sayede insanı cesaretini, basiretini yerinde kullanabileceğini, yalana, zalime karşı koyup herkes için sadece iyilik düşünüp hak için mücadele etmeyi aynı zamanda manen ve maddeten fikren ve bedenlen becerikli, kuvvetli olmanın ilim ve seciye sahibi gençlerden geçtiğinin altı çizilmiştir.¹⁴⁸

Vatan evladı sayılan her bir gencin diğer milletleri kendi milletinin üzerinde görerek nefsinin kurbanı olduğundan bahsedilen bir başka makalede gençlerin gayret ve cüretkarlıkla çalışarak en önemli yerlere gelebileceğinden bahsedilmiştir. Balkan Savaşı'nı da gözlerde büyütülen bölüklere ve Osmanlıdan kopan milletlere karşı mağlup olunmasının sebebi olarak her milleti kendi milletinden üstün görüyor olması gelmiştir. Bunun önüne geçebilmek için kitleler halinde Harbiye Nezaretine bağlı olan okullara başvurulması gerektiği açıkça belirtilip vatan terbiyesi, vatana karşı fedakar olma, hemcinsine karşı vefakar ve vazife bilir şekilde eğitimler alınarak muvaffak olunabileceği belirtilmiştir.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Selim Sırrı, "Mücadele", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 8, 17 Haziran 1336 (1918), s. 4.

¹⁴⁸ "Mücadele", s. 5.

¹⁴⁹ S, "Kendini Küçük Görmeyenin Mazereti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 3, S. 23, 17 Haziran 1337 (1919), s. 73-74.

Gençlerden beklenen sabır ve sebatın ayrıntılarına bakılacak olduğunda karşımıza öncelikle atasözleri çıkmaktadır. Sabrın sınırının olduğundan ve bu sınırın aşılması halinde faydadan çok zarar getireceğinden söz edilmiştir. Hiçbir şeye itiraz etmeden boyun eğmek anlamında kullanılan sabrın bir nevi hissizlik olduğunu insanın kendisine veya başkalarına yapılan haksızlığa karşı ses çıkarmamanın büyük bir zillet olduğu belirtilmiştir. Bazı insanlar yapılan iyilik veya kötülöklere karşı sessiz kalmasının neme lazım, Allah'ından bulsun gibi sabrı, dindar bir hale büründürmüşlerdir. Burada unutulmaması gereken nokta yapılmış olan fenalıktan dolayı insanın şahsiyeti, haysiyeti etkileniyorsa bunun karşısında durup sükut edilmemesi insanlığın vazifesi olarak görölmüştür. Medeniyet tarihinde de bazı kavimler gıdasız, hasta, fakir, sefaletle karşı lakayt davranmış daha iyi olabilmek adına azim ve gayretten uzak durmuştur. Bu insanlar sabırlı değil tembel olarak görölmüştür. Selim Sırrı'ya göre sabırlı birisi felakete karşı göğüs gerebilen, elinden gelen gayreti sarf eden mücadele edebilen kişilerdir. Sabrın ikinci şekli ise iradesizliktir. Birçok işle uğraştıkları halde devamını getiremezler. Burada önemli olan sebatır. Sabrın şekle bürünmüş hali olarak tarif edilip sakin, muntazam ve devamlılık arz eden durumlarda kullanılır. Sebatkar bir kimse damlalar şeklinde akan suya benzetilerek devamlılık arz ettiğinde kayayı bile oyabileceğinden söz edilmiştir. Sabırsız insanlara ise çocuklar örnek gösterilerek, bu kişilerin her şeyi yapmak isteyip sonunu getiremediklerinden aceleci oluşlarından yakınılmıştır. Sabır konusunda Selim Sırrı Bey çocuklara şöyle seslenmiştir:

*"Yavrular, Dünya da her felakete göğüs germek, her meşkilatı halletmek, her teşebbüste muvaffak olmak isterseniz sabır ve sebat ediniz. Fakat cihet ve gayreti bir an elden bırakmayınız."*¹⁵⁰

Mustafa Asım tarafından ele alınan makaelde ise gençlerden beklenen vasıflar arasınada doğru sözlü olmak yer almıştır. Yazar göröndüğü gibi olmak ve olduğun gibi görünmek arasında küçük farklılık olduğundan bahsetmiştir. Doğruluk vasfının her insanda bulunması gereken en önemli fazilet olduğu belirtilerek gerek millet sevgisinde gerekse de kişisel olarak uygulanmasının gerektiği belirtilmiştir. Doğruluk sayesinde insanların kalplerini Allah'a, peygamberlerine, padişaha ve vatanına maddi ve manevi olarak daha da yakınlaştacağını ayrıca gençlerin mutlu bir hayat yaşayarak ailesine neşe katıp vatanın her köşesine bu fazileti taşıyacaklarını, evlatlarına ve bütün insanlığa bu fazileti yaydıkları anda hilafet ve saltanat makamı olan Osmanlı Devleti'nde her zaman önemli yerlerde

¹⁵⁰ Selim Sırrı, "Sabır Sebat", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.1, S.11, 22 Eylül 1336 (1918), s. 1-3.

olacaklardır. Bunun için genç dernekleri küçük yaştan itibaren "Ruhi Terbiye" eğitimi vererek geleceğin bu temeller üzerine kurulmasını amaçlamıştır. İnsanların sıklıkla kullandıkları "doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar" deyiminin ise doğruluktan yüz çevirip yalana yönelen insanlar tarafından ortaya atıldığını, Dünya'nın her yerinde doğruluğun kabul gördüğünü ve Allah'ın doğru söyleyenin yardımcısı olacağı açıklanmıştır.¹⁵¹

Genç derneklerinde "Ruhi Terbiye" başlığında verilen bir diğer konuda dostluktur. Selim Sırrı Bey, insanın en güzel günlerinde sevincini paylaşabileceği, en kötü zamanlarında kalbini ferahlatacak kişinin dost olduğunu ayrıca dostun insanın sırdaşı, yoldaşı, akıldaşı olduğunu ifade etmiştir. Dostluğun rütbeye, menfaate, servete bakılmaksızın bütün samimiyetiyle, sıcakkanlılığıyla, hoş sohbetiyle yanında olduğu hissi uyandırması olarak görülmüştür. Dostluğun en önemli şartının ise ketum olmaktan geçtiği söylenerek sadık ve samimi olmanın yeterli olamayacağını dostlukların bitse dahi sırları bir silah gibi kullanan insanların dost olmadığı belirtilmiştir. Bundan dolayı herkesle dost olunamayacağını belirterek kalıplaşmış bazı cümlelere yer verilmiştir. Bunlara örnek olarak; "her gülen yüze aldanma!", "Tecrübe etmediğin insana kalbini açma!", " İnsan bütün hayatında bin kişi ile konuşur, bir kişi ile dost olur!" Dostluğun bir diğer görevi olarak da içinden çıkılmaz hal alan olaylarda serinkanlılık göstererek vermiş olduğu kararlarla dostunu feraha çıkarmaktır. Dostluk konusunda değinilen son husus ise Dünyada kusursuz insanın olmadığı, dostluklarında yalancılık, riyakarlık, nankörlük gibi kusurlar olmadığı sürece bazı hatalara göz yumulması tavsiye edilmiştir.¹⁵²

Selim Sırrı Bey gençlerde son olarak merak duygusunu geliştirmek istemiştir. İyi kullanıldığı zaman hafızayı zenginleştirdiği ve insanın bilgisini artırdığını kötüye kullanıldığı zaman ise ahlaksızlık, alçaklık, ve hastalık halini alabileceğini belirterek böyle insanlardan korunmak, sözlerine kulak asmamak ve buldukları yerden uzaklaşmalarının faydalı olacağı açıklanmıştır. Bazı insanların ise fayda ve zarar gözetmeden her şeyi sormalarını ve cevaplarını bile dinlememelerinden bahsedip böyle insanların kafalarının karışık, sözleriyle düşüncelerinin arasında ilişki bulunmadığının altı çizilmiştir. Gençlere düşünen, anlayan, her şeyin gerçeğini öğrenmek için gerekli olan meranın gerektiği

¹⁵¹ Mustafa Asım, "Doğruluk, Olduğun gibi Görünmek", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 3, 14 Ocak 1336 (1917), s. 4-5.

¹⁵² Selim Sırrı, "Dostluk", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 12, 4 Kasım 1336 (1917), s. 1-2.

vurgulanmıştır. Bu merak sayesinde de gençlerin bilmediklerini öğrenmeleri keşfetmeleri istenmektedir.¹⁵³

Yukarıda değinilen konulara baktığımızda gençlerin sadece beden terbiyesi ile değil aynı zamanda ruhi olarak da istenilen düzeyde eğitim almalarının gerekli olduğundan bahsettik. Ruhi terbiye başlığından anlatmış olduğumuz konular Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuasından alınmıştır. Gençlerden ruhi olarak vatan sevgisi ile dolu, yardımlaşmayı bilen, doğruluktan kaçmayan ve kendini geliştirmeye hevesli gençler oluşturmak hedeflenmiştir.

D) HIFZISSİHHA EĞİTİMLERİ

Osmanlı genç dernekleri, gençlerin fiziken ve ruhen sağlıklı olmaları maksadıyla sağlık ve ilk yardım eğitimine büyük önem vermişlerdir. Bu konuda çalışmaları bulunan Müfettiş Umumi Miralay Von Hoff, makalesinde sağlığın korunması için basit tedbirler alınması gerektiğini ve hastalık, kaza gibi durumlarda ilk yardım uygulanabilmesi için memleketin birçok noktasına özellikle doktora ulaşmanın güç olduğu yerlerde gençleri şimdiye kadar olduğundan daha iyi yetiştirerek onlara ilk yardım eğitimi vermenin vazife-i vataniye olduğunu belirtmiştir. Bu vazifeden dolayı okullarda haftada bir saat sağlığı koruma dersi programa eklenmiştir. Bu derslerde hükümet, belediye ve özel cemiyetler sağlık kurallarını ve amacını yeni yetişen nesle anlatmak ve İslam'ın emrettiği gibi vücudunu, elbisesini temiz tutmayı ve sokakların temizliği ile alakadar olmayı gençlere telkin etmiştir. Okulların bulunmadığı yerler için ise genç dernekleri rehberleri vasıtası ile her yaştan insana sağlık dersleri vermeyi kendisine vazife edinmiştir. Yapılması istenilenler ise cildin, saçların, dişlerin ve elbiselerin temizliğine dikkat edilmesi, ne zaman uyuyup uyanılacağı ve yemek yenileceğine dair bilgi verilmesi, tütün gibi zararlı maddelerin vücuda ve insanlığa zarar vermesinin anlatılmasına, hastalık ve kaza anında doktor gelinceye kadar yapılacak olan ilk yardım eğitiminin herkes tarafından bilinmesi istenmiştir.¹⁵⁴

Genç dernekleri müfettiş umumilik tarafından çıkarılan Osmanlı genç dernekleri mecmuasında Von Hoff tarafından kaleme alınan "Hıfzıssıhha Kuvaidi" ve "Kaza Vukunda İlk Tedbir" başlıklı makale memleketin her tarafına dağıtılmıştır. Böyle bir yol izlenmesinde ki sebepler arasında, halkın sağlık durumunun istenilen düzeyde olmaması,

¹⁵³ Selim Sırrı, "Merak", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 9, 19 Temmuz 1336 (1917), s. 13.

¹⁵⁴ Von Hoff, "Sihhatin Muhafazası ve Kaza Anında Yapılacak İlk Tedbir", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1918), s. 29-30.

doktorların köylere ulaşamamasından dolayı artan ölümler, devam etmekte olan savaş nedeniyle halka bu konu da bilgi vermek ve onlarında desteğini sağlamak vardır. Von Hoff makalesinde, müfettiş umumilik tarafından çıkarılan talimatname ile kuvait sıhhiye kitabının okullarda haftada bir saat okutulmasını istemiştir. Bu konuda okul dışındaki gençlere eğitim verebilecek düzeyde olan kişilerden yardım istenmiştir. Evlerin, sokakların, bahçelerin temiz ve düzenli olması sayesinde sarı hastalıkların yayılması önlenecektir. Bu düzenin sağlanması için idare ve zabıta memurları görevlendirilmiştir. Von Hoff'un üzerinde durduğu diğer bir husus ise sağlık istasyonları vücuda getirip basit envanterlerin ne şekilde kullanılacağını göstermek ve yetersiz olan doktor ihtiyacını karşılayabilmektir.¹⁵⁵

Mecmuanın ikinci sayısında basit malzemelerden olan sargı bezinin nasıl kullanılması gerektiği açıklanmıştır. Gençlerden yanlarında iki mendil taşıması ve bir tanesinin her zaman temiz olması gerektiğini, herhangi bir kaza durumunda temiz olan mendilin yaranın üzerine kapatılması istenmiştir. Ayrıca okula giden gençlerin gitmeyenlere okulda öğrendiklerini anlatmalarının çok faydalı olacağından bahsedilmiştir.¹⁵⁶

"Kaza Vukunda Yapılacak İlk Tedbir" başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınan konular ve uygulanan tedbirlerden bazıları şu şekilde ifade edilmiştir: Burun kanamalarında, burunun çalkalanmaması gerektiği bunun yerine burun deliklerinin pamuk yardımıyla kapatılmasının fayda sağlayacağı belirtilerek enseye soğuk su torbası konulmasını tavsiye etmiştir. Yanma ve haşlanmalarda, yaranın üzerine kesinlikle su dökülmemesi bunun yerine yaraya bir parça yağ veya un koymak daha etkili sayılmıştır. Güneş çarpmalarında hasta olan kişinin, alnına buz konulup kendine gelene kadar beklenilmesi gerekmektedir. Bunun yanında baygınlık geçiren kişilere içecek verilmemesi, yüzünün su soğuk su ile yıkanarak ceket ve gömlek gibi kendisini sıkan kıyafetlerden kurtulması gerektiğinden bahsedilmiştir. Makalede değinilen yılan sokması, böcek ısırması, kemik kırılması, kulağa böcek kaçması, suni teneffüs, diken batması gibi birçok konuda da neler yapılması gerektiği uzun uzadıya bahsedilmiştir.¹⁵⁷

¹⁵⁵ Von Hoff, "Kuvait ve Tedabir Sıhhiye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 2, 17 Teşrin-i Evvel 1336 (1917), s. 1-2.

¹⁵⁶ Von Hoff, "Muvad Tedbiriye ve Tedabir Sıhhiye Hidameti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 2, 15 Kanun-ı Evvel 1336 (1917), s. 5.

¹⁵⁷ Vedar Arif, "Kuvait Sıhhiye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl.2, S.21, 10 Mayıs 1338 (1920), s. 26.

Vedat Arif'in "Etfal" isimli makalesinde üzerinde durduğu konu ise memlekette her yıl binlerce çocuk ölümünün olmasıdır. Bu ölümlerin hastalıklar nedeni ile gerçekleştiği fikrinin eksik olduğunu istatistiklere göre ölümlerin büyük çoğunluğunun bakımsızlık nedeni ile olduğunu ileri sürmüştür. Bu konu da annelere sağlık dersleri vermek, çocuklu kadınların paraya ihtiyacı olup olmadığını kontrol etmek, çocukları her hafta sağlık muayenesine getirmenin faydalı olacağı düşünülmüştür. Himaye-i Etfal cemiyetinin bu faaliyetleri ile vatan evlatları anne terbiyesi gördükten sonra derneklere geldiklerinde emeklerinin karşılığı olarak kuvvetli bir gençlik meydana getirilmiş olacaktır.¹⁵⁸

Prusya Maarif nezareti tarafından 1911 de genç dernekleri hakkında yayımlanan beyannameye göre 1913 yılında genç kızları kapsayan beyanname Ahmet Münir tarafından tercüme edilmiştir. Üzerinde durulan konu gençlerin beden ve ahlak eğitimi ne kadar önemliyse okulu bitiren kız çocuklarının geleceğin anneleri olacağından terbiye edilmelerinde o denli önemli görülmüştür. Okula devam eden ve etmeyen gençler sağlık açısından kıyaslandığında 15-20 yaş arasında ölüm oranının çoğaldığı belirtilmiş ve buna neden olarak da verem gösterilmiştir. İngiltere de ise böyle bir artıştan söz edilmediği gibi bunun nedeni hafta sonlarındaki yürüyüş yapma alışkanlığına bağlamışlardır. Prusya da gençler beden zayıflığından dolayı askere alınamamıştır. Bunların miktarının jimnastik ve diğer spor dallarında uğraşanların %25' i kadar olduğu açıklanmıştır. Okullarını bitiren gençlerin sağlık konusunda jimnastik, kürek çekme, yüzme vs. spor cemiyetleri ile gençlerin bedenlerini terbiye ettikleri görülüp cemiyet rehberlerince neler yapması gerektiği araştırılmıştır. Neticesinde ise cemiyetlere girecek olanlara sağlık muayenesi yapılması ve bunun düzenli olarak kontrol edilmesi son olarak ise gençlere sağlığı koruma hakkında ders verilmesine karar verilmiştir.¹⁵⁹ Makalenin devamında, gençlerin sağlıklarını korumanın milletin kazancına olacağı, orduya girmek için her an hazır, sağlıklı gençler yetişeceği ve herkesin bu konu da bilinçlenerek devletin harcamalarının azalacağı anlatılmıştır.¹⁶⁰

Üzerinde durulması gereken bir başka konu ise Osmanlı genç dernekleri rehberleri Adnan Fuat tarafından mecmuada yayımlanan bulaşıcı hastalığın tanımı ve ne tür çeşitlerinin olduğu konusudur. Adnan Fuat'a göre, ister doğrudan isterse bir vasıta ile

¹⁵⁸ Vedat Arif, "Etfal", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 17, 7 Ocak 1338 (1918), s. 27.

¹⁵⁹ Ahmet Münir, "Gençlerin Hidamet Askeriyeye İhsarında Mesai Tabiyesi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 8, 17 Haziran 1336 (1918), s. 13-14.

¹⁶⁰ Ahmet Münir, "Gençlerin Hidamet Askeriyeye İhsarında Mesai Tabiye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 12, 4 Kasım 1336 (1917), s. 10-11.

meydana gelen ve temas halinde bir kişiden diğerine geçebilen hastalıklara bulaşıcı hastalık denilmiştir. Hastalığa sebep olan mikrobun ise üç şekilde vücuda alınacağını ifade edilerek birincisi, nefes alma yolu ile ikincisi, yiyecek ve içeceklere bağlı olarak üçüncüsü ise vücudumuzda meydana gelen yaralanmalar ile mümkün olduğu belirtilmiştir. Bulaşıcı hastalıkların çeşitleri Adnan Fuat'ın yanı sıra Servel Kamil ve Mehmet Emin'in kaleme aldığı makaleler doğrultusunda bulaşıcı hastalıklar aşağıda ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.¹⁶¹

1) Verem

Verem tarih öncesi çağlardan beri var olan bulaşıcı bir hastalıktır. Gıdasızlık, yorgunluk, uykusuzluk, kötü yaşam şartları sonucu bağışıklık sisteminin bozulmasıyla oluşmaktadır. Halk arasında "Tüketim Hastalığı", "Beyaz Ölüm", "İnce Hastalık" gibi isimlerle anılmaktadır.¹⁶² Osmanlı Devleti'nde veremin ne zaman başladığı tam olarak bilinmese de 1918 yılında halkı bilgilendirmek için "Veremle Mücadele Osmanlı Cemiyeti" kurulmuştur. Burada hastalığı önleyebilmek amacıyla birtakım önerilerde bulunulmuştur. Bunlardan dikkat çeken yerlere tükürülmemesi gerektiği ve hasta insanlara gıda yardımlarının yapılması olmuştur. Ayrıca Osmanlı padişahlarından II. Mahmut ve I. Abdülmecit'in verem nedeniyle hayatını kaybettiği bilinmektedir.¹⁶³

Osmanlı Genç Derneği mecmuası'nda verilen bilgilere göre verem hastalığı ülkemizde genellikle gençlerde görülmektedir. Bu konuda son zamanlarda yapılan konferanslar, ilanlar, risaleler ve hıfzıssıhha dersleri sayesinde hastalığın nasıl meydana geldiği ve ne şekilde hastalıktan korunmak gerektiği herkese duyurulmaya çalışılmıştır.¹⁶⁴ Adnan Fuat'ın makalesine göre veremden kurtulmanın yolunun eski adetlerden vazgeçmek olduğu belirtilerek veremin, yerlere tükürmek ve sünkürmek suretiyle toz haline geldiğini daha sonra ise havaya karışarak her nefes alışımızda ciğerlere nüfus ettiğini belirtmektedir. İnsanların sokaklarda, tramvaylarda, otobüslerde her türlü kalabalık ortamlarda bu kötü alışkanlıktan vazgeçemedikleri sürece verem mikrobundan kurtulmanın mümkün olmayacağı üzerinde durulmuştur. Bu alışkanlığı ortadan kaldırmak için Avrupa'nın bazı şehirlerinde cezai işlemler uygulanmaktadır. Örneğin; Amerika ve Avusturya da yerli halkın yerlere tükürmesinin önüne geçmek amacıyla ilk seferde bir İngiliz lirası,

¹⁶¹ Adnan Fuat, "Tükürük de Keul Gibi Vereme Yatak Hazırlar", Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası, Yıl.1, sayı:4, 1 Kânûn-ı Evvel 1333 (1917), s.15-16

¹⁶² Kadircan Keskinbora, " Savaşta Düşmanlardan Bir Diğeri", *Lokman Hekim Dergisi*, 2016; 3(2), s. 174-175.

¹⁶³ Okan Töre, "Osmanlıdan Cumhuriyet'e Bulaşıcı Hastalıklarla Savaşım", *Klimik Dergisi*, 2021; 34(1), s. 7.

¹⁶⁴ Mehmet Emin, " Verem", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 13, 28 Mart 1337 (1919), s.14.

ikincisinde ise hapis cezasına çarptırılmaktadır. Alınacak olan basit önlemlerden birisi de öksürürken etrafa tükürük damlacıkları saçmamak için elin ağza götürülmesi gerektiği belirtilmiştir.¹⁶⁵

Verem hastalığından korunmak için hasta olan insanların yorganları, yastıkları, çamaşırlarının ayrı olması gerektiği ve sodalı su da kaynatılarak yıkanmasının mikropları öldüreceği söylenmiştir. Bunlara ek olarak hasta olan kişinin odasında kimsenin kalmamasını, evde temizlik yapılırken toz kaldırmamaya dikkat edilmesini, rutubetsiz, havadar ortamlarda bulunması tavsiye edilmiştir. Yiyecek konusunda da dikkatli olmak gerektiği et, süt, yumurta, bal ile beslenerek bağışıklığını güçlendirmek gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca hasta olan kişilerin kendilerini yormamaları, üzmemeleri son olarak da vücut temizliğine dikkat etmeleri istenmiştir. Bütün bu anlatılanlara kulak asılmadığı sürece hastaneler için ayrılan paranın heba olacağını öncelikle herkesin kendi üzerine düşen sorumluluğu üstlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.¹⁶⁶

2) Kolera

Kolera ilk olarak 1768 yılında Hinstan'ın Ganj nehri kıyılarında görülmeye başlamıştır. Kolera hijyen açısından yetersiz, karanlık, nemli ve sıcaklığın yüksek olduğu ortamlarda daha rahat bir şekilde çoğalabilmektedir. Bu nedenle Ganj nehrinin muson ikliminin etkisiyle taşkınlar yapması ve geride bataklık alanları bırakması kolera mikrobuna davetiye çıkarmıştır. Kolera'nın Hindistan dışına çıkması ise 19. yy'da İngiltere'nin Hindistan'a yerleşmek için yapmış olduğu savaşlara ve ticaret faaliyetlere dayandırılmaktadır.¹⁶⁷

Osmanlı Devleti'nde kolera, 1822 yılında İran'dan Anadolu'ya geçmesiyle görülmeye başlanmıştır. Anadolu'dan Akdeniz sahillerine ulaşarak Avrupa'ya dağılan ölümcül bir salgın haline gelmiştir.¹⁶⁸ Osmanlı toprağında 1892-1895 döneminde hastalığın yayılmadığı hiçbir yer kalmamış ve başkent İstanbul iki kez kolera salgınıyla karşı karşıya kalmıştır. 1910-1913 Balkan Savaşlarını da kapsayan dönemde üç kez salgın yaşanmıştır.

¹⁶⁵ Adnan Fuat, "Tükürükte Keul gibi Vereme Yataklık Eder", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 4, 15 Kanun-ı Evvel 1336 (1917), s. 5-6.

¹⁶⁶ Mehmet Emin, "Verem", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 13, 28 Mart 1337(1919), s. 15.

¹⁶⁷ Özgür Yılmaz, "1847-1848 Kolera Salgını ve Osmanlı Coğrafyasındaki Etkileri", *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 2017; VI/1, s. 30-31.

¹⁶⁸ Fatma Yıldız, *19. Yüzyıl'da Anadolu'da Salgın Hastalıklar (Veba, Kolera, Çiçek, Sıtma) ve Salgın Hatalıkları Mücadele Yöntemleri*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2014, s. 19.

Daha sonra alınan önlemler ve uygulanan aşular sayesinde kolera etkisini yitirmeye başlamıştır.¹⁶⁹

Osmanlı Genç Dernekleri mecmuası'nda kolera hakkında verilen bilgilere göre, Hindistan'ın Ganj nehri kenarında hüküm süren bulaşıcı bir hastalık olduğu belirtilmiştir. Zaman zaman deniz ve kara yolu vasıtasıyla Avrupa ve Asya'ya yayılarak binlerce insanın ölümüne sebep olmuştur. Alman bakteriyologlarından olan Koh tarafından araştırılan koleranın, gül şeklinde olduğu belirtilip genellikle insanların bağırsaklarına nüfus ederek yayılım gösterdiği açıklanmıştır.¹⁷⁰

Bağırsaklarda bulunan mikroplar "kazuratla" dışarı çıkartılır ve yaşanılan yerlerde yerde lağımlar yoksa yağmur sularıyla karışarak temiz olan suyu kirletirler. Kirlenmiş suyla sulanan sebzelerin üzerine mikroplar serpilir. Sinekler vasıtasıyla da mikroplar diğer yiyeceklerin üzerine nakil olup bu yiyeceklerin tüketilmesi ile de mikroplar mideye taşınır. Hastalığın nasıl başladığına ve belirtilerinin neler olduğunu da değinilen makalede, mikropların vücuda alındıktan 2-3 gün sonra veya 3-6 saat içerisinde kusma, bağırsaklarda sancı, baldır etlerinde şiddetli ağrılar ile başlayıp mikrobun kuvvetine göre ya 2 saatten 3 güne kadar hastalığı atlattıkları yada vefat ettikleri belirtilmiştir. Diğer belirtileri arasında hareket etme kabiliyetinin azaldığı, el ve ayakların soğumaya başladığı, burnun inceldiği, gözlerin çukuruna girerek etrafının siyah halka ile çevrildiği, sesin kısıldığı ve idrar noksanlığının görüldüğünü uzun uzadıya anlatılmıştır. Koleranın tedavisinin ise olmadığını, kusmaya karşı buz yutturulması, su kaybına karşı su takviyesi gibi küçük yöntemler uygulanarak rahatlatılmaya çalışılmıştır. Alınacak önlemler konusunda ise hastalığın, kirli sular ve temas dahilinde yayıldığı göz önüne alındığında suların kaynatılarak içilmesi, yiyeceklerin yıkanması ve hastalarla temasın kesilmesi istenmiştir. Bunun için hasta olan kişilerin hastanelere yatırılması gerektiği belirtilmiştir.¹⁷¹

3) Sıtma

Tarih boyunca birçok devleti etkisi altına alan sıtma, bataklıklarda yaşayan Anofel cinsi dişi sivrisineklerin sokmasıyla oluşan bulaşıcı bir hastalıktır. Bu nedenle bataklıkların kurutulması ve insanların bu konuda bilinçli davranmaları alınacak en önemli tedbirdir. Hastalığın belirtileri arasında iştahsızlık, halsizlik, eklem ağrıları görülmektedir. Sıtma,

¹⁶⁹ Töre, "Osmanlıdan Cumhuriyet'e Bulaşıcı Hastalıklarla Savaşım", s. 5.

¹⁷⁰ Servel Kamil, "Kolera Hakkında Birkaç Söz", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 16, 4 Aralık 1337(1919), s. 24.

¹⁷¹ Servel Kamil, "Kolera Hakkında Birkaç Söz", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 17,7 Ocak 1338(1919), s. 30-31.

coğrafi keşifler, şehirleşmeye bağlı olarak artan nüfus ve ticari faaliyetler sonucu geniş bir yayılım alanı göstermiştir.¹⁷² Hastalığın tedavisinde kullanılan kinin, Osmanlı Devleti'nde 1910 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda 1917 yılında kinin üretilmesi için kanun çıkarılmıştır. Buna ek olarak 1926 yılında taşıyıcı özelliği bulunan sivrineklerin yayılım alanlarını ortadan kaldırmak amacıyla sıtma mücadelesi kanunu çıkarılmıştır.¹⁷³

Osmanlı Genç Derneği mecmuası doğrultusunda Sıtma hakkında verilen bilgilere göre; eski zamanlardan beri bilinen bir hastalık olduğu daha çok kirli sular, topraklar ve havadan geldiği belirtilmiştir. Sıtma insanları maddi ve manevi olarak yıpratmış, orduları felakete sürüklemiştir. Örnek verecek olursak 1809 tarihinde İngilizler kırk dört bin askeri sıtmaya tutulmuş, Napolyon bataklıklı bir arazide yapılan muharebe de yirmi yedi bin askeri hasta olmuştur. 1808 de Fransa bakteriyologlarından olan Laveran tarafından kan da keşfedilen mikrobun sivrisinekler vasıtasıyla kana bulaştığı fark edilmiştir. Bir dişi sivrisineğin 50 ile 150 aralığında yumurtladığını ve her birini 3-4 gün içerisinde açıldığı belirtilerek 15- 16 gün sonra haşere ismini aldığı anlatılmıştır. Sıtma mikrobunun da bu sivrisinekler de iki şekilde meydana geldiğinden bahsedilip birincisinin sadece sivrisineklerde olacağını insan vücudunda yaşayamayıp mide de yok olduğu belirtilirken ikincisi ise, sivrisinekler de mevcut olan sıtma mikrobunun 8-10 gün arasında bulaşma kabiliyetine erişebileceği açıklanmıştır.¹⁷⁴

İnsan vücuduna herhangi bir şekilde girmiş olan mikrobun kana karışmasıyla kanın dengesi bozulur ve yavaş yavaş etkisini göstermeye başlar. Sıtma hastalığının iki tür olduğu belirtilmiştir. Bunlardan ilki nöbetli sıtmadır. Yalnız nöbet zamanlarında etkili olduğunu ve belirtilerinin ise; üşüme, vücutta bir kırgınlık hissi, mide bulantısı ve en son aşırı hararet şeklinde devam edip vücudu zayıf düşürür. Böyle durumlarda vücutta derman kalmaz, dizler tutmaz ve iştahsızlık meydana gelir. Bu nöbetin süresinin ise 20 ile 40 dakika arasında olduğunu bazen 1-2 saati bulduğunu bazen ise arka arkaya geldi ifade edilmiştir. İkinci sıtma çeşidi olan müzmin sıtma ise yukarıda anlatılmış olan nöbet sıtmasından daha hafiftir. Belirtileri arasında baş ağrısı, vücutta kırgınlık vardır.¹⁷⁵

¹⁷² Ümit Akagündüz, "II. Meşrutiyet Döneminde Toplumsal Bir Sorun Olarak Sıtma ve Sıtmadan Korunma Çareleri", *Kebikeç*, 2016; 41, s. 96-98.

¹⁷³ Aslıhan Akpınar- Müesser Özcan, "Türkiyede Sıtma Mücadelesinin Önemli Tanığı: Milaslı İsmail Hakkı ve ' Sıtma Hakkında Kimler Neler Biliyor?' Risalesi", *Konuralp Tıp Dergisi*, 2018; 10(2), s. 238.

¹⁷⁴ Servel Kamil, "Sıtma", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 20, 8 Nisan 1337(1919), s. 52-54.

¹⁷⁵ Servel Kamil, "Sıtma", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 13, 28 Mart 1337 (1919), s. 10.

Sıtma hastalığından daha çok yaşlıların ve çocukların etkilendiği, kadınların ise erkeklere göre yakalanma ihtimalinin daha düşük olduğu belirtilmiştir. Bunun nedeni olarak kadınların genellikle evde olmaları gösterilmiştir. Sıtma hastalığından kurtulmak için alınacak önlemlere bakıldığı zaman ilk sırada bataklıkların kurutulması gelmektedir. Böylelikle hem hastalığın önüne geçmeyi hem de topraktan mahsuller elde ederek devletin refaha ereceği öngörülmüştür. Yapılacak olan diğer tedbirler arasında mahallelerin, köylerin, kasabaların bataklık kenarının dışına kurulması ve herkesin bu yerlere elinden geldiği kadar ağaç dikmesi istenmiştir. Evlerin pencerelerinden sivrisinek girmesini önlemek için pencerelere tel çekilmesi, nehir ve göl sularının kaynatılmadan içilmemesi gibi önlemler alınarak sıtma hastalığının önüne geçilmeye çalışılmıştır.¹⁷⁶

4) Veba

Veba insanlık tarihinin en ölümcül salgın hastalıklarından biridir. Özellikle Orta Çağ'dan başlayarak etkisini 19. yy'a kadar hissettirmiştir. Veba fare gibi kemirgen hayvanlara pireler vasıtasıyla ulaşarak insanlara geçmiştir. Bu nedenle veba ile mücadele konusunda yapılması gereken kemirgen hayvanları kontrol altına almak, hijyene dikkat etmek ve aşı olmaktır.¹⁷⁷ Osmanlı Devleti'nde ise kuruluşun beri var olan veba 1494-1503 yılları arasında Karadeniz kıyılarında ortaya çıkarak büyük tahribatlara neden olmuştur. Öyle ki 1591 yılında yaşanan büyük salgında III. Murat sarayı terk etmek zorunda kalırken iş yerleri kapatılmıştır.¹⁷⁸ Osmanlı bu salgını önleyebilmek amacıyla II. Mahmut zamanında karantina merkezleri kurmuştur. Alınacak tedbirler arasında hijyen kurallarına dikkat etmek, mezarlıkları uygun yerlere taşımak, sağlık çalışanlarının sayısını artırarak yeni hastaneler açmak vardır. Ayrıca hastalığın bölgeler arası geçişini engelleyebilmek adına "Karadan Giriş Nizamnamesi" yayımlanmıştır.¹⁷⁹

Osmanlı Genç Derneği memuası'nda Veba hakkında yazılan bir makalede 14. asırda Avrupa da görüldüğünü ve yirmi üç milyonun ölümü ile sonuçlandığından bahsedilmiştir. Bu hastalığın sebebi olarak Yahudiler görülmüş ve halkın içerisinden tecrit edilmesi için çalışmaların başlandığı belirtilmiştir. 17. ve 18. asırda tekrar yayılmaya başladığını ancak alınan tedbirler sayesinde bu yayılımın önüne geçildiği açıklanmıştır. Bu

¹⁷⁶ Servel Kamil, "Sıtma", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 13, 28 Mart 1337 (1919), s. 11.

¹⁷⁷ Mesut Ayar- Yunus Kılıç, "Osmanlıda Veba'nın Sona Erişine Dair Bir Değerlendirme", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 2017; 17/2, s. 164.

¹⁷⁸ Yıldız, *19. Yüzyıl'da Salgın Hastalıklar (Veba, Kolera, Çiçek, Sıtma) ve Salgın Hastalıklarla Mücadele Yöntemleri*, s. 12.

¹⁷⁹ Ayar- Kılıç, "Osmanlıda Veba'nın Sona Erişine Dair Bir Değerlendirme", s. 165. Yıldız, *19. Yüzyıl'da Salgın Hastalıklar (Veba, Kolera, Çiçek, Sıtma) ve Salgın Hastalıklarla Mücadele Yöntemleri*, s. 18.

tedbirlerin başında aşı gelmektedir. Servel Kamil'in makalesine göre, İstanbul da aşya gereken önemin verilmediği ve sıhhiye müdürlerinin hastalığının ehemmiyetini kavrayamadıkları söylenmiştir. Vebaya yakalanan 5 insandan 4'ünün vefat ettiğini göz önüne alındığında vebanın ne denli önemli bir hastalık olduğu görülür. Bu nedenle sıhhiye müdürlerinin bunun farkına vararak üzerine düşen görev ve sorumluluğu yerine getirmeleri istenmiştir. Alınan diğer tedbirler arasında, hasta olan insanlarla temasın kesilmesi ve kullanmış oldukları malzemeleri dezenfekte etmeden kullanılmaması vardır.¹⁸⁰

5) Lekeli Humma

Lekeli Humma diğer adıyla Tifüs, eski zamanlardan beri var olan bitler aracılığı ile insanlara bulaşan ateşli bir hastalıktır. Hastalığa neden olan virüs sadece canlı hücreler içerisinde çoğalabilmektedir. Lekeli humma genellikle bitlerde görülmüştür. Bitin içerisinde çoğalan vürüs dışkı ile dışarı atılır ve bu dışkı kan emerken yaraların içerisine girer. Böylelikle hastalığın 10 gün sürecek olan kuluçka dönemi başlar. Hastalığın belirtileri arasında yüksek ateş, titreme nöbetleri, halsizlik, gözlerde kızarma, deri dökülmeleri vardır.¹⁸¹

Osmanlı Devleti bu hastalıkla I. Dünya Savaşı'nın başladığı dönemlerde tanışmıştır. Seferberlik nedeniyle Kafkas Cephesine giden askerler yol boyunca konakladıkları yerlerde insanlarla ilişki kurmuş ve hijyen kurallarına dikkat etmemiştir. Bu da beraberide bitlenmeye yol açarak hastalığın salgın haline gelmesine yol açmıştır. 3. Ordu içerisinde büyük felakete yol açan hastalık daha düşmanla karşılaşmadan askerlerin telef olmasına neden olmuştur. Hava değişimi adıyla evlerine gönderilen hasta askerler aracılığıyla Anadolu'ya yayılmaya başlamıştır.¹⁸² 3. Ordu da sıhhiye reisi olarak görev yapan Dr. Tefik Sağlam bu hastalığa tanıyı koyan ilk kişi olmuştur ve Erzurum da tifüs aşısı için uygulamalar başlatmıştır. Aşı uygulamalarında başarı sağlanarak 3. Ordu başta olmak üzere diğer birliklere de gönderilmiştir.¹⁸³

Osmanlı Genç Derneği mecmuası'nda anlatılanlara göre lekeli humma, vücutta kızamık şeklinde lekelenmelere verilen isimdir. Lekeli humma'ya sebep olan mikrop henüz

¹⁸⁰ Servel Kamil, "İstanbul da Veba", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 18, 7 Şubat 1338 (1919), s. 35-37.

¹⁸¹ Sevilay Özer, "I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nde Tifüs (Lekeli Humma) Salgını", *Belleten*, 2016, C. IXXX, S. 287, s. 219.

¹⁸² Edanur Sarıkaya, *I. Dünya Savaşı'nda 3. Ordu da Salgın Hastalıklar (Tifüs ve Kolera Örneği)*, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2021, s. 52,54.

¹⁸³ Figen Kayserili Orhan, "Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi'nde Sağlık Hizmetleri ve Erzurumda İlk Tifüs Aşısı Uygulamaları", *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 2021, C. 78, S. 3, s. 390.

keşfedilmemiş olsa da hangi sınıfa mensup olduğu bilinmektedir. Bu sınıfta kuduz, çiçek, kızamık, kızıl lekeli humma gibi hastalıklar mevcuttur. Bu sınıflamayı bulan kişi Alman bakteriyologlarından Pruvaçakadır. Pruvaçaka'nın belirttiğine göre mikrobun oluşabilmesi için 37 derecelik bir sıcaklık gereklidir. Mikrobun daha çok elbiselerin üzerinde bulunduğunu ve hastanın kanından beslenen bitler vasıtasıyla meydana geldiğini, kana nüfus eden mikrobun da 21 günlük kuluçka dönemi ardından hastalığın başladığından bahsedilmiştir. Lekeli hummanın baş ağrısı ve yüksek ateş şeklinde başladığını bir hafta içerisinde vücutta lekelenmeler görüldüğünü, mikrobun şiddetine göre ölümle sonuçlanabileceği de anlatılanlar arasındadır.¹⁸⁴

Bu hastalıktan korunmak için saçların kesilmesi, kalabalık yerlerden uzak durulması, her gün elbiselerin üzerinde bit olup olmadığının kontrol edilmesi ve buğu sandığı denilen büyük bakırdan yapılmış kazanın içerisine su ve elbiseler konularak üzeri sandık şeklinde ağaç ile kapatılarak kaynatılması gerekir. Böylelikle 60-70 derece sıcaklıkta elbiseler üzerinde ki mikropları kırmayı amaçlamışlardır. Bütün bulaşıcı hastalıklarda olduğu gibi hasta kişinin kendini izole etmesi bunun için gerekirse hastaneye yatması gerektiği belirtilip tedavi sürecinde de kanın temizlenmesi için serum kullanılması gerektiği ancak bunu tedarik edebilecek resmi veya gayri resmi kurumların yokluğundan bahsederek tam anlamıyla tedavi edilemediğine değinilmiştir.¹⁸⁵

6) Frengi

15. yy.'da Amerika kıtasından Avrupa kıtasına taşınan frengi, insan vücudun da yapısal bozukluklar meydana getiren bulaşıcı bir hastalıktır. Frengi cinsel yoldan bulaşabileceği gibi yaraya temas edilmesi, hasta olan kişinin eşyalarının kullanılması gibi birçok şekilde bulaşabilmektedir. Önceleri sivilce gibi görünen yara zamanla büyümeye başlar ve kabuğunu atmasıyla mor bir renk alır. Daha sonrasında yaralar tamamen kapanmış olsa bile tedavi edilmediği sürece mikrop vücutta kalır.¹⁸⁶ Bu müzmin hastalığın Osmanlı topraklarına ne zaman sirayet ettiği tam olarak bilinmese de ilk olarak 1806-1812,

¹⁸⁴ Servel Kamil, "Lekeli Humma", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 18, 7 Şubat 1938(1919), s. 34.

¹⁸⁵ Servel Kamil, "Lekeli Humma", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 18, 7 Şubat 1938 (1919), s. 33.

¹⁸⁶ Necati Çavdar- Erol Karcı, "XIX. Yüzyıl Sonları- XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'nde Frengi ile Mücadele Kapsamında Yapılan Yasal Düzenlemeler", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Araştırma Dergisi*, 2016;11/2, s. 158.

1828-1829 Osmanlı Rus savaşlarına denk gelmektedir. Salgın halini alması ise 1856 Kırım Savaşı ve 1877-1878 Osmanlı- Rus Savaşı ile olmuştur.¹⁸⁷

Salgınla mücadele konusunda Sıhhiye Müdüriyet-i Umıyesi tarafından Dahıleye Nezaretine gönderilen bildiri ile inzibat-ı sıhhiye-i ahlakiye'nin kurulması istenmiştir. Ayrıca 1915 yılında "Emraz-ı Zühreviye'nin Men-i Sirayeti Hakkında Nizamname" çıkarılmıştır.¹⁸⁸ Böylece hastalığın yayılmasının önüne geçilmeye hastalananların ise tespit ve tedavisi için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bütün bu tedbirlere karşı tam anlamıyla ortadan kalkmayan Frengi Cumhuriyet Dönemi'nde de varlığını devam ettirmiştir.¹⁸⁹

Osmanlı Genç Derneği mecmuası'nda anlatılanlara göre, bu hastalığın en fazla Kastamonu - Ankara yolu çevresinde yoğunlaştığı ve daha çok gençlerin dikkat etmesi gerektiği belirtilmiştir. Frengi hastalığının temasla bulaştığını ve vücudun çeşitli yerlerinde yaralar çıkararak kendini belli ettiği açıklanmıştır. Örneğin; ağızda yara olan birinin kullanmış olduğu bardağı başkasının kullandığı takdirde mutlaka frengi'ye yakalanacağı anlatılmıştır. Bu suretle hiçbir zaman hastalarla temas edilmemesi, onların eşyalarının kullanmaması, hiçbir cemiyete girmemesi tavsiye edilmiştir. Tedavisinin çok zaman alacağı ve doktor gözetiminde olmaya dikkat etmek gerektiği de ayrıca bahsedilenler arasındadır.¹⁹⁰

7) İspanyol Nezlesi

İspanyol hastalığı, harbin ikinci yarısında İspanya'da toprak nakil eden vapurla Marsilya'ya gelmiştir. Toprağı nakil eden çalışanlar arasında hastalığın görülmesiyle salgın haline gelmiştir. Bu toprakların İspanya mezarlıklarından taşınmış olduğu birçok kişi tarafından onaylanmıştır. Kısa süre içerisinde bütün Avrupayı etkisi altına almayı başaran hastalık genellikle ağızdan çıkan tükürük ve balgam kabarcıkları ile oluşmaktadır. Hasta olan kişinin bir metre karşısında durmak dahi hastalığa yakalanmak için yeterli görülmüştür.

Hastalığın başlangıcında terleme, kaslarda ağrı, baş ağrısı, ishal şeklinde görüldüğü belirtilmiştir. Tedavi yöntemine bakacak olduğumuzda serum ve aşı mevcut olmadığı için

¹⁸⁷ Zeynel Özlü-Mustafa Murat Çay, *Koronavirüs Pandemisi ve Geçmişten Günümüze Salgın Hastalıklar*, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Matbaası, Ed. Mehmet Ali Yıldırım, Kilis, 2020, s. 169.

¹⁸⁸ Mehmet Temel, "Birinci Dünya Savaşı ve Mütareke Yılında Türkiyedeki Bulaşıcı ve Zührevi Hastalıklara Karşı Alınan Önlemler", *İlmi Araştırmalar*, 2014; (6), s. 237.

¹⁸⁹ Çavdar-Karcı, "XIX. Yüzyıl Sonları- XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'nde Frengi ile Mücadele Kapsamında Yapılan Yasal Düzenlemeler", s. 172.

¹⁹⁰ Mehmet Emin, "Frengi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 13, 28 Mart 1337(1919), s. 13.

baş ağrılarında aspirin kullanılırken ateş düşürmek için ispirto kullanılmıştır. Hafif düzey kırgınlıklar için ise bitki çayları tavsiye edilmiştir. Ayrıca hastalığa yakalanan kimselerin diğer insanlardan izole olması ve gerektiğinde maske kullanımı da önerilenler arasındadır.¹⁹¹

E) OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ MECMUASI'NDA KIYAFET VE POSTA

1) Osmanlı Genç Dernekleri'nde Kıyafet

Kıyafet nizamnamesi ile gürbüz ve dinç olarak ayrılan gençlerin kıyafetlerine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Nizamnameye göre, kıyafetler gençlerin kol ve bacak hareketlerine, atlama- sıçrama ve yürüyüş talimlerine uygun rahatlıkta olması beklenmiştir. Bu kıyafetler devlet tarafından karşılanmayıp her gencin mümkün merteye kendisinin tedarik etmesi istenmiştir. Her derneğin kendine has kıyafetinin olacağı ve böylelikle herkesin bir örnek aynı kıyafeti giyeceği belirtilmiştir.¹⁹²

Nizamnameye göre tarif edilen kıyafetlerinden olan ceket, haki renkte kumaştan yapılmış önünde dört cebi olan, kolları düz ve önünde beş düğmesi vardır ve yakaları devriktir. Yazın ise ceket yerine haki renkte devrik yakalı geniş bir gömlek giyeceklerdir. Aynı zamanda yakalarının üzerinde hangi mahalli derneğe mensup olduklarını yazacaklardır. Mesela: İstanbul gürbüz derneği gibi. Bahsi geçen gömleğin beline gömleğin kumaşından yapılmış yedi santim kalınlığında sağlam bir kemer yapılacaktır. Bu kemerin tokalı ve sağ tarafta bir cep ve solda matara vesaire tertibatın asılmasına olanak sağlayacaktır. Pantolon ise ceket ile aynı renkte olup geniş, askılı ve diz kapaklarına kadar olacaktır. Gençlerin arka torbaları da haki renkte su geçirmeyecek kalın ketenden yapılmalıdır. Çantanın iki tane olması gerektiği birine çamaşır gibi kişisel eşyalar konulurken diğerine ise çabuk alınması gereken malzemelerin konulacağı belirtilir. Dinçler gürbüzlere göre daha kuvvetli olukları için arka çantalarında on kilodan fazla taşımamaları tavsiye edilmiş ve çantaların her dincin vücuduna göre olması gerektiği vurgulanmıştır.¹⁹³ Kıyafetler arasında en önemli görüleni ayakkabı olmuştur. Gençlerin ayağına uygun

¹⁹¹ Server Kamil, "İspanyol Nezlesi", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 3, S. 22, 9 Haziran 1337 (1919), s. 26-27.

¹⁹² Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Kıyafeti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 15, 4 Kasım 1337 (1919), s. 15.

¹⁹³ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Kıyafeti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 18, 7 Şubat 1338 (1919), s. 29-30.

olmayan, sıkan, vuran ayakkabıları giymemesi tavsiye edilmiştir. Aksi halde sağlığa zarar vereceği ve yürüyüş esnasında çabuk yorulmaya sebep olacağı belirtilmiştir.¹⁹⁴

Talimatname de giysilerin hangi sıra ile giyip çıkarması gerektiği de anlatılmaktadır. Gömlek ve ceket giyildikten hemen sonra kemer sıkıca bağlanmalı ve teçizatlar takılmalıdır. En son serpuş giyilmelidir. Çıkartılırken ise önce serpuş ile başlanmalı ardından kemere takılı olan teçizatlar çıkarılmalıdır. Soyunduktan sonra vücut temizliği yapılmalı, saçlar düzgün şekilde taramalı ve gerek görüldüğünde tıraş olunmalıdır.¹⁹⁵

Dikkat edilecek diğer bir nokta da her gürbüz veya dincin yanına almak zorunda olduğu teçizatıdır. Teçizatlar arasında en lazım olan envanter kürektir. Arazi talimleri sırasında yanlarında kazma ve balta bulundurmaları gerekmektedir. Aynı zamanda kemerlerine takacakları sustalı ve bir çok aleti içeren çakı olmalıdır. Gençlerin yürüyüş ve tatbikatlarda her türlü ihtimale karşı yanlarında bulundurdukları arka çantasının içerisinde sargı bezi ve gerekli olan ilk yardım malzemeleri bulundurulmalıdır.¹⁹⁶

Genç derneklerine mensup gürbüz ve dinçlerin kıyafetleri hakkında yapılan tartışmalarda müfettiş umumilik tarafından maksadın kıyafet değil ruh ve kalbi olduğu ifade edilmiştir.¹⁹⁷ Bu açıklama ile aynı kıyafetleri giymelerinde birlik ve beraberlik ruhunu artırmayı amaç edindikleri görülmektedir.

2) Osmanlı Genç Dernekleri'nde Posta

Haftalık olarak yayımlanmakta olan Genç Dernekleri mecmuası'nın son sayfaları "Genç Dernekleri Postası" adlı başlığa ayrılmaktadır. Bu başlık altında çeşitli vilayetlerde teşkilatlanmaya başlayan genç derneklerinden gelen haberler, teşkilatlanmanın hangi bölgelerde yoğunlaştığına dair istatistiksel bilgiler, derneklere rehber yetiştirmek amacıyla açılan rehber kurslarına dair haberler ve gençlerin ilgisini beden terbiyesine yöneltmek için yapılmakta olan idman bayramlarında neler yapılması gerektiği konusunda gerek

¹⁹⁴ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Kıyafeti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 21,10 Mayıs 1338 (1920), s. 23.

¹⁹⁵ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Kıyafeti" *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 15, 4 Kasım 1337 (1919), s. 15.

¹⁹⁶ Müfettiş Umumilik, "Genç dernekleri Kıyafeti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 2, S. 21, 10 Mayıs 1338 (1920), s. 24.

¹⁹⁷ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Kıyafeti", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 3, S. 24, 1 Mayıs 1920, s. 88.

mecmuaya gönderilen haberlerle gerekse de müfettiş umumilik tarafından hazırlanan yazılar aracılığıyla kamuoyuna bilgi verilmiştir.

Müfettiş umumiliğın ele aldığı konulara bakılacak olduğunda göze çarpan ilk konu idman bayramlarıdır. Selim Sırrı Bey'in üzerinde durduğu İsveç usulü jimnastiğın faydalı olup olmadığı idman bayramına katılan çocukların göstermiş oldukları hareketlere bakarak sınıanmıştır. Alınan karar ile de terbiye bedeniye ve tatbikatların değerlendirmesi yapılmıştır. İdman bayramların da çocuklara birlik hissi terbiye edildiği gibi verilen eğitimlerin ciddiye alınmasını da sağlamıştır.¹⁹⁸ İdman bayramında yapılan hareketlere gelecek olduğumuzda daha önce değinilen top oyunları, atlamalar, sıçramalar, tırmanmalar şeklinde olduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak yüzme ve kürek çekme gibi sporlarla da desteklenilmesinin gerektiği vurgulanmıştır.¹⁹⁹

Müfettiş umumiliğın değindiği bir başka husus ise spor ve jimnastik arasında ki ayrımın kavranmasıdır. Von Hoff, bu konuda gençleri ikaz ederek sporun terbiye bedeniye konusunda doğru bir yol olmadığını, büyümekte olan her çocuğın jimnastik yapmasının daha doğru olacağını ve okullarda verilen eğitiminde bu yönde olduğu belirtilmiştir. Eğitimlerin amacının kuvvetli bir beden, ruh ve sağlığa dair bilinmesi gerekenlerin öğretilmesi olduğu açıklanmıştır. Alınan eğitimlerin, memleketin her tarafına yayılması halinde güçlü milletler arasına girilebileceğinden bahsedilerek daha çok okul açılması için çağrıda bulunulmuştur.²⁰⁰

Vilayetlerden gelen postalar incelendiğinde yapılan çağrılar karşılıksız kalmadığı görülmüştür. Eskişehir vilayetinden gelen haberde genç derneklerine olan ilginin giderek arttığına, müfettiş umumilik tarafından açılan rehber kurslarına olan katılımlara ve baş rehberlerin okul olmayan yerlerde teşkilatlanma için çaba sarf ettiği belirtilmiştir.²⁰¹ Diyarbakır, Mardin ve Siverek vilayetlerinde terbiye bedeniye eğitimlerine başlanıldığı ve kaynak olarak da müfettiş umumilik tarafından yayımlanan kanunnameler, risaleler, mecmualardan faydalandığını, gençlerin beden ve ruhen terbiyesi için çaba sarf edildiği belirtilmiştir. Yine Niğde vilayetinde yetiştirilmiş olan rehberlerin Nevşehir, Ürgüp,

¹⁹⁸ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Postası", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 3, 14 Ocak 1336 (1917), s. 13-14.

¹⁹⁹ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Postası", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 10, 21 Ağustos 1336 (1918), s. 14-16.

²⁰⁰ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Postası", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 3, 14 Ocak 1336 (1917), s.13-14.

²⁰¹ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Postası", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 2, 17 Teşrin-evvel 1336 (1917), s. 14.

Aksaray kazalarına gönderilerek vazifelerine başlamış olduklarının haberi verilmiştir.²⁰² Bir diğer haberde Aydın vilayeti askerlik şubesinde Binbaşı olan Cemil Bey'in gayretleriyle dinçlerin ve gürbüzlerin talimlere başladığı, teşkilatın vilayetteki en küçük birimlere kadar yayılması için Kaymakam Mustafa Adil Bey'in çaba sarfettiğinden bahsedilmiştir. Teke sancağında talimlere başlamanın vatanın selameti noktasında atılan önemli bir adım olarak görülerek henüz teşkilatlanma olmayan yerlerin teşkilatlanmanın başladığı yerlerden feyz almaları ümit edilmiştir.²⁰³ Yine aynı doğrultuda Sivas'tan, İzmit'ten, Karesioğlu'ndan gelen haberlerde de Osmanlı Genç Derneklerinin hızlı bir şekilde yayılım gösterdiğini ve talimlere başladığı ifade edilmiştir.

Genç Dernekleri Mecmuasının ilk sayısında 1917'de ki genç derneklerinin miktarını natik cetvel yayımlayarak halka duyurmuştur. Bu cetvele göre vilayetlerde ki teşkilatlanma şu şekildedir: Edirne'de 20, Adana'da 13, Ankara'da 5, Aydın'da 54, Bitlis'te 1, Bağdat'ta 15, Beyrut'ta 2, Halep'te 2, Hüdavendiğar'da 27, Diyarbakır'da 1, Sivas'ta 35, Suriye'de 1, Kastamonu'da 51, Konya'da 38, Mamüretül-aziz'de 3, Musul'da 2'dir. Özellikle İstanbul'da teşkilatlanmanın olmaması dikkat çekicidir. Sancaklarda ki durum ise ; Urfa'da 1, İzmit'te 30, Eskişehir'de 32, Bolu'da 18, Canik'te 14, Lübnan'da 1, Çatalca'da 8, Zor'da 1, Kudüs-ü Şarifte 1, Kayseri'de 4, Karesi'de 114, Kal'a-yı Sultaniye'de 2, Karahisar-ı Sahip'te 11, Kütahya'da 105, Maraş'ta 7 ve Niğde'de 7 şeklinde açıklanıp Teke, Menteşe, İçel, Müdine-i Münevvere'de teşkilatın bulunmadığı ifade edilmiştir.²⁰⁴

Genç Derneklerinin vilayetlerdeki sayısı 351 iken sancaklarda ki sayı ise 355'tir. Toplamda ise 706 adet derneğin kurulmuş olduğu görülmektedir. Ayrıca verilen sayılara bakıldığında en çok derneğin bulunduğu iller arasında Aydın, Kastamonu, Konya, Eskişehir gibi iller yer alırken Menteşe, Teke, İçel gibi illerde teşkilatlanma görülmemiştir.

1918 yılında Von Hoff'un imzasını taşıyan "Genç Dernekleri Talim Meydanlarının Suret İntihab ve Tanzimi" isimindeki kitapçıkta ise vilayetlerde ki teşkilatlanma durumunu en küçük birimlerine incek şekilde isimleri verilerek yukarıda belirtilen teşkilatlanma cetveli tekrar ele alınmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda talim meydanı kurarak teşkilatlanan vilayetler ve sancak adetleri şu şekildedir. İstanbul'da 43, Edirne'de 20, Adana'da 13,

²⁰² Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Postası", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1918), s. 15.

²⁰³ Müfettiş Umumilik, "Genç Dernekleri Postası", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 9, 19 Temmuz 1336 (1918), s. 14-15.

²⁰⁴ Müfettiş Umumilik, "Genç Derneklerinin Miktarını Natik Cetvel", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 1, 1 Eylül 1917, s. 14-15.

Ankara'da 76, Aydın'da 52, Bitlis'te 1, Bağdat'ta 15, Beyrut'ta 2, Halep'te 2, Hüdavendigar'da 37, Diyarbakır'da 2, Sivas'ta 35, Suriye'de 1, Kastamonu'da 50, Konya'da 40, Mamüretül-aziz'de 3, Musul'da 1 şeklinde gösterilmiştir. Sancaklarda ki durum ise ; Urfa'da 1, İzmit'te 30, Eskişehir 32, Bolu'da 17, Canik'te 14, Lübnan'da 1, Çatalca'da 8, Zor'da 1, Kudüs'te 1, Karesi'de 113, Kale-i Sultaniye'de 2, Kayseri'de 4, Karahisar-ı Sahip'te 11, Kütahya'da 105, Maraş'ta 7, Niğde'de 7 şeklindedir.²⁰⁵

Yukarıda verilen bilgilerden anlaşılacağı gibi Osmanlı Genç Derneklerinin açmış olduğu talim meydanlarının sayısı vilayetlerde 393 ve sancaklarda ki sayı ise 354'tür. Genç Derneklerinin vilayet ve sancaklardaki toplam sayısına bakılacak olduğunda 747 adet talim meydanı açıldığı görülür. Vilayetlerde mevcut durumda olan meydanlar genellikle İstanbul, Edirne, Ankara, Aydın, Hüdavendigar, Sivas, Kastamonu, Konya gibi yerlerde yoğunlaştığı görülürken Cezayir, Erzurum, Trabzon, Cezayir-i Bahr-i Sefid gibi vilayetlerde ise teşkilatlanmanın olmadığı göze çarpmaktadır. Bakılacak olan diğer bir nokta ise sancaklardaki durumdur. İzmit, Eskişehir, Karesi, Kütahya gibi sancaklar teşkilatlanma noktasında başı çekmektedir. İçel, Teke, Aşir, Menteşe, Medine-i Münevvere'de ise teşkilatlanmanın söz konusu olmadığı gayri resmi rakamlarla belirtilmiştir. Ek olarak 1917 yılındaki yayımlanan teşkilat yapılanmasının miktarını gösteren Natık cetvelle 1918 yayımlanan miktarın arasında ufak farklılıklar vardır. Burada en dikkat çeken farklılığın İstanbul'daki teşkilatlanmada olduğu söylenebilir. 1917 yılında hiç teşkilatlanma kayıt edilmemişken 1918 yılındaki sayımda sayının 43 olduğu belirtilmiştir.²⁰⁶

²⁰⁵ Von Hoff, "Genç Dernekleri Talim Meydanları", *Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi*, nr.6, s. 37 vd.

²⁰⁶ Akcan, İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları",s. 268-269; Yamak, II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri, s. 317-318; Toprak, "İttihat ve Terakkinin Paramiliter Gençlik Örgütleri", s. 97.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SEÇİLMİŞ METİNLER

A) İNTİZAM

Genç dernekleri müfettiş umumiyesi muhterem Fon Hoff Paşa'nın gerek tabii ve neşir edilmiş olan mecmualarında ve gerek şimdiye kadar vermiş oldukları konferanslar da umum efrad millette bulunmasını kamil ehemmiyetle tavsiye ettikleri fezailden (intizam) hakkında şuracıkta birkaç söz söylemek ve intizamı kendilerine şar edinmiş milletlerle intizama henüz layıkıyla alışmamış veya intizamın kıymetini anlamamışlar arasında ki azim farkı mülahaza ile intizamın ikinciler için ne mertebe haiz ehemmiyet olduğunu taktirat umumiyeye havale etmek bugünün en muhtaç bulunduğu şeylerdendir sanırım. Nizam ve intizam diye birlikte telafuz olunan ve birbirinin aynı ve mütemmi bulunan bu iki kelimedede mendîç usafi cemiyet halinde yaşayan insanların edinmesi ve bu vasfın tenmiye ve takviyesine çalışıp anane haline getirmesi taht vecibedir. Bir milletin gerek heves ve gerek avamının muhafaza intizam hususunda o mertebeye tasubu, o derece metin bir azmi bulunmalıdır ki o millet efradının secayasında mühim bir mevki işgal edecek olan fikir intizam, o emir elhiye ve ahkam kanuniye kuvvetinde efrat millet arasında hükümran olsun, hiçbir sebep ve bahane ile kıymetine icrasına helal gelemesin.

İntizama rağbet her türlü ahval ve harekette intizama muhabbet hiçbir vakit insanların hürriyet şahsiye ve siyasiyelerinden bir kısmını feda etmesi veyahut tabiyet ve hürriyete muhalif bir arzunun husulü için kendi kendini takyit eylemesi demek değildir, bilakis intizama rayetle bir milletin umumi arasında vefak ve ittihat daha iyi hasıl ve efrat millet dahi daha emin ve sehil bir husura nasıl olur. Bugün her fert göreceği bir işi evvelinden düşünmeye ve o iş hakkında verdiği kararı ihsan ve aksir tarikle mevki faale isal için ne suretle ve nasıl bir kaide metarde ile çalışmaya yeyip, içmek, giyinmek, yatmak, uyanmak velhasıl bütün hareket ve afaalini tanzim eylemeye nasıl mecbur ise yollarda daima sağ taraf takip ile şuna buna çarpıp rahatsızlık vermemeye, ihtiyarlara, kadınlara, ailelere hürmet ve muavinet etmeye vapurlara, tramvaylara, trenlere, vesaireye giriş ve bunlardan çıkışta ve alışverişte kendine taktim etmiş bulunanların sırasına rayetle intizamı bozmak gibi nezaket ve medeniyetin en basit ve en ibtidai kuvaidinden olan bu husuletler temyiz ve tahyizde o kadar ibtidai kuvaından olan bu husuletle temyiz ve tahyizde o kadar münfettar ve vazifedardır. Milyonlardan terkip ve teşkil eden bugünkü ordular, nizam ve intizam sayesinde nasıl bir cisim gibi sevk ve tahrik olunuyorlarsa o

orduların efradını meydana getirip büyüten ve yetiştiren ve asıl bir milletin ekseriyetini teşkil eden efrad umumiye mütebakiyede intizam tam tahtında yaşamalı ve çalışmalıdır ki harici bir nazır ordu ile millet arasında vücudu bulunan hissiyat aliye gibi intizam hareket hususunda da bir fark göremesin yoksa intizamı yalnız efrad milletin kısım çizgisinden bekleyip bunun haricinde kalanların hergüne mahil intizam hareketi o milletin hal ve istikbali için gerek dost ve gerek düşmanları tarafından iyi bir hüküm ve karar tahsil edemez. Şu harp umumiye'nin tevlit ettiği ahval fevkalade içinde bile intizamını muhafaza ve cihana karşı arası ederek yaşamaya ve arzın ancak ondan istifadeyi bilen ibade muvad ve muris olduğuna dair olan tebşirat liyakat kesb eden intizamperver milletlerle intizam gibi hüstehusun ve bir insan için mebrem bulunan bir hasretten mahrum olan ve intizamperverliği adeta kudret beşeriyenin fevkinde bir harkuladelik zanneden ve ekmek ve su gibi en mürim ve en ibtidai hevayıç zaruresini bile tanzim ve tevsinde şaşırınlar arasında göze girecek derecede ki farklar, fikir intizam ile aksi hakkında amili ve pek bahir bir meseledir. Binaen aliye şu bir kaç yazı ile hamiyet ve kıymeti bir dereceye kadar tekrar edilmiş sayılan ve fakat herkesçe bilinip ve yerde her ağızda tekrar edilmekte olduğu halde maalesef yine ekseriyet yanında cay kabul ve tatbik bulunmayan (intizam) lüzum ve vücubeni ettirmek zait sayılmaz itikadındayım.

İntizamı sevmeyen, ona muhabbet etmeyen bir milletin efradı içinde gerek siyasi ve askeri ve gerek idari ve iktisadi hizmet edebilmek üzere yetişmiş ve yetişeceklerin müsrif olacak mesaiyesi intizamsızlık içinde heba olur gider. Bunun için herkes intizamı adeta bir emir vicdanı ve kanunu gibi telki eder ve bunu evvela nefsinde tatbik ile umuma karşı mahil intizam bir halin kendisini vatan ve medeniyet mevcasında hırpalayacağını temil eyler ve fikir intizamında ilim gibi beşikten mezara kadar talep edilecek bir fazilet olduğuna kanaat ve bu kanaate mutabatla hareket ederse yalnız nefesine değil vatanına ve milletine büyük hizmetler etmiş ve bu usaf aliye ile umume bir numune imtisal olmuş olur. İşte yukarıdan biri lüzumu beyan olunan fikir intizam, (demir tavında dövülür, ağaç yaş iken eğilir) sırf milletlerimizin emir olduğu vecihler terbiye umumiye beyanında ki mevki ve ehemmiyeti ile çocukarımıza küçük yaştan itibaren telkin ve hayat umumiyelerini intizama muhabbet ve rayetle emirer etmesi esbabı temin olursa mukunatta meşhut ve mersi girmez intizam harekete bahiş ettiği hayat ve vahdet gibi bütün efrat millet de mesut ve mevbit bir hayat milliye mezhur ve kuva-ı milliye ve ahlak umumiyenin yeknesik ve hem ahın olmasından müthasıl ittihat dahi daha kuvi ve meşmir ve daha mütali ve feyz avur olur. Şu halde yaşları ilerlemiş olanlarımızın bile gerek nefsi ve gerek umumi bütün

ahval ve hareketinden muhip intizam olması ve bunu, senelerinin ilerlemiş olmasını rağmen ifaal umumiyelerinde tatbika gayret etmesi nasıl lazımsa gençlerini hakikaten vatana ve şahıslarına hadım olmak üzere yetiştirmeye ve onlara lazım olan usaf aliyeyi kazandırmaya çalışan genç derneklerinin, kendi müntesibinde (fikir intizam) hasletini istemesi ve bunu evvela aile ve bade mektep ve kışlada iktisaba çalışan gençlerinden kendi teşkilatı içinde bir kat daha tekuyaya çalışmasını talep ile tevam ve muvait olmayan mesai umumiyeden mutalip ve maksut olan fevaidin istihsaline imkan olmadığını idrak ile kendilerini küçük yaştan itibaren hayat ve mainin intizama merbut olduğuna kanaat hasıl eylemesi ve taraf mesailerini bu vecihle intihap eylemeleri kendileri için bir zarurettir.²⁰⁷

B) ALMANYA'DA BEDEN TERBİYESİ

Osmanlı müttefiklerimiz Almanya'nın harpte ve sulhta ki muvafakiyetlerinin kuvi bedeniye ve iradiyelerinin terbiyesine medvin olduğunu elbette bilirler. Bu harp ortasında dahi Almanya'nın her tarafında bu terbiye meselesiyle işgal edilmektedir. Bir kısım jimnastik ve spor jimnastikleri harp dolayısıyla azalarından bir çoğunu kayıp etmişlerse de geride kalan azaları ve diğer gençler talim ve memariste devam ediyorlar. Fil-hakika milyonlarca idman, yüzmek ve spor ile meşgul olanlar cephe harplerde bulunmaktadır. Fakat yetmiş beş yaşına kadar olan ihtiyarlar, çocukları arazi üzerine sevk edip onlara jimnastik talimleri yaptırıyor. Harp de bulunan malumların ekseriyesi yaralı olarak avdet ettikleri zaman mümkün olduğu takdir de gençlere ders vermeğe devam ediyorlar. Gençleri orduda ki hizmet mukaddese askeriye'ye hazırlamak için hususi dinç teşkilatı vücuda getirilmiştir. Bilamum depo zabitanı bu dinçlere talimler yaptırmakta ve endehat kalıplarında de bunlara endehat ettirmektedir. "Feld Mareşal Fon Der Goliç Gürbüzleri" derneği, harp hazır esnasında ki bir içtimaide, harp zamanında yapılan tecrübeler istinaden gençlerin istikbalde ne suretle terbiye edileceklerine dair mezaküratta bulunmuştur. Almanya Marif Nezareti de aynı suretle mektep programların da bu yolda bazı tebdilat yapacaktır. Almanya'nın büyük jimnastik cemiyet umumiyesi geçenlerde Almanya'nın her tarafında ki merhuslarını (Mays) şehrinde toplayarak gençlerin istikbalde ki terbiye bedeniyeleri meselesine dair mezaküratta bulunmuştur. İmparator hazretleri bu içtimai bir telgrafla selamlaşmış ve Alman jimnastik cemiyetinin mesaisiyle millet ve orduya temin edilen menafeden dolayı cemiyet mezaküreye teşekkür etmiştir.

²⁰⁷ Mustafa Asım, "İntizam", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 2, 17 Teşrin-i Evvel 1336(1917), s. 3-4.

Hatta bir muharabeyi mütakip istirahat için hat harp gerisinde ki ihtiyata alınacak eden kıtat jimnastik, spor, oyunlar mani atlamak, gibi mümarise bedeniyeye başlıyorlar. Fransa, Belçika, Rusya gibi Almanların harp ettikleri bilumum cephelerde jimnastik ve spor meydanları vücuda getirilmiştir. Buralar da yüksek zabite ve prenslerin huzurunda büyük talimler yaptırılmaktadır. Cepheler arkasında her yer de askere husus hamamlar ve mütatid yüzmek mahalleri tanzim edilmiştir. Bu suretle Alman askerleri tekrar zinde ki ve taze kuvvet iktizap ederek harbe iştirak ediyorlar. Dahilde ki, memlekette sakat kalanlar için hususi dersler verilmektedir. Bir bacaklı bir kollu veya elli insanlara, kendi memleketlerini icraya lazım olan kuvveti gaip etmemek, kendilerine baki kalan diğer afiyetli uzuvlarını temaya etmek için her gün müntazimen talimler yaptırıyorlar.

Daha gençlerde memleketin bulunan Stuttgart'ta birçok prenslerin huzurunda izası kati edilmiş askerler terbiye bedeniye talimleri icra etmişlerdir. Burada kolsuz askerler tarafından atlamak ve ayakla kolla etmek talimleri yapılmış ve bir bacaklı askerler tarafından da yüksek atlamak, tırmanmak ve koşmak talimleri göstermiştir. Kral'ın verdiği birinci mükafata 125 santimetre yüksek bir ipten atlayan tek bacaklı bir asker nail olmuştur. Sakat askerler tarafından jimnastik oyunları icra edilmiştir. İşbu büyük talimlerde bir çok doktorlarda hazır bulunarak pek kıymettar müşahtat ve tecrübede bulunmuşlardır. Bütün bu insanlar gerek afiyetli ve iyileşmek olsun gerekse sakat bulunsun terbiye bedeniye talimlerini sırf kuva-i bedeniyenin tenbiyesi için yapılmayıp kuva-i iradiyelerinin de takviye bulması için icra ediyorlar. Alman milletinin sulh zamanında ve şimdi şu harp esnasında pek büyük işler meydana getirmelerinin sır ve hikmeti budur. Eğer biz gençlerimizi ve milleti bu suretle terbiye etmemiş olsaydık idaden bize faik olan düşmanlarımıza karşı duramazdık. Kuvvet intizam ve teşkilat mutlaka galebe eder. Biz Almanlar bu muvaffakiyetlerimizle ihtihar ediyoruz ve sedef müttetiklerimiz de bizde gördükleri iyi şeyleri taklit edeceklerini ümit etmekteyiz. Çünkü hükümet, merkeziye yalnız mahkum ve sadık bir surette birbiriyle mütahit kalmayıp aynı zamanda da kuvi ve galebe çalınmaz bir kette teşkil etmelidir. Zaten bu müttetik milletlerden herbirinin müzfereti ve mesut bir sulhu istihsal için balada ki şerait dairesinde çalışmakta olması ani mufakiyetimizin en kuvi bir zamanıdır.²⁰⁸

²⁰⁸ Von Hoff, "Almanya'da Terbiye Bedeniye", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 4, 15 Kanun- 1 Evvel 1336 (1917), s. 1-2.

C) JİMNASTİKTE İNTİZAM-İNZİBAT

Jimnastik derslerinde intizam şarttır. İntizamı tevlit eden ise inzibattır. İnzibat malumun talebeleri üzerine doğrudan doğruya husule getirdiği faal tesire denir. Bu keyfiyet az çok malumun kıymet tersivesi ile münasibtir. Fakat talebenin seviye ahlakıyesinde çok dahili vardır. Muharebede orduların muvaffakiyetini temine hadım olan inzibat, mekteplerde her türlü terki ve muvaffakiyetin hemen hemen anahatları gibidir. Hususıyla jimnastikte ne kadar intizama dikkat edilirse derslerde o nispette fayda bahis olur. Malumlar intizam sayesinde talimlerini suhuletle öğrenmeye muvaffak olurlar. İntizam sayesinde talebede devamlı bir dikkat itiyadı hasıl olur.

İnzibat zaafa delil olmayan bir iyilik ve aksiliğine menacir olmayan bir ciddiyetle temin edilmeli, malum hem vukur, hemde munis olmanın yolunu bilmeli. Bu iki vasfı telif edebilmek hayli güçtür. Ekseri kimseler ciddiyet ve vakar ile kibir ve azimeti birbirine karıştırırlar. Tedrisat ilminde de ciddiyetle sertliği ayırmak lazımdır. Şurası muhakkaktır ki talim ve tedrisin her şubesinde melayimet sertlikten daha çok iş görür. İnzibat korkuya değil, sevgiye istinat etmelidir. Ders, talim tehditle değil muhabbet ve samimiyetle öğretilir. Korku ve yılgınlık veren bir inzibatın tesiri merbi veya malumun vücuduyla kaim olur. O tazyik o şiddet zail olunca intizamsızlık derhal avdet eder.

Bu gayrı şuuru intizibatın yerine çocuklarda bilahare nizama muavenet ve inkiyadı tabiyet seniyye haline koyan, onları döven kanuna itaate alıştıran inzibat iradiye ikame etmelidir. İkinci tarzda muvaffakiyet biraz daha güç tecelli eder, fakat bıraktığı eser muvaffak değil daimidir. Hayatın hangi şubesinde olursa olsun merbu cemiyet beşeriye'ye terbiyeli, seciye sahibi hür insanlar yetiştirmekle mükellef olduğunu bir dakika unutmamalıdır. Binaen aliye karşısında ki gençlere ona göre malumla etmelidir. Jimnastik derslerinde intizamın temini için talebenin yalnız muavenetkar olması kafi değildir. Malumun derse cezbedar kılması da şarttır. Bunlardan başka malum hal ve şanı bilgisi, şekil ve kıyafeti, ciddiyet ve karı ile inzibatı adeta elham etmelidir.

İnzibat temini için malumun bazen bir bakışı, birkaç saniyelik sükutu bir talebenin ismini yüksek sesle telaffuzu kafi gelmelidir. Malum vesait inzibatiyenin şiddetini lüzum görürse büyük bir tedricle artırmalıdır. Cezanın birden en şiddetlisini tatbik kalkıştırırsa az zaman sonra o muameleye ilfet peyda eder. Talebe ondan mütesir olmaya başlar ki aradan çok geçmeden ders tabiyetiyle şiraze-i intizamdan çıkar. Beraberlikle başlayan intizam mümariselerinde tam bir sükunet ve mükemmel bir intizam hüküm ferma

olmalıdır. Talebe atlarda çalışmak üzere postalara ayrıldığı zaman daha serbest hareket edebilir. Yalnız malum bazı talimleri izah ederken derhal sükut ve sükunet hasıl olmalıdır. Oyunlarla tatbikat mümariselerinde çocuklar ders müsadese nispetinde hür bırakılmalıdır. Biraz bağırınsınlar sıçrasınlar, koşsunlar, gülsünler. Oyunlarda hiçbir senayilik mahsus olmamalıdır. Fakat çocukları serbest bırakmak demek onların oyunlarına karşı lakayıt bulunmak demek değildir. Malumun uzaktan nazırı talebenin üzerinden bir dakika eksik olmamalıdır. Münasebetsiz bir hadiseyi derhal mani edecek, bir kazanın önünü alacak malumdur. Hülâsa jimnastik derslerinde inzibat ve intizamı temin edecek malumun demir elidir. Fakat o demir el talebeyi tutmadan evvel kadifeden eldiven giymelidir.²⁰⁹

D) GENÇLİK VE HARP

Harbin şiddet ve tesirini yalnız büyükler değil gençlik de hissedecektir. Bazı genç çocuklar ve genç kızlar pederlerini edebiyen vatan uğruna feda ettiler, pederleri cephe de harp ettikleri için birtakım etfalde baba terbiyesinden mahrum bulunuyor. Dışarda çetin harplerle uğraşan bu babalar, kendi evlatlarının menfaatleri için fedakarlıkta bulduklarını biliyorlar. Bunlar hayat ve kuvvetlerini, istikbalin gençliğine emin bir vatan ve varlık temin ve ihsarı için feda ediyorlar. Bu hakikati her zaman çocuklarımızın gözü önün de buldurmalıyız. Gençler, şu harpten maksat ne olduğunu yani bunun bir varlık ve yokluk harbi olduğunu anlamalıdır. İşte buna vakıf olan gençler birtakım mahrumiyetlere niçin katlanmak lazım geldiğini taktir ederek cephedeki pederlerine ifa-i vecibe şükran olmak üzere validelerinin ikazatına itaat etmelidir.

Bu suretle muharebe hakkında ciddi olarak düşünmeyi öğrenen genç çocuklar bu harp dolayısıyla gençlik için ne kadar büyük vezâifin zuhura geldiğini de idrak edeceklerdir. Hükümet Osmaniye müttefiki olan hükümetler gibi harpten sonra bilamum şabat mesayisinde iki misli daha kuvi ve muktedir olacaktır. Harp kuva-i mesaimizin bir kısmını imha etti. Binaen aliye şimdi yetişmekte olan gençlerden o nispette fazla mesaiye intizar edilmektedir. Bu gençlerden muharebeden evvelkinden daha ziyade fedakarlık talep olunacağından istikbal adımlarının kuva-i ruhiye, ahlakiye ve bedeniyelerinin bir kat daha terbiye edilmeleri elzemdir. Nasıl ki ziyade kan zayi eden bir hastanın iade kuvvet edebilmesi için bilhassa ihtimamla tedavi edilmesi lazım ise, harp dolayısıyla pek çok kan ve hayat feda eden bir milletin de gençlerini bilhassa bakması lazımdır. Çünkü gençlik milletin kuva-i müstekbalesidir.

²⁰⁹ Selim Sırrı, "Jimnastikte İntizam - İnzibat", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 5, 15 Mart 1336 (1918), s. 5-6.

Gençlik kuvvetini terbiyede üç ciheti takip etmeliyiz:

1- Harpten sonra gençlerden daha büyük bir semre-i mesai talep edileceğinden gençlerin vücutları muharebeden evvelkinden daha methamil ve sert olmalıdır.

2- Bundan sonra nasıl müstakbel mühim ve şimdiye kadar namalum birtakım vezaifi ifa ile mükellef olduklarından ve Osmanlı hükümeti bütün vesaiti ile birlikte terki etmek, kuvi ve serbest bir hükümet mazume olmak için cihet ve gayret ettiğinden gençliğin kabiliyet ruhiyesi takviye edilmelidir.

3- Kuva-i ahlakiye tezyit edilmelidir. Çünkü bunsuz esasen büyük ve umumi bir iş meydana getirmek mümkün değildir. Kuva-i ahlakiye bilhassa herkesin birlikte olarak milletin büyük hezain müşterkisine muhafaza için cihet ve gayret etmesiyle tahbili etmelidir. Bu hezainde, kitap elhin herkesten talep ettiği hasasil güzidedir. Eğer bu fezaili her fert haiz olursa, o millet kuvi ve mesut olacağı gibi düşmanlar vatana tecavüzede cürret edemezler.

Zafin tehlikeli olduğunu ve kuvvetin dafi tehlike bulunduğunu gençlere bir misal ile anlatmalıyız: Çocuklar mabinlerinden bir göge ihdas ettikleri zaman mağlup edeceklerini ümit ettikleri en zayıf çocuğa hücum ederler. Kuvvetli olan çocuğa ya hücumla cesaret edemezler veyahut ki ondan daha kuvvetli olmayı temin için birkaç arkadaş ihdat ederler... Milletlerde de aynen böyledir. Zayıf bir millet diğerlerini harbe tahrik eder. Bir milletin zafı harbe sebebiyet verir, sukuta değil. Dinlenmelerimizin bizim sarsılmaz bir ittihatla kuvi bir kette teşkil ettiğimizi gördüklerindendir ki bizi mağlup etmek fikriyle Dünya'nın hemen bilamum milletlerini topladıkları halde muvaffak olamıyorlar. Eğer bizler istikbalde iki misli daha kuvi olmaya çalışıyorsak salih bir o kadar daha temin etmiş oluruz. Enver Paşa hazretleriyle müteffî Goliç Paşa terk gençlerini (Osmanlı Genç Dernekleri) namı altında büyük bir ittihadla avdet etmekle maralazker fikri takip ettiler. Herhalde Enver Paşa hazretleri genç dernekleri'nin bu gayeyi istihsal ederek bir millet kuvi eleşkime vücuda getireceğinden ümit ederler.

İstikbalin kuvvetli Osmanlı milleti Dünya'da hiçkimseye ilan harp etmek istenmeyeceğinden millet her vakit salih içinde emirler hayat edecek, medeniyette ve dahilen terkide itila her ferdi mesut ve bahtiyar olacaktır. Şimdi size sorarım: Bu ala ve güzel bir gaye değil midir? Bu gayeyi dahi ancak gençlerle yapılacak gıvrana bir mesai ile elde edilebilir. Osmanlılar, müttefikleri olan Almanların kendilerinin hakiki bir dostu

olduklarını ve icap eden her hususta namuskarane mavinette bulduklarını biliyorlar. Anadolu da bulunduğum zaman ahalinin Alman muavinetini doğru olarak telki ettiklerini ve bunu ümit ettiklerini ekseriye etmişim. Bu suretle Osmanlı milleti biltabi kuvvetini ve serbestisini artıracaktır. Fakat bu da ancak gençliğin bizzat çalışmayı ve başlı başına büyük işler meydana getirmeyi öğrenmesiyle kabul husuldur ki işte gençliği bu yolda terbiye etmeliyiz.

Her fikir sırf kendisi için çalışmayıp bütün heyet milletin menfaatine yardım etmelidir. Bu suretle bütün millet müştereken kuvi ve bahtiyar olur. Kuvvetli ve bahtiyar bir heyet millet de efradının her biri için mesmut ve emin bir varlık vücuda getirecek kabiliyeti haizdir. Bilimum mekteplerde vatana hakiki muhabbeti öğreten bu düsturu öğretmelerini ve memlekette ki muallimler ve vasıtasıyla da mektebe müdavim olmayan gençlere izah ve tamim etmelerini temenni ederim. Eğer bu tamim edilirse genç derneklerini niçin teşkil ettiğimizi herkes takdir edecek ve teşkilat dahi gaye emeline nail olacaktır.²¹⁰

E) ZAMAN VE MEKAN

Zaman ve mekanı taktir edemeyecek kadar hevası terbiye etmeyen, hiçbir vakit mükemmel bir iş meydana getiremez. Zaman ile mekan yekdirine gayet sıkı olarak alakadadır. Müdafaa vasıl olabilmem için zaman ve mekanı tayin edebilmeliyim. Bazen kıta edeceğim bir yol, bazen de mayin bir zamanda ikmal edecek bir işim olur. Hayatta bir mesleğe ait vazifesi icra etmek için lazım gelen şeyleri umumi olarak mayin bir yaşa kadar tamamıyla öğrenmeliyim. Eğer bir kimse vaktin kıymetini taktir etmezse medkak ve makit olmadığı gibi her işte geç kalır, mühim fırsatları kaçıır ve zamanı zamanına hareket eden diğer kimseleri de taciz eder. Kendisine bir vazife ihale edilen bir kimse geç gelir veyahut erken çıkarsa kitapla mekamil bir iş yapamaz. Erken gelipte beklememeye lüzum gören bir kimse de kendi kuvvetini lüzumsuz yere sarf eder. Gündüzün çalışmak fırsatı varken bunu istimal etmeyipte geceleri vücudun istirahat edeceği vakitte ona bu istirahati bahşetmeyen bir kimsenin, zamanın doğru olarak istimali hakkında bir fikri olmayıp sıhatine mazereti olur. Saatin kaç olduğundan bir haber bulunan bir kimse kendisine kıtaben doğru bir mesai programı çizemez. Eğer herkes kendi arzusuna göre istediği zaman çalışıp istediği zaman sayına hatıma verse idi, millet kıtaben büyük bir iş vücuda getiremezdi. Binaen aliye biz gençleri zamanın kıymetini bilmek ve medkik olmak üzere ta küçük yaşta iken terbiye

²¹⁰ Von Hoff, "Gençlik ve Harp", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 6, 19 Mart 1336 (1918), s. 1-3.

etmeliyiz. Onlar daha küçük yaşta bile birtakım vazifeye muzafferler. Ailelerinde zamanı zamanına ifa edilecek vezaif telki ederler. Sonra ileri de mektebe giderler. Oraya da vakit ve zamanıyla gidip gelmelidirler ve kendilerine istirahat müddeti kalabilmesi için çalışma zamanlarını doğru olarak taksim etmelidirler. Bir çocuk daha küçük iken dikkatli olarak muntazam bir program dahilinde yaşamaya alıştırılmalıdır ki ileride büyüdüğü zaman aynı suretle hareket etsin ve milletin değerli renni olsun. Bilhusus hidamet askeriyesini ifa ettiği müddetçe pek dakik olmalıdır. Çünkü büyük bir mekana alarak tesir ettiğimiz bir ordunun doğru olarak işleyebilmesi ancak terkip ettiği iksamin, emirler ve askerlerin yanan vakit ve zamanıyla çalışmasıyla kabuldür. Bir millet içinde salih zamanında ayı şey caridir. Binaen aliye ordu mektebi, milletin selameti için fevait azmiyeye haizdir. Fakat mekanı, mesafeyi doğru takdir etmeksizin hareket edersem birçok ahvalde kıtayan dakik olamam. Mesela: Mayın bir zaman içinde mayın bir yerde bulunmam lazım gelir. Oraya vasıl olabilmem için ne kadar zamana muhtaç olduğumu merak ettiğim gibi hangi yolu kıta edeceğimi de sormuyorum. Binaen aliye zamanı zamanına oraya muvasılatım adım olmaktadır. Eğer geç vasıl olmuş isem ihtimal tamir edemeyeceğim bir fırsatı kaçırmış olurum. Eğer erken gitmiş isem, beklemem lazım geliyor ki bununla iyi istimal edebileceğim vaktimi ve kuvvetimi kaybetmiş olurum.

Büyük bir şehrin caddesinden, küçük köyler arasında ki araziden, yahut şemendüfer veya vapurla kati ettiğim mesafelerden geçerken yol ve mesafeye nazır dikkatle tatlik etmeliyim, başlangıç kıtası ile aradaki nikati venkıta hedefi hatırımda tutmalıyım esnai göze ilişen eşyaya tamamyyla dikkat etmeliyim mesayen, et üzerinde araba ile ve şemendüfer veya vapurla ne kadar müddette kat ettiğimi hafızamda tutmalıyım. İşte bu suretle hareket edersem zaman ve mekandan layıkıyla istifade etmeyi öğrenirim. Bazen öyle kimselerle tesadüf ederiz ki bize gideceğimiz yolun istikameti ile hedefe ve sual için lazım gelen zaman hakkında doğru malumat verirler bazende bu yolu ekseriye kıta etmek bulunan kimselerle vardır ki bunlar esnai rahda her zaman hülya ile meşgul olarak etraflarına medennazırayla hiçbir işe dikkat etmediklerinden bu yolu tarif edemedikleri gibi ne kadar mesafede olduğunu da bilmezler. Gençlerimizi o vecihle terbiye etmeliyiz ki, nerede bulduklarını bize layıkıyla tarif edebilsinler. Mesela malum her hafta talebesinden birisine suval eder: Dün nerede idin? Talebe maluma kat ettiği yolu ve bunun için sarf ettiği zamanı izah eder. Şüphesiz kontrol edilmelidir. Bu suretle gençlere aynı zamanda dikkat, keşif etmek, dakik olmak ve vaktin kıymetini taktir etmek terbiyesini verdiğimiz gibi onlara tersip ettiği yol bulmayı da öğreniyoruz. Bunları hafif şerait tadın da

öğrenirler. Aynı zamanda bununla gençler etraf ve civarında vukua gelen bilumum hadisatı her nerede olursa olsun, görüp tetkik etmek ve açık göz bulunmak için bir terbiye vermiş oluruz. Gençler her zaman tetkik edipte tanıyıp anlayamadığı şeyler hakkında malum veya rehberlerinden izahat talep edecektir. Gençler ile gezintiler yapılarak bu gezintilerde talebenin malumlarına suval sormaya teşvik edilmelerini tavsiye ederim. Bu gibi gezintilerde zaman ve mekan birer canlı luha halinde tecelli eder. Gençlerin fikirleri maziye ve istikbale sevk edilir, vatan tarihi birçok mahllerde canlanır ve vatan topraklarının tasviri gençlerin damağına nakış edilmiş olur. O halde zaman ve mekan idrakı, vatanın ve memleketin tarihi ve tasvirini ihtiva ediyor ki genç ruhlar, bununla vatanın kendilerine ve umuma ait olan tarih ve tasvirine ile alakadar olduklarını anlayacaklardır. Bu suretle milletin birlik hissi uyandıracığı gibi işbu birliğe selameti için bütün kuvvetle çalışmak lazım geleceğı de ihtar edilmiş olacaktır.

Yolu üzerinde etrafa atıf nazır eteyenler, nerede bulunduğunu bilmeyenler, güneşin nereden tavi edip nerede battığına ve onunla nerede bulunduğuna vakıf olmayanlar işte bütün bu gibi emin olmaksızın devam ederler. Onlar öyle biçare ve faydasız adamlardır ki gayelerine vasıl olamazlar. Bir millette bu gibi adamların adedi ne kadar ziyade olursa, binaen aliye terbiyemizde kullandığımız parola şudur: Her nerede bulunur ve her nereye gidersem gözüm kulağı açık olmalıdır. Yalnız bu suretle milletimin aynı tür bir adamı işe yarar izası olabilirim.²¹¹

²¹¹Von Hoff, "Zaman ve Mekan", *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*, Yıl. 1, S. 9, 19 Temmuz 1336 (1918), s. 1-3.

SONUÇ

Basın araştırmaların da mecmuaların kuşkusuz büyük bir önemi vardır. Bu mecmualardan biri olan Osmanlı Genç Derneği mecmuası 1 Eylül 1917 yılında yayımlanmaya başlamıştır. Bu tarihten itibaren kesintileri ile birlikte 1920 yılına kadar 26 sayı çıkarmıştır. Yayın politikasında Osmanlı Genç Derneği'nin sözcülüğünü yapan mecmua, derneğe ulaşamayan gençlere seslerini duyurmak, yeni rehberlere derneğin yapmış olduğu faaliyetleri tanıtmak açısından önemlidir. Bu nedenle çalışmamızda öncelikle Osmanlı Genç Derneği ile aynı amaçlar doğrultusunda kurulmuş olan derneklere değinilmiş ardından Osmanlı Genç Derneği'nin faaliyetlerine mecmuadan edinilen bilgiler doğrultusunda inceleme yapılmıştır.

Çalışmamızda değinilen dernekler, Balkan Savaşı'ndaki başarısızlığın nedeni olarak görülen beden zayıflığının önüne geçmeye çalışmışlardır. Bunun için Harbiye Nezareti tarafından gençleri milli birlik ve beraberlik içinde kuvvetlendirmek ve gerektiğinde asker olmaya hazırlamak amacıyla çeşitli dernekler kurulmuştur. Bunlardan ilki olan Türk Gücü 1913 yılında okulların bünyesinde beden terbiyesi eğitimi veren ve Türklüğe vurgu yapan bir dernek olmuştur. 1914 yılında Beden Terbiyesi Kulübüne dönüştürülmüştür. Ardından 1914 yılında Belçika İzcilik Teşkilatı kurucusu Harold Parfitt Osmanlı Devletine davet edilmiştir ve böylelikle İzciler Ocağı'nın kurulması sağlanmıştır. I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Parfitt ülkesine geri gönderilmiştir. Osmanlı Güç Derneği ise İzciler Ocağı ile aynı yıl da kurulmuştur. 17 yaş ve üzeri gençlerin eğitimine önem verilmiştir. Hem okullarda hem de okul dışında faaliyet yürüten bir dernek olmuştur. Yine İzciler Ocağında olduğu gibi I. Dünya Savaşının başlaması ile sekteye uğramıştır. Güç Derneğinin ne zaman dağıldığına dair kesin bilgiler mevcut değildir.

Sonuncu derneğimiz ise tezimizin asıl konusu oluşturan Osmanlı Genç Dernekleri ise I. Dünya Savaşı'nın başladığı tarihler de Türk- Alman işbirliği neticesinde kurulmuştur. Derneğin amacı cephe gerisinde Ordu'ya girmek için hazır gençler yetişmesini sağlamak olmuştur. Dernek yine Harbiye Nezaretine bağlı olarak çalışmıştır ve bütün gençlerin zorunlu olarak bu derneğe üye olmaları istenmiştir. Gençler yaşlarına göre iki gruba ayrılmıştır. İlk grupta 12-17 yaş aralığında olan gençleri kapsamaktadır ve bunlara Gürbüz ismi verilmiştir. İkinci grupta ise 17 yaş ve üzeri gençleri kapsamaktadır ve bunlara ise Din ismi verilmektedir. Bu iki gruba verilen eğitimler arasında küçük farklılıklar

mevcuttur. Dernekte verilen eğitimlerin neler olduğu Osmanlı Genç Derneği mecmuası ışığında incelenmiştir.

İlk olarak beden terbiyesi eğitimin de gençlerin atlama, sıçrama, tırmanma, koşma antremanları yapmaları, arazi üzerinde iz bulmaları, nişan talimi yapımları, birlikte hareket edebilmeyi öğrenmeleri, itaat etmek gibi dikkat ve atiklik gerektiren eğitimler verilmiştir. Aynı zamanda çeşitli oyunlar oynanarak kurallara uymayı ve hızlı hareket etmeyi eğlenceli hale getirerek öğretilmek istenmiştir. Verilen bir başka eğitim olan ruhi ve ahlaki terbiye de en az beden terbiyesi kadar önemli görülmüştür. Özellikle vatan vurgusu yapılarak milli duygular geliştirilmeye çalışılmıştır. Sağlık konusunda verilen eğitimlere büyük bir pay ayrılmıştır. Gerek basit ilk yardım eğitimi gerekse de bulaşıcı hastalıklardan korunma yolları öğretilmeye çalışılmıştır.

Mecmua da verilen eğitimlerin dışında derneğe kayıt olan gençlerin kıyafetleri hakkında da bilgiler verilmiştir. Buna göre gençlerin kıyafetleri haki rengi, tek tip üniformalar tercih edilmiştir. Mecmua'nın posta bölümünde ise derneğin çeşitli illerde var olan şubelerinden gelen mesajlar, fotoğraflar yer almaktadır.

Genel olarak Balkan Savaşı sonunda alınan yenilgi ile harekete geçen İttihat ve Terakki Hükümeti'nin gençleri Ordu'ya katılmadan önce gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları için çeşitli dernekler kurulmasını desteklemiştir. Ancak bu şekilde bütün bir millet olarak her türlü zorluğa karşı gelinebileceğine inanmışlardır. İncelemiş olduğumuz Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuasının da yayımlanan beyanname, talimatname ve eğitimlerine bakıldığı zaman gençleri askerliğe hazırlar nitelikte eğitim verildiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

Sürelî Yayınlar

Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası

Araştırma Eserleri

AKAGÜNDÜZ, Ü. (2016). "II. Meşrutiyet Döneminde Toplumsal Bir Sorun Olarak Sıtma ve Sıtmadan Korunma Çareleri", *Kebikeç*, 41.

AKCAN, E. (2013). *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

AKPINAR, A., Özcan, M. (2018). "Türkiyede Sıtma Mücadelesinin Önemli Tanığı: 'Milaslı İsmail Hakkı ve Sıtma Hakkında Kimler Neler Biliyor?' Risalesi", *Konuralp Tıp Dergisi*, 10(2).

AKŞİN, S. (2017). *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

ALKAN, M. Ö. (2003). "Osmanlı'da Cemiyetler Çağı", *Tarih ve Toplum*, 40, 238.

ALKAN, M. Ö. (1998). "1856-1945 İstanbul'da Sivil Toplum Kurumları", *Tanzimattan Günümüze İstanbul'da Sivil Toplum Kurumları*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yay.

ASLAN, Z. (2010). "Osmanlı'da Toplumsal Örgütlenmeye Geçiş ve Cemiyetleşme Faaliyetleri", *Türk Yurdu*, 276.

AYAR, M., KILIÇ, Y. (2017). "Osmanlıda Veba'nın Sona Erişine Dair Bir Değerlendirme", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 17/2.

BALCIOĞLU, M. (1999). Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılap Genç Derneklerine, *Atatürk Araştırma Mekezi Dergisi*, 15(43).

BAŞKUTLU, S. (2015). *Osmanlı Devleti'nde İzcilik Hareketi (1910- 1932)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

BAŞKUTLU, S. (2020). "İttihat Terakki Cemiyeti'nin Genç Nesil Algısı ve Yönetimi", *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4/4.

BENEK, M. K. (2016). "Osmanlı'da Basımın Doğuşu ve II. Meşrutiyete Kadarki Gelişimi", *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6-7.

BEŞİKÇİ, M. (2009). "Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nda Paramiliter Dernekler", *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, 8.

ÇAVDAR, T. (2007). *İz bırakan Gazete ve Gazeteciler*, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

ÇAVDAR, N.-KARCI, E. (2016). " XIX. Yüzyıl Sonları- XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'nde Frengi ile Mücadele Kapsamında Yapılan Yasal Düzenlemeler", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Araştırma Dergisi*, 11(2).

DEMİR, K. (2014). " Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5.

DEMİRCİ, H. A. (2003). "Tek Parti Döneminde Siyaset- Gençlik İlişkilerine Bir Örnek: Gençlik Teşkilatı Tasarıları", *Ankara Üniversitesi S.B.F. Dergisi*, 58(2).

ERTUĞ, H. R. (1970). *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*, İstanbul: Yenilik Basımevi.

ESEN, A. (2009). *Türk İzcilik Hareketinin Tarihsel Temelleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Genelkurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü, İstanbul.

GİRGİN, A. (2000). *Türk Basın Tarihin'de Yerek Gazetecilik*, İstanbul: İnkılap Kitapevi Yayınları.

GÜNAY, N. (2017). "Osmanlı Devleti'nde Kurulan Spor Cemiyetleri ve Jimnastik Derslerinin Milliyetçilik Hareketlerindeki Rolü", *Bellekten*, 81(292).

GÜRSOY, Ü. (2008). "II. Meşrutiyet Dergileri Üzerine Bir Değerlendirme", *Doğu-Batı Dergisi*, 46.

GÜVEN, İ. (2003). "Osmanlı'dan Günümüze İzciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri", *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilimleri Dergisi*, 36(1-2).

GÜZ, N. (2014). "Osmanlı Basını", *Selçuk İletişim*, 1(3).

HATEMI, H. (1983). "Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Derneklerin Gelişimi", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C.III, İstanbul: İletişim Yayınları.

İNÜĞUR, M. N. (2005). *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul: Der Yayınları.

KABACALI, A. (2000). *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın ve Yayın*, İstanbul: Literatür Yayınları.

KARAMAN, M. A. (2014). "Osmanlı Modernleşmesinde Basın", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32.

KARPAT, K. (2007). *Türkiye'de Siyasal Sistemin Evrimi 1876-1980*, Çev. Esin Soğancılar, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

- KAYA, A. (2019). "II. Meşrutiyetten Cumhuriyetin İlk Yıllarına Türk Gençliği", *ÇTTAD*, 19(39).
- KAYSERİLİ ORHAN, F. (2021). "Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi'nde Sağlık Hizmetleri ve Erzurumda İlk Tifüs Aşısı Uygulamaları", *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 78 (3).
- KESKİNBORA, K. (2016). "Savaşta Düşmanlardan Bir Diğeri", *Lokman Hekim Dergisi*, 3(2).
- KOLOĞLU, O. (2006). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıl'a Basın Tarihi*, İstanbul : Pozitif Yayınları.
- LEWİS, B. (2004). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Ankara: Türk Tarik Kurumu Basımevi Yayınları.
- ÖZBEK, N. (2020). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet (Siyaset, İktidar ve Meşrutiyet 1876-1914)*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÖZDİŞ, H. (2010). *Osmanlı Mizah Basının'da Batılılaşma ve Siyaset (1870-1877)*, İstanbul: Libra Yayınları.
- ÖZER, S. (2016). "I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nde Tifüs (Lekeli Humma) Salgını", *Bellekten*, 29 (287).
- ÖZLÜ, Z. - ÇAY, M. M. (2020). *Koronavirüs Pandemisi ve Geçmişten Günümüze Salgın Hastalıklar*, Ed. Mehmet Ali Yıldırım, Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Matbaası.
- SARIKAYA, E. (2021). *I. Dünya Savaşı'nda 3. Ordu da Salgın Hastalıklar (Tifüs ve Kolera Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum.
- SARISAMAN, S. (2000). "Birinci Dünya Savaşı Sırasında İttihat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 11.
- TANIŞ, C. (2011). *Şarki Rumeli Tğrkleri'nin Sesi Emniyet Gazetesi (1896- 1897)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- TANÖR, B. (2005). *Osmanlı- Türk Anayasal Gelişmeleri*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TANSEL, A. F. (1987). "Memleketimizde Gençler İçin Kurulan İlk Dernekler, Gazete ve Dergiler", *Bellekten*, 51(99).

TAŞKESENLIOĞLU, Y. (2007). "*Milli Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilatları*". (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsü, Erzurum.

TEMEL, M. (2014). " Birinci Dünya Savaşı ve Mütareke Yılında Türkiye'deki Bulaşıcı ve Zührevi Hastalıklara Karşı Alınan Önlemler", *İlmi Araştırmalar*, (6).

TOPRAK, Z. (1984). "Fikir Dergiciliğinin Yüzyılı", *Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler*, İstanbul: Gelişim Yayınları.

TOPRAK, Z. (1985). "1909 Cemiyetler Kanunu", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, 1(7).

TOPRAK, Z. (1985). "II. Meşrutiyet Dönemi'nde Paramiliter Gençlik Örgütleri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, 2.

TOPRAK, Z. (1999). "II. Meşrutiyet'ten Mütareke Yıllarına: Türkiye'de İziciliğin İlk Evresi", *Tombak- Antika Kültürü Koleksiyon ve Sanat Dergisi*, 24,19-27.

TOPUZ, H. (1973). *100 Soru da Türk Basını*, İstanbul: Gerçek Yayınları.

TOPUZ, H. (2003). *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basını Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

TÖRE, O. (2021). "Osmanlıdan Cumhuriyet'e Bulaşıcı Hastalıklarla Savaşım", *Klimik Dergisi*, 34(1).

TUNAYA, T. Z. (1994). *Türkiye'de Siyasal Partiler (İkinci Meşrutiyet Dönemi)*, C. I, İstanbul: İletişim Yayınları.

UZGÖREN, G. (2000). *Türk İzicilik Tarihi*, İstanbul: Papatya Yayınları.

VARLIK, B. (1985). "Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, 1, İstanbul: İletişim Yayınları.

YAMAK, S. (2009). *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILDIZ, F. (2014). *19. Yüzyıl'da Anadolu'da Salgın Hastalıklar (Veba, Kolera, Çiçek, Sıtma) ve Salgın Hastalıklarla Mücadele Yöntemleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

YILMAZ, Ö. (2017). " 1847-1848 Kolera Salgını ve Osmanlı Coğrafyasındaki Etkileri", *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 6/1.

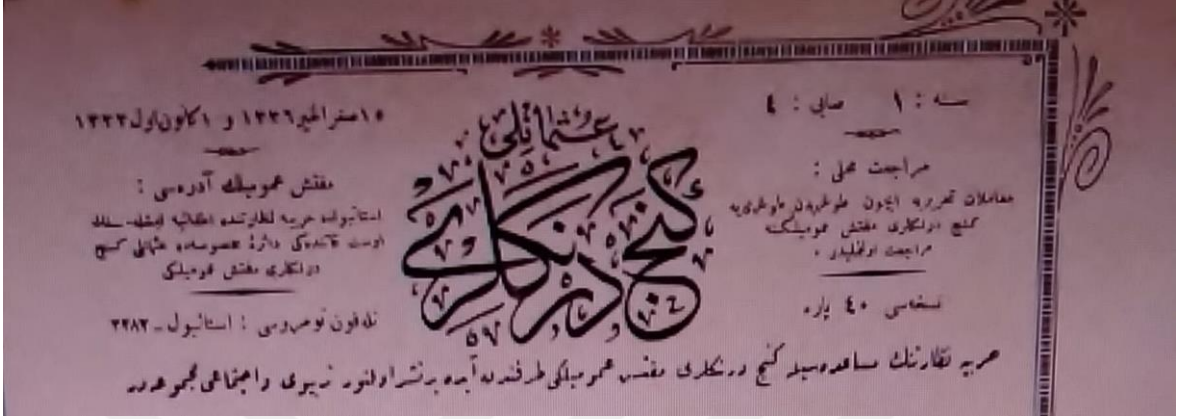
YİĞİT, A. (2014). *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.

YOLCU, S. (2014). *Türkiye'de Bir Politik Özne Olarak Gençliğin İnşası (1930-1946)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,

YÜCEL, S. (2016). *Türkiye'nin Siyasal Partileri (1859-2005)*, İstanbul: Alfa Yayınları.

EKLER

EK 1. Başlık Klişesi

Osmanlı Genç Derneği Mecmuası, S. 4.

EK 2. Genç Derneği Müfettiş Umumilik Kadrosu

Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası, S. 5, s. 2.

EK 3. Kapak Fotoğrafları

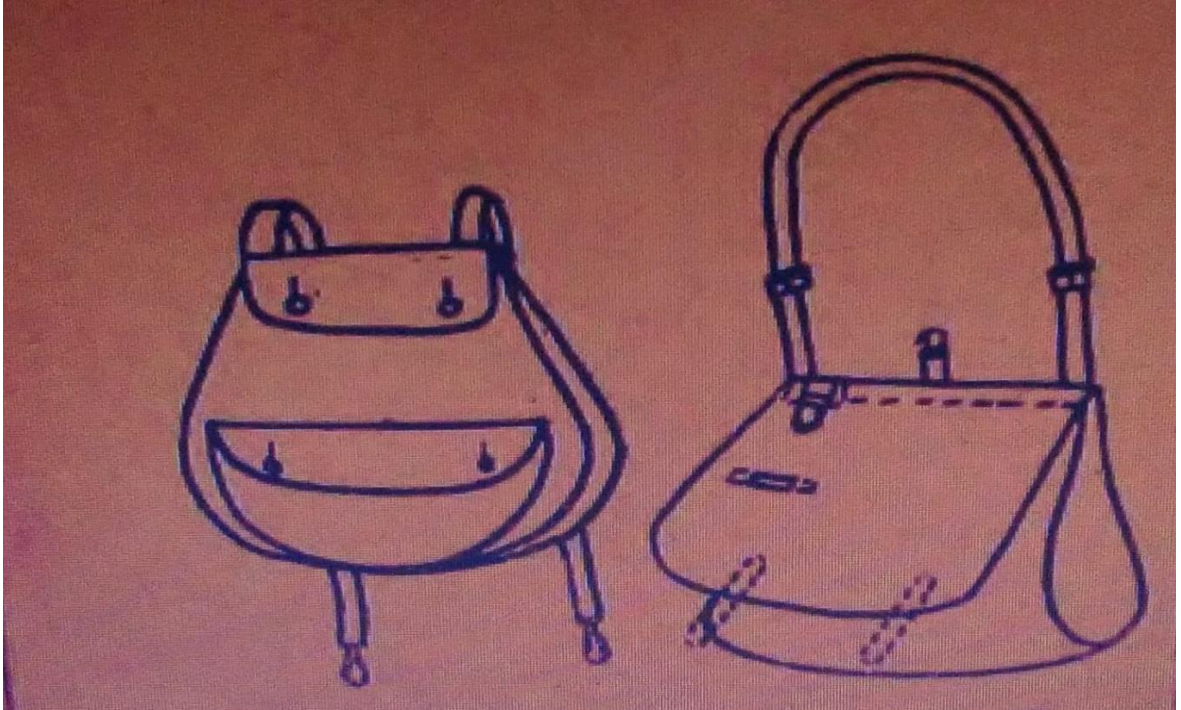
Osmanlı Genç Derneği Mecmuası, S. 1.

EK 4. Osmanlı Genç Derneği Kıyafetlerinden Ceket

Osmanlı Genç Derneği Mecmuası, S. 16, s. 23.

EK 5. Osmanlı Genç Derneği Kıyafetlerinden Çanta

Osmanlı Genç Derneği Mecmuası, S. 24, s. 30.

EK 6. Almanya'da Genç Dernekleri'nin Her Sene Düzenlediği İdman Bayramından Bir Hareket.

Osmanlı Genç Derneği Mecmuası, S. 21, s. 38.

EK 7. İdman Bayramında Düzenlenen Atlama Müsabakası

Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası, S. 12, s. 9.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı: Ayşe DEMİRBAKAK

Yabancı Dili: İngilizce

Eğitim Durumu

Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.